

AVOIMUUDEN TUOTTAMINEN

Case World Design Capital Helsinki 2012 Paviljonki

Heli Hakala

Opinnäytetyö
Kulttuurituotanto
2013

© Heli Hakala 2013

Tämän teoksen käyttöoikeutta koskee
Creative Commons Nimeä-Epäkaupallinen-JaaSamoin 3.0 Muokkaamaton -lisenssi.
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Kulturproduentskap
Identifikationsnummer:	4199
Författare:	Heli Hakala
Arbetets namn:	Att producera öppenhet – Case World Design Capital Helsinki 2012 Paviljongen
Handledare (Arcada):	Tomas Träskman
Uppdragsgivare:	Demos Helsinki
Sammandrag: Det här examensarbetet behandlar World Design Capital Helsinki 2012 –årets Paviljong, ett öppet evenemangsutrymme, som fungerade som designhuvudstadens hjärta och en mötesplats under sommaren 2012. Arbetets syfte är att undersöka vad som konkret ledde till Paviljongens framgångar. Jag strävar till att förklara fenomenet Paviljongen ur både en produktionsmässig och stadsplaneringsmässig synvinkel, för att liknande projekt i framtiden kan utnyttja Paviljongens lärdomar för att främja sina egna framgångar. Jag utnyttjar i arbetet metoden för uppskattande undersökning (Appreciative Inquiry). Grundidén är att fokusera på verksamhetens styrkor, för att utgående från dem skapa en drömsituation att sträva till. Jag koncentrerar mig på metodens första fas där framgångar och styrkor kartläggs. Mitt arbete består av tre delar. I den första presenterar jag Paviljongens bakgrund ur de olika aktörernas synvinklar. I den andra placerar jag Paviljongen i sin kontext och strävar till att förklara varför den var aktuell. Jag baserar den på litteratur om kreativa städer, stadsplanering och utnyttjandet av tillfälliga användningar för planeringen samt Helsingfors stads strategier. I den tredje delen sammanställer jag Paviljongens verksamhet i gör-det-själv –instruktioner, som baserar sig på feedbacken av Paviljongens cirka hundra evenemangsarrangörer och publiken samt mina egna erfarenheter som producent på Paviljongen. Paviljongen blev ett offentligt stadsutrymme, som publiken tog till sin. Inläring av nya saker samt delandet av kunskap stod i centrum där. Som ett öppet och tillgängligt utrymme samt genom kostnadsfria evenemang, välkomnade Paviljongen alla och erbjöd någonting åt var och en. Paviljongen var ett somrigt café, ett evenemangsutrymme och en hyllning till den finska arkitekturen. Evenemangsarrangörerna fick koncentrera sig på innehållet i sina evenemang, eftersom byråkratin skurits ner och ett produktionsteam hjälpte till med förverkligandet. Paviljongen upplivade stadsbilden och uppmuntrade till att tillsammans skapa en bättre stad. I och med sin tillfällighet nådde den ut till olika människor, såväl stadsbor som turister, evenemangsarrangörer som publik. Den bidrog till diskussionen om såväl användning av stadsutrymmet som stadens öppenhet och en hållbarare livsstil.	
Nyckelord:	Demos Helsinki, World Design Capital Helsinki 2012 Paviljongen, öppenhet, kreativ stad, stadsplanering, tillfällig användning, kreativ inlärmingsmiljö
Sidantal:	76
Språk:	Finska
Datum för godkännande:	1.3.2013

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Cultural production
Identification number:	4199
Author:	Heli Hakala
Title:	Producing Openness – Case World Design Capital Helsinki 2012 Pavilion
Supervisor (Arcada):	Tomas Träskman
Commissioned by:	Demos Helsinki
Abstract: This thesis is about the World Design Capital Helsinki 2012 Pavilion, an open venue, that created the heart of the Design Capital and acted as a meeting place during the summer of 2012. My intention is to examine which concrete things led to the success of the Pavilion. I strive to explain the phenomenon called Pavilion from the perspectives of the production and city planning, in order to help similar projects take advantage of the experiences at the Pavilion as support to their own success. I apply the method of Appreciative Inquiry to my thesis. Its basic idea is to focus on finding the strengths in the activity in order to create a dream scenario to strive for. I concentrate on the first phase of the method, where the strengths and success are mapped out. My thesis consists of three parts. In the first part I present the backgrounds of the Pavilion through the different actors' point of views. In the second part I place the Pavilion in its context and try to explain its actuality. This part is based on literature on creative cities, city planning and the exploitation of temporary uses for planning as well as the strategies of the City of Helsinki. In the third part I summon up the activity at the Pavilion to do-it-yourself instructions based on the feedback of the Pavilion's nearly one hundred event organizers and the audience as well as my own experiences as a producer at the Pavilion. The Pavilion became a public space found by the audience, where learning new things and sharing your knowledge where in focus. As an open and accessible space, through events free of charge, it welcomed everyone and offered something for all. It was a summery cafe, a place for events and a tribute to Finnish architecture. The event organizers were allowed to focus on the content of their events, while the bureaucracy was cut off and a production team helped with the execution. The Pavilion invigorated the cityscape and encouraged to create a better city together. Being temporary it reached out to a broad amount of different people, town residents and tourists, event organizers and audience. It contributed to the discussion of the usage of urban space, the openness of the city as well as more sustainable manners of living.	
Keywords:	Demos Helsinki, World Design Capital Helsinki 2012 Pavilion, openness, creative city, city planning, temporary uses, creative learning environment
Number of pages:	76
Language:	Finnish
Date of acceptance:	1.3.2013

OPINNAYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Kulttuurituotanto
Tunnistenumero:	4199
Tekijä:	Heli Hakala
Työn nimi:	Avoimuuden tuottaminen – Case World Design Capital Helsinki 2012 Paviljonki
Työn ohjaaja (Arcada):	Tomas Träskman
Toimeksiantaja:	Demos Helsinki
Tiivistelmä: Tämä opinnäytetyö käsittelee World Design Capital Helsinki 2012 –vuoden Paviljonkia, avointa tapahtumatilaa, joka toimi designpääkaupungin sydämenä ja kohtaamispaikkana kesän 2012 ajan. Tarkoituksena on tutkia, mitkä konkreettiset asiat johtivat Paviljongin onnistumisiin. Pyrin selittämään ilmiötä nimeltä Paviljonki niin tuotannollisesta kuin kaupunkisuunnittelullisesta näkökulmasta, jotta jatkossa samankaltaiset hankkeet voivat hyödyntää Paviljongin oppeja edesauttamaan omia onnistumisiaan. Sovellan työssäni arvostavan tutkimuksen (Appreciative Inquiry) menetelmää. Sen perusajatuksena on keskittyä löytämään toiminnasta vahvuuksia, joiden avulla voidaan luoda unelmatilanne johon pyrkiä. Keskityn menetelmän ensimmäiseen vaiheeseen, jossa kartoitetaan onnistumisia ja vahvuuksia. Työni koostuu kolmesta osiosta, joista ensimmäisessä käyn läpi Paviljongin taustoja eri toimijoiden näkökulmista. Toisessa sijoitan Paviljongin kontekstiinsa ja pyrin selittämään, miksi se oli ajankohtainen. Perustan tämän osion kirjallisuuteen luovista kaupungeista, kaupunkisuunnittelusta ja tilapäisten käyttöjen hyödyntämisestä suunnittelussa sekä Helsingin kaupungin strategioihin. Kolmannessa osassa kokoan Paviljongin toiminnasta tee-se-itse –ohjeet, jotka perustuvat Paviljongin noin sadan tapahtumajärjestäjän ja yleisön palautteisiin sekä omiin kokemuksiini Paviljongin tuottajana. Paviljongista tuli yleisön löytämä julkinen kaupunkitila, jossa uusien asioiden oppiminen sekä oman osaamisen jakaminen oli keskiössä. Avoimena ja esteettömänä tilana sekä maksuttomien tapahtumien kautta se toivotti kaikki tervetulleiksi, tarjoten jokaiselle jotakin. Se oli kesäinen kahvila, tapahtumapaikka ja kunnianosoitus suomalaiselle arkkitehtuurille. Sen tapahtumajärjestäjät saivat keskittyä ohjelmiensa sisältöön, kun byrokratiaa karsittiin ja apuna toteutuksessa oli tuotantotiimi. Se elävöitti kaupunkikuvaa ja rohkaisi tekemään yhdessä parempaa kaupunkia. Tilapäisyydellään se tavoitti laajan kirjon erilaisia ihmisiä, niin kaupunkilaisia kuin turisteja, tapahtumajärjestäjiä kuin yleisöä. Se nousi osaksi keskustelua niin kaupunkitilan käytöstä, kaupungin avoimuudesta kuin kestävämmistä elintavoista.	
Avainsanat:	Demos Helsinki, World Design Capital Helsinki 2012 Paviljonki, avoimuus, luova kaupunki, kaupunkisuunnittelu, tilapäiset käytöt, luova oppimisympäristö
Sivumäärä:	76
Kieli:	Suomi
Hyväksymispäivämäärä:	1.3.2013

SISÄLTÖ

1. Vuosi designpääkaupungin opissa ... s. 9
  - 1.1 Kysymyksenasettelu ja tavoitteet ... s. 9
  - 1.2 Menetelmät ja materiaalit ... s. 10

2. Designpääkaupungin Paviljonki ... s. 11
  - 2.1 Designpääkaupunkivuosi ... s. 11
- 2.2 Paviljonki – designpääkaupungin sydän ... s. 12
  - 2.2.1 Paviljongin toteuttajat ... s. 14
  - 2.3 Miksi Paviljonki? ... s. 15
  - 2.4 Tilan suunnittelun lähtökohdat ... s. 16
- 2.5 Ohjelman suunnittelun lähtökohdat ... s. 19
- 2.6 Tuotannollinen apu Paviljongilla ... s. 21
  - 2.6.1 Paviljongin markkinointi ... s. 22
- 2.7 Paviljongin manifestit ... s. 24

3. Paviljongin ajankohtaisuus ... s. 26
  - 3.1 Luova kaupunki ja sen kilpailukyky ... s. 26
  - 3.2 Kaupunkisuunnittelu ja tilapäiset käytöt ... s. 30
  - 3.3 Ajankohtaiset teemat ... s. 35

4. Paviljongin onnistumiset ... s. 39
  - 4.1 Avoimuus ... s. 39
    - 4.1.1 Ihmisten kohtaamispaikka ... s. 39
    - 4.1.2 Osallistumisen tavat ... s. 41
    - 4.1.3 Julkinen kaupunkitila ... s. 45
  - 4.2 Tuotannon helppous ... s. 46
  - 4.3 Ainutlaatuinen tila ... s. 49
  - 4.4 Yhteisöllisyys ... s. 52

5. Ei ruusuja ilman risuja – myös epäonnistumisista voidaan oppia ... s. 54

6. Paviljongin perintö ... s. 59
  - 6.1 Mitä on avoimuus ja oliko Paviljonki todella sitä? ... s. 63

7. Lopuksi ... s. 66

Lähteet ... s. 69

Liitteet

KUVAT

- Kuva 1. Kesäpäivä Paviljongilla. Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 8
- Kuva 2. Paviljonki Ullanlinnankadun puolelta. Kuva Nina Haukkovaara 2012. ... s. 13
- Kuva 3. Paviljonki avautui koko tontille. Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 17
- Kuva 4. Paviljongin puutarha. Kuva Demos Helsinki / Rami Niemi 2012. ... s. 18
- Kuva 5. Paviljonki katukuvassa. Kuva Demos Helsinki 2012. ... s. 23
- Kuva 6. Esimerkki manifestista: Todellisuuden tutkimuskeskuksen Urban Utopia 15.5. Kuva WDC Helsinki 2012.. ... s. 25
- Kuva 7. Kaupunkisuunnittelua Paviljongilla. Kuva Nina Haukkovaara 2012. ... s. 28
- Kuva 8. Lasten suunnitelmia kaupungista. Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 31
- Kuva 9. Paviljongin siivouspäivä. Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 33
- Kuva 10. Tanssiorkesteri Pyöriäiset viihdyttävät lavatansseissa. Kuva Heli Hakala 2012. ... s. 36
- Kuva 11. Hengailua Paviljongilla. Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 38
- Kuva 12. Paviljongilla veistettyjä kirveenvarsia. Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 43
- Kuva 13. Kaupunkitaidetta Paviljongilla. Kuva Nina Haukkovaara 2012. ... s. 44
- Kuva 14. Pallot ilmassa. Kuva Nina Haukkovaara 2012. ... s. 47
- Kuva 15. Paviljonki suljettuna. Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 50
- Kuva 16. Valon leikki Paviljongin kattorakennelmassa. Kuva Heli Hakala 2012. ... s. 53
- Kuva 17. Samaa mieltä vai eri mieltä? Kuva Janne Salovaara 2012. ... s. 55
- Kuva 18. Jooga ja ennätysyleisö. Kuva Heli Hakala 2012. ... s. 57
- Kuva 19. Matkalla katutaidekierrokselle. Kuva Heli Hakala 2012. ... s. 58
- Kuva 20. Dominot läpikulkumatkalla. Kuva Nina Haukkovaara 2012. ... s. 61
- Kuva 21. Väkeä riitti kauniina päivänä. Kuva Nina Haukkovaara 2012. ... s. 64
- Kuva 22. Tekemisen intoa. Kuva Nina Haukkovaara 2012. ... s. 67
- Kuva 23. Sunnuntaielokuva. Kuva Heli Hakala 2012. ... s. 68

Kuva 1. Kesäpäivä Paviljongilla. Kuva Janne Salovaara 2012.

1. VUOSI DESIGNPÄÄKAUPUNGIN OPISSA

Marraskuun ensimmäisenä päivänä 2011 astuin intoa puhkuen Kansainvälisen designsäätiön avotoimistoon, vaikken täysin tiennyt mitä odottaa. Minut oli palkattu neljäksi kuukaudeksi tuotantoassistentiksi Designpääkaupunkiviikonloppunimiseen projektiin, jonka tarkoitus oli avata designpääkaupunkivuoden sisältöjä kaupunkilaisille erilaisten tapahtumien ja kohtaamisten kautta yhden helmikuisen viikonlopun ajan viidessä designpääkaupunkivuoden viidessä omistajakaupungissa (WDC, n.d. b). Se oli myös minulle oiva tapa sisäistää designpääkaupunkivuoden agenda sekä oppia tuntemaan joitakin vuoden toimijoita.

Tiesin alusta asti, että tämä työ avaisi minulle uusia mahdollisuuksia: sen lisäksi että oppisin paljon tämänkaltaisen suurprojektin tuotannosta, pääsisin kerralla tapaamaan suuren määrän alan keskeisiä toimijoita ja ennen kaikkea saisin olla osallisena ainutlaatuisessa vuodessa. Kun mahdollisuus designpääkaupungin Paviljongin tuotantoon osallistumisesta tuottajan roolissa tarjoutui, en epäröinyt. Vaikka kolme kuukautta organisaatiossa oli osoittanut, että tehtäviä riitti eikä työtunneissa säästely, olin valmis kohtaamaan Paviljongin tarjoamat haasteet ja mahdollisuudet. Näin neljän kuukauden työharjoittelu venyi lähes vuoden mittaiseksi työsuhteeksi, joka vaati leikkisästi Churchillia mukaillen *“verta, uurastusta, hikeä ja kyyneleitä”*, mutta tarjosi mittaamattoman arvokkaita kokemuksia ja mielettömän tärkeitä suhteita, sekä henkilökohtaisella että ammatillisella tasolla.

1.1 Kysymyksenasettelu ja tavoitteet

Matkalla kotiin Paviljongin avajaisviikonlopun sunnuntaina, oivalsin yhtäkkiä, miten ainutlaatuista tuotantoa olenkaan mukana tekemässä. En tosin vielä silloin ymmärtänyt kuinka merkityksellinen Paviljongista tulisi muodostumaan, niin meille tuottajille ja kesän ohjelman järjestäjille (jäljempänä toimijat) kuin yleisöllekin. Kesä Paviljongilla ihmisten parissa osoitti sen. Ne lukuisat vierailijoiden ihmettelyt siitä, miksi Paviljonki piti purkaa, kun vihdoinkin kaupunkilaisille oli saatu oma olohuone, vain vahvistivat aavistusta siitä, että olimme onnistuneet. Syksyä kohden kävi selväksi, että kaikki osalliset tahot, niin designpääkaupunki, ohjelman kuratoinut Demos Helsinki, Paviljonkia ympäröivät Designmuseum ja Arkkitehtuurimuseo kuin Paviljongin suunnitellut Aalto-yliopiston Puustudiokin, olivat vakuuttuneita menestyksestä. Mutta miten menestystä voisi hyödyntää jatkossa? Paviljonkia ei samanlaisena fyysisenä rakennuksena pystytettäisi uudestaan, se oli varmaa. Tuntui hurjalta, että niin suuri ponnistus jäisi vain muistoksi. Toki Paviljonkia ja sen perintöä pohdittiin lukuisissa artikkeleissa, kolumneissa ja blogikirjoituksissa heti sen sulkeuduttua (esim. Laitio, 2012a; Talvio, 2012), mutta minua jäi kiehtomaan ajatus Paviljongin tuotannollisen konseptin jatkokäytöstä. Missä onnistuimme ja ennen kaikkea miksi? Miten näitä onnistumisia voitaisiin hyödyntää tulevaisuudessa?

Pienellä rohkaisulla, ja lopulta tilauksena, Demos Helsingin suunnalta päätin valita Paviljongin opinnäytetyöni aiheeksi. Demos Helsingin Tuuli Kaskinen lupautui ohjaamaan ja auttamaan työn kanssa. Halusin tutkia mitkä asiat tuottivat yhdessä Paviljongin onnistumisen sekä mitä Paviljongin sisällöllisistä ja tuotannollisista onnistumisista voisi oppia tulevia vastaavia projekteja varten. Tarkoitus oli keskittyä toimijoiden ja yleisön palautteisiin sekä omiin kokemuksiin tuottajana. Kaupunkisuunnittelua

sivuttiin kuitenkin jo monessa keskustelussa Paviljongin kesässä, ja olin ymmärtänyt, että Paviljongilla oli mielenkiintoinen suhde kaupunkisuunnitteluun. Päädyin väistämättä tutkimaan myös tätä suhdetta, sillä Paviljongin ajankohtaisuus ja sitä kautta osa onnistumista pohjautuu nimenomaan siihen. Arkkitehtiopiskelija ja Paviljongin arkkitehtuurikilpailun voittaja Pyry-Pekka Kantonen (kts. kappale 2.4) tulee omassa diplomityössään käsittelemään laajemmin Paviljongin arkkitehtuuria sekä kaupunkisuunnittelullisia Aspekteja, mutta toimikoon tämä työ esimakuna siihen. Pysin selittämään ilmiötä nimeltä Paviljonki niin tuotannollisesta kuin kaupunkisuunnittelullisesta näkökulmasta, jotta jatkossa samankaltaiset projektit voisivat hyödyntää Paviljongin oppeja edesauttamaan omia onnistumisiaan.

1.2 Menetelmät ja materiaalit

Olen tässä työssä soveltanut arvostavan tutkimuksen (Appreciative Inquiry) menetelmää. Menetelmää käytetään usein organisaatioiden kehittämiseen aikaisempien onnistumisten pohjalta. Sen perusajatuksena on keskittyä löytämään vahvuudet ja parhaimmat elementit niin organisaatiossa, työntekijöissä kuin ympäristössä ja niiden kautta luoda strategia, jonka avulla pyrkiä muutokseen. Menetelmä jakautuu neljään vaiheeseen, jossa ensimmäisessä selvitetään organisaation vahvuudet, toisessa luodaan löydettyjen vahvuuksien perusteella unelma- tai ideaalitalanne, kolmannessa hahmotellaan uusi organisaatiomalli ideaalitalanteen ympärille ja neljännessä toteutetaan malli. Menetelmän vahvuus piilee positiivisessa lähestymistavassa ja organisaation omassa vahvassa roolissa kehitystyössä, uudet mallit nousevat sisältä päin. (Cooperrider & Whitney n.d.). Työni keskittyy menetelmän ensimmäiseen vaiheeseen, jossa vahvuuksia kartoitetaan. Pohdinnassani lähestyn menetelmän toista vaihetta pintapuolisesti, mutta varsinainen unelman luominen jää lukijalle sekä vastaavanlaisten organisaatioiden johtajille ja hankkeiden kehittäjille.

Työ on jaettu kolmeen osioon, joista ensimmäisessä osiossa käsittelem Paviljongin taustoja. Käyn läpi mikä johti Paviljongin rakentamiseen ja miksi siitä tuli juuri sellainen kuin siitä tuli. Tässä olen hyödyntänyt designpääkaupungin ja Demos Helsingin dokumentaatiota sekä omia muistiinpanojani. Toinen osio keskittyy Paviljongin ajankohtaisuuteen, sen suhteesta luovaan talouteen ja kaupunkisuunnitteluun. Tässä olen turvautunut lähinnä Charles Landryn ja Panu Lehtovuoren kaltaisten asiantuntijoiden julkaisuihin. Olen myös tutustunut Helsingin kulttuuristrategiaan (2012) sekä Helsingin kaupungin strategiaohjelmaan (2009) saadakseni paikallisen viitekehysten tutkimukselleni. Kolmas osio käsittelee Paviljongin konkreettisia onnistumisia. Tässä osiossa olen analysoinut Paviljongin toimijoiden kirjoittamia manifesteja (kts. kappale 2.7) sekä designpääkaupungin keräämiä yleisöpalautteita. Yleisöpalautteet perustuvat kysymykseen *”Mikä on sinun paras muistosi designpääkaupunkivuodesta?”* ja vastauksia kerättiin Paviljongin viimeisen aukioloviikon aikana sekä sen sulkeuduttua useiden messujen yhteydessä, esimerkiksi Habitare '12:ssa ja Kirjamessuilla.

Paviljongin tarinoita on yhtä monta kuin osallisia toimijoita, kävijöitä ja taustatahoja. Jollekin Paviljonki oli joogasali tai kahvila, toiselle mahdollisuus toteuttaa itseään, kolmannelle raikas tuulahdus tulevaisuudesta. Minulle se oli mahdollisuus päästä osallistumaan ainutlaatuisen projektin toteuttamiseen ja tutustua aktiivisiin Helsingin elävöittäjiin. Tämä työ toivottavasti valaisee ja täydentää jokaisen omaa tarinaa sekä auttaa rakentamaan uusia tarinoita. Oma toiveeni olisi nähdä tulevaisuudessa Paviljongin henkeä huokuvia uusia matalan kynnyksen kaupunkitiloja, joissa pääsisi inspiroitumaan ja oppimaan muilta tai vain nauttimaan tunnelmasta. Olemmeko valmiita tähän?

2. DESIGNPÄÄKAUPUNGIN PAVILJONKI

2.1 Designpääkaupunkivuosi

World Design Capital Helsinki 2012, tuttavallisemmin designpääkaupunkivuosi, oli viiden kaupungin, eli Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Lahden, yhteishanke. Vuoden taustalla toimi viiden kaupungin lisäksi Suomen valtio; vastuuministeriöt työ- ja elinkeinoministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö; yliopistot ja korkeakoulut, erityisesti Aalto-yliopisto ja Helsingin yliopisto sekä 21 yrityskumppania. (WDC n.d. f). Kokonaisuudesta vastaamaan perustettiin Kansainvälinen designsäätiö, jonka tarkoituksena oli koota, koordinoita ja edistää designpääkaupunkivuoden tavoitteita, toimintoja ja ohjelmakokonaisuutta (WDC n.d. c).

Vuoden tavoitteena oli kaupunkilaisten arjen ja elinympäristön parantaminen sekä julkisten palvelujen ja yritysten toiminnan kehittäminen designin avulla. Sen aikana pyrittiin edistämään ja tukemaan designin kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista hyödyntämistä sekä kotimaassa että kansainvälisesti (ibid.). Vuoden teemoiksi nousivat Globaali vastuu – Designin uusi rooli, Open Helsinki – Avoin kaupunki ja Uuden kasvun juuret – Embedded design. Globaalilla vastuulla haluttiin nostaa esiin designin yhteiskunnallista merkitystä ja kuinka sen avulla voidaan löytää keinoja parantaa elämisen laatua. Avoimen kaupungin kautta pyrittiin tarjoamaan keinoja, joiden avulla kaupunkilaiset voivat itse vaikuttaa elinympäristöönsä ja oivaltaa, että he tekevät kaupungin. Teeman Uuden kasvun juuret – Embedding design in life tarkoituksena oli laajentaa muotoilun soveltamista tuotteista erilaisiin järjestelmiin ja palveluihin sekä ottaa käyttäjät huomioon suunnitteluprosessissa alusta alkaen. (WDC n.d. e).

Designpääkaupunkivuoden ohjelmakokonaisuus koostui 580 projektista, joista noin kolmasosa oli julkisen sektorin toteuttamia. Ohjelman toteutuksesta vastasi 290 organisaatiota Suomessa ja maailmalla. Puolet ohjelmasta oli erilaisia kehittämishankkeita. Tapahtumia järjestettiin 2800, jotakin vuoden jokaisena päivänä. (WDC n.d. f). Paviljonki oli yksi niistä harvoista vuoden tuotantoja, joiden toteutuksesta vastasi Kansainvälinen designsäätiö. Se vastasi niin Paviljongin rakennuttamisesta kuin jokapäiväisten tuotantojen koordinoinnistakin. Paviljonki palveli 105 kesäpäivän ajan kaupunkilaisten olohuoneena, tapahtumapaikkana noin 185 kaikille avoimelle ja maksuttomalle tapahtumalle sekä designpääkaupungin sydämenä. Vierailijoita Paviljongilla oli aukioloaikojen puitteissa 80 000. (WDC 2012b).

Designpääkaupunkivuoden tarkoituksena oli avata keskustelu muotoilusta sekä sen roolista yhteiskunnassa ja siinä se myös onnistui. Muotoilun merkitys esimerkiksi ymmärrettiin laajemmin ja se nousi yhteiskunnalliseksi puheenaiheeksi, käyttäjälähtöinen muotoilu korostui ja muotoilu nousi osaksi ongelmanratkaisua. Vuoden toiminta oli vasta alkua, tavoitteena oli pysyvä muutos. Suuri osa designpääkaupunkivuoden hankkeiden vaikutuksesta selviääkin vasta vuosien saatossa. (WDC 2012a; WDC 2012c).

Hankkeen budjetti oli 16 miljoonaa euroa, joista 6 miljoonaa euroa saatiin kaupungeilta, 5 miljoonaa euroa valtiolta ja 5 miljoonaa euroa yrityksiltä ja säätiöiltä. Varoista 7 miljoonaa euroa käytettiin ohjelmasisältöihin, 5 miljoonaa euroa viestintään ja markkinointiin sekä 4 miljoonaa euroa organisaatioon ja muihin kuluihin. Designpääkaupunkivuoden toimijoiden taloudellinen kokonaispanos oli arviolta 50 miljoonaa euroa. (WDC n.d. f).

Maailman designpääkaupungiksi valitaan vuodeksi yksi kaupunki joka toinen vuosi. Tämän kaupungin valitsee muotoilun maailmanjärjestö Icsid (International Council of Societies of Industrial Design) hakemusten perusteella. Aiemmin designpääkaupunkeina ovat toimineet Torino 2008 ja Soul 2010. Vuoden 2014 designpääkaupungiksi on valittu Kapkaupunki. (ibid.).

2.2 Paviljonki – designpääkaupungin sydän

Designpääkaupungin Paviljonki oli väliaikainen tapahtumapaviljonki Ullanlinnankadulla, Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon välisellä tontilla. Se oli designpääkaupungin sydän ja eräänlainen näyteikkuna vuoden teemoihin ja sisältöihin. Se toimi kohtauspaikkana muotoilun, arkkitehtuurin ja kaupunkikulttuurin ystäville sekä avoimena kaupunkilaisten olohuoneena. Se houkutteli paistattelemaan päivää, osallistumaan ohjelmaan, nauttimaan kahvilan antimista, kokemuksista ja kohtaamisista tai vain pikaiseen läpikulkuun 105 päivää, 12.5.–16.9.2012. (WDC n.d. d).

Paviljonki oli kaikille avoin tapahtumapaikka. Tapahtumia järjestettiin kesän aikana noin 185, keskimäärin lähes kaksi tapahtumaa jokaista kesäpäivää kohden, noin sadan eri toimijaryhmän voimin. Ne olivat maksuttomia ja kaikille avoimia. Paviljonki oli paikkana hyvin joustava, joten tapahtumien kirjo oli suuri. Siellä järjestettiin kaikkea luennoista keskusteluihin, elokuvailloista tanssiaisiin ja työpajoista markkinoihin. Paviljonki osoitti kävijöille mistä designpääkaupunkivuodessa oli kyse ja rohkaisi heitä osallistumaan paremman kaupungin kehittämiseen yhteisöllisin keinoin designin avulla. (ibid.).

Paviljonki muodostui katetusta terassista sekä kahdesta kolmion muotoisesta sisätilasta. Pienempi kolmio majoitti kahvilan ja suurempi ohjelmakolmio mukautui joko suljetuksi pienemmän porukan tilaksi tai avattuna suuremman yleisön tapahtumatilaksi. Paviljongin tekniikka mahdollisti äänentoiston tarpeen mukaan koko terassialueelle sekä elokuvien ja muun esitysmateriaalin heijastamisen koko terassialueelle levittäytyvälle katsomolle. Paviljongista löytyi pieni lukunurkkaus, jossa saattoi tutustua arkkitehtuuriin, muotoiluun ja kaupunkikulttuuriin liittyviin kirjoihin ja julkaisuihin. Takapihalta löytyi pieni kaupunkiviljelyalue, jota kahvila ylläpiti ja jonka tuotoksia kahvila käytti annoksissaan. Niin kaupunkiviljelyalueen kuin kahvilan kalusteet toteutti Trash Design kierrätysmateriaaleista. (Demos Helsinki n.d. c).

Paviljongin tuotannon kokonaisbudjetti oli 760 000 euroa. Suurin osa budjetista, karkeasti 470 000 euroa, kohdistui rakentamiseen, infrastruktuuriin ja Paviljongin ylläpitoon. Kone- ja laitevuokriin sekä kalusteiden, esitystekniikan ja muun tarpeiston hankintaan kului noin 95 000 euroa. Henkilökuntakuluja Paviljongille kertyi noin 50 000 euroa. Ohjelmaan käytettiin noin 140 000 euroa, johon jokainen toimija vielä lisäsi oman panoksensa. Lisäksi Paviljongin markkinoinnissa hyödynnettiin designpääkaupungin yhteistyökumppaneiden medioita. Markkinointibudjetin arvon arvioidaan olleen noin 400 000 euroa. (Aalto & Gould 2013).

Kuva 2. Paviljonki Ullanlinnankadun puolelta. Kuva Nina Haukkovaara 2012.

2.2.1 Paviljongin toteuttajat

”Paviljongin rakentaminen on mahdollista vain siksi,
että mukana on niin monta hyvää toimijaa.

Yhteistyössä on voimaa ja näiden tekijöiden avulla lopputulos voi olla vain oivallinen.”

Pekka Timonen, designpääkaupungin johtaja (WDC 2011)

Paviljongin mahdollisti useampi taho, joista yksikään ei ole vähäpätöinen tai vähemmän tärkeä, mutta joista tässä käyn läpi toiminnan kannalta olennaisimmat.

Designmuseum on valtakunnallinen erikoismuseo, jonka vastuulla on kerätä ja tallentaa muotoilualan kokoelmaa, harjoittaa alan tutkimustoimintaa, dokumentoida kehitystä sekä toteuttaa näyttelyitä muotoilun nykyajasta ja historiasta. Museo tuottaa myös suomalaisen taideteollisuuden näyttelyitä kansainväliseen kiertoon. (Designmuseum n.d.). Designmuseum on ollut mukana toteuttamassa Paviljongia sekä järjestämässä osaa Paviljongin tapahtumista (WDC n.d. d).

Arkkitehtuurimuseo on valtakunnallinen erikoismuseo, jonka tehtävänä on tallentaa ja levittää tietoa arkkitehtuurista sekä lisätä arkkitehtuurin ymmärrystä suuren yleisön ja asiantuntijoiden keskuudessa. Museon näyttelytoiminta suuntautuu niin kotimaahan kuin ulkomaillekin. Museo ylläpitää yleisölle avointa kirjastoa sekä harjoittaa tutkimus- ja julkaisutoimintaa. (Arkkitehtuurimuseo n.d.) Arkkitehtuurimuseo on ollut mukana toteuttamassa Paviljongia sekä järjestämässä osaa Paviljongin tapahtumista (WDC n.d. d).

Aalto-yliopiston Puustudio on puumateriaalin erityispiirteisiin syventyvä koerakennusstudio (Aalto-yliopisto n.d.). Aalto-yliopiston puustudio vastasi Paviljongin suunnitelmasta. Se työstettiin ryhmätyönä arkkitehtiopiskelija Pyry-Pekka Kantosen konseptin pohjalta (kts. kappale 2.4). Paviljongi edusti suomalaisen kestävästä puurakentamisen parhaimmistoa. (WDC n.d. d).

UPM on suomalainen metsäteollisuusyhtiö, joka yhdistämällä bio- ja metsäteollisuuden rakentaa uutta, kestävä ja innovatiivista tulevaisuutta. Heidän tuotteensa perustuvat uusiutuviin raaka-aineisiin ja ovat kierrätettäviä. (UPM n.d.). UPM mahdollisti Paviljongin rakentamisen lahjoittamalla rakennusmateriaalit (WDC n.d. d).

Demos Helsinki on riippumaton ajatushautomo, jonka toiminnan keskiössä on laaja-alainen ja korkeatasoinen tutkimus. Keskeiset teemat Demos Helsingin toiminnassa ovat hyvinvointi, tulevaisuuden kaupungit ja vähähiilinen yhteiskunta. (Demos Helsinki n.d. b). Demos Helsinki vastasi Paviljongin ohjelman kuratoinnista. Ohjelma koostui noin sadan eri toimijaporukan tuottamasta 185 tapahtumasta (kts.kappale2.5). (WDC n.d. d).

Compagnie Mat, lyhyemmin MatCo, on catering-yritys, joka vastasi Paviljongin kahvilatarjonnasta. He tarjosivat puhtaita makuja kauden parhaista raaka-aineista, luomua ja lähellä tuotettua. Kahvila palveli kaikkina Paviljongin aukioloaikoina (ibid.). Kahvila houkutteli runsaasti kävijöitä – osa kävi vain nauttimassa kielen mennessään vievästä ruoasta ja juomasta, osa innostui myös osallistumaan ohjelmaan – mutta huomattava osa palasi aina uudestaan (Hakala 2012).

2.3 Miksi Paviljonki?

Sekä Designmuseo että Arkkitehtuurimuseo toimivat rakennuksissa, joita ei ole alun perin tarkoitettu museotoimintaan. Designmuseo on toiminut vuodesta 1978 rakennuksessa, joka rakennettiin Suomen ensimmäisen yksityisen yhteiskoulun, Brobergin, tarpeisiin vuonna 1894. Arkkitehtuurimuseo muutti vuonna 1981 Designmuseon naapuriin, muun muassa Helsingin yliopiston entisen voimistelulaitoksen rakennukseen vuodelta 1899. Nykyisellään museoiden yhteinen ongelma on rakennusten vanhanaikaisuus. Suurten vaihtuvien näyttelyiden järjestämiseen vaadittuja tiloja ei ole, yleinen ahtaus ja hajanaiset henkilökunnan työskentelytilat leimaavat kummankin museon toimintaa ja esteettömyyden ja museoturvallisuuden kehittäminen on haasteellista. (Kallio 2012, 101-103).

Museot ovat esittäneet lukuisia, syystä tai toisesta kariutuneita, vaihtoehtoja uusille tilaratkaisuille vuosien saatossa. Museoiden uusimman, yhteisen Välipala-hankkeen pyrkimyksenä on saada pysyvä lisärakennus nykyisten museorakennusten väliin. Hankkeen, johon liittyy myös Paviljonki, tavoitteena on ollut ilmentää lisätilan tarvetta järjestämällä erilaisia tapahtumia museoiden välisellä tontilla (Välipala n.d.). Hanke on ollut käynnissä vuodesta 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö esitti 2,5 miljoonan euron lisämäärärahaa vuoden 2012 talousarvioon museoiden perusparannusta ja lisärakennusta varten. Määräraha ei kuitenkaan mahtunut talousarvioon. (Kallio 2012, 101-103).

Paviljongin tarkoitus oli nostaa esille museoiden tilanpuute konkreettisella tavalla. Tavoitteena oli avata muotoilun ja arkkitehtuurin kysymyksiä laajemmalle yleisölle sekä kasvattaa museoiden kävijämääriä. Toiveena oli helposti lähestyttävä, avoin kohtaamispaikka ja joustava tapahtumatila, jonka puitteissa voitaisiin järjestää uudentyypistä ohjelmatarjontaa, joka antaisi esimakua mahdollisen pysyvän lisärakennuksen toimintamahdollisuuksista ja tarjonnasta. Designpääkaupungin tavoitteena oli vauhdittaa keskustelua kaupunkitilan käytöstä sekä myös museoiden lisätilan tarpeesta. Paviljongista toivottiin designpääkaupungin sydäntä – uudenlaista, kaikille avointa kohtaamispaikkaa kaupunkitilaan. Sen haluttiin herättävän keskustelua paremmasta kaupungistajaluodayhteisöllisyyttä niinoimijoiden kuin kaupunkilaistenkin keskuudessa. (WDC 2011; WDC 2012b).

2.4 Tilan suunnittelun lähtökohdat

Paviljongin suunnittelu toteutettiin ohjattuna ideakilpailuna Aalto-yliopiston arkkitehtuurin ja tilasuunnittelun opiskelijoille. Opiskelijat tuottivat ensin luonnoksia vaihtoehtoisiksi paviljonkikonsepteiksi, joista designpääkaupungin, Designmuseon, Arkkitehtuurimuseon, Aalto-yliopiston sekä UPM:n edustajista koottu tuomaristo valitsi parhaan vaihtoehdon. Tätä vaihtoehtoa ryhdyttiin työstämään ryhmässä. Koko prosessi käynnistyi keväällä 2011. Siinä vaiheessa kukaan ei vielä tiennyt millainen Paviljongin ohjelma tulisi olemaan tai kuka sitä tulisi käyttämään. (Välipalapaviljonki 2012 2011).

Tehtävänantoon kuului suunnitella puurakenteinen väliaikainen noin 200 m² suuruinen tapahtumapaviljonki. Paviljongin tehtäväksi oli määritelty toimivuus monenlaisten designpääkaupunkivuoteen liittyvien tilaisuuksien tapahtumapaikkana. Sen tuli myös toimia sekä designpääkaupunkivuoden että Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon maamerkinä ja muistutuksena pysyvän rakennuksen tarpeesta museoiden välissä. Paviljongin oli tarkoitus muodostaa kohtaamispaikka tai olohuone kaupunkilaisille. Siellä piti voida järjestää kaikkea ajankohtaisista tapahtumista vip-tilaisuuksiin, työpajoista luentoihin ja myyjäisistä pienimuotoisiin konsertteihin. Siellä piti myös toimia kesäkahvila tai -ravintola. Vieraita tilaan tuli mahtua kerralla noin 200. Paviljonki tilana tuli olla esteetön ja se tuli voida sulkea kokonaan, mutta sen tuli myös avautua ympäröiville piha-alueille. Ennen kaikkea Paviljongin tuli edustaa korkealuokkaista arkkitehtuuria ja muotoilua sekä viestiä designin merkityksestä kaupunkilaisille ja vierailijoille. Suunnitelmalta edellytettiin oivaltavuutta ja edullista toteutusta sekä nopeaa kokoamis- ja purkuajataulua. (ibid.).

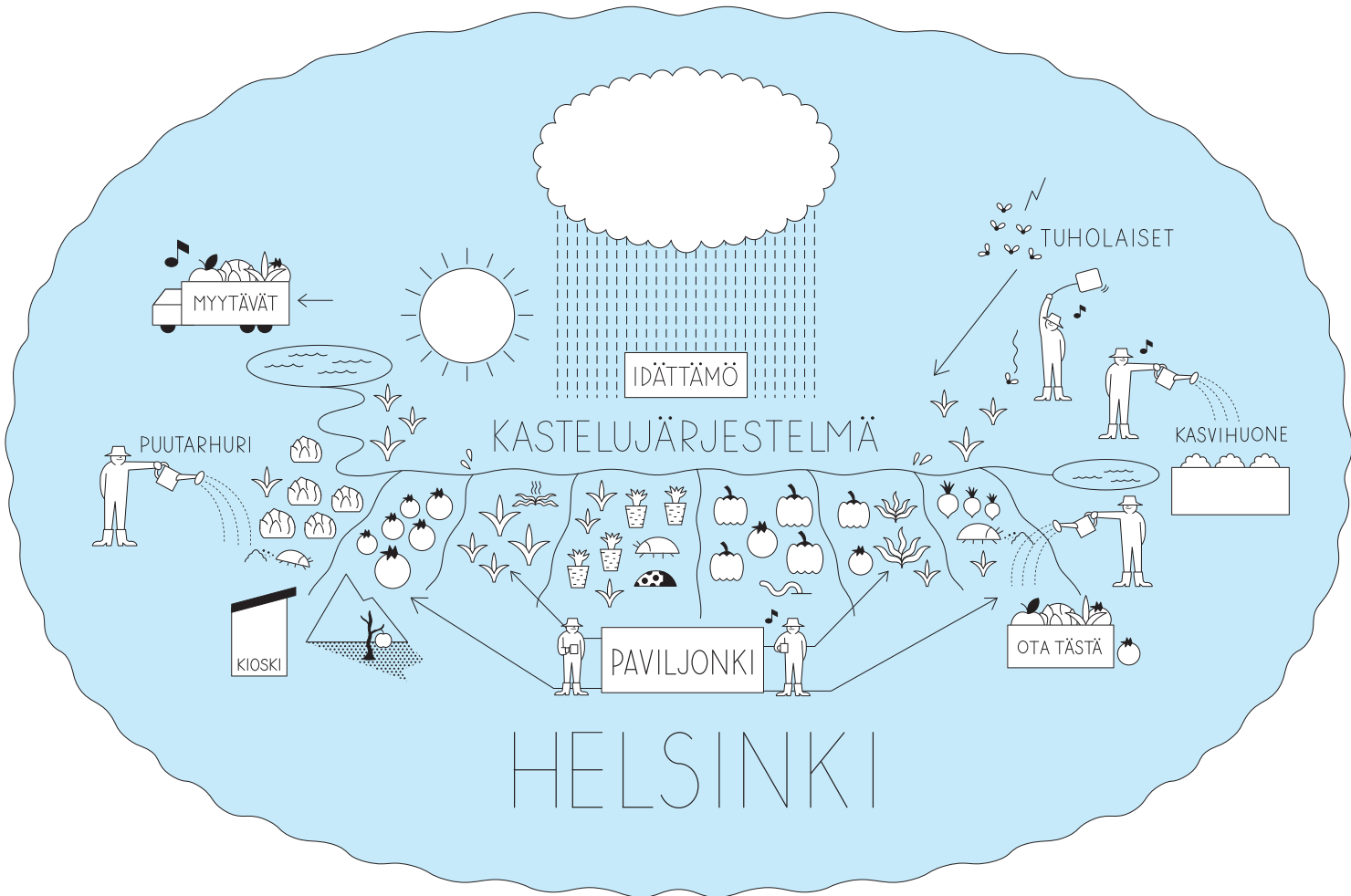
Kymmenen opiskelijan suunnitelmista Pyy-Pekka Kantosen suunnitelma, Museopolku, valittiin jatkokehittelyyn. Tuomariston vakuutti muun muassa se, että suunnitelma yhdisti museorakennuksia niin fyysisesti kuin toiminnan kautta. Se koettiin rennoksi, inhimilliseksi ja aktivoivaksi kaupunkiolohuoneeksi, jonka arkkitehtoninen hahmo herätti mielenkiinnon yhä uudelleen. (WDC 2011). Jatkokehittely tehtiin yhteistyönä puustudiolla. Paviljongin työstämiseen osallistuivat opiskelijat Pyy-Pekka Kantonen, Markus Heinonen, Marko Hämäläinen, Janne Kivelä, Wilhelmiina Kosonen ja Inka Saini. Ohjaajina toimi Pekka Heikkinen, Hannu Hirsi, Risto Huttunen, Mikko Paakkanen ja Karola Sahi sekä projektipäällikkönä Ransu Helenius. (WDC n.d. d).

Paviljonki edusti minulle todellakin avoimuutta. Paviljongissa ei ollut seiniä lainkaan, lukuun ottamatta kolmion muotoista kahvilaa ja esitystekniikan sisältävää ohjelmakolmiota, jota päivisin pidettiin auki yhdeltä sivulta. Paviljonkia rajasi yöaikaan ainoastaan läpikuultavat teräsverkkoiset verhot, joten kulku sen läpi oli täysin mahdollista. Sen kauniit puupinnat keräsivät ihailua niin kävijöiltä kuin alan ammattilaisilta. Paviljongista muodostui matalan kynnyksen tila, muutamasta matalasta ja tontin kaltevuuden vaatimasta askelmasta huolimatta. Todellinen kaupunkilaisten olohuone, jossa viihtyivät niin eri ikäpolvet kuin kaupunkilaiset ja turistit, niin satunnaiset ohikulkijat kuin Paviljonkia varta vasten katsomaan tulleet arkkitehtuurin ammattilaiset (Hakala 2012).

Kuva 3. Paviljonki avautui koko tontille. Kuva Janne Salovaara 2012.

Kuva 4. Paviljongin puutarha. Kuva Demos Helsinki / Rami Niemi 2012.

2.5 Ohjelman suunnittelun lähtökohdat

**”Hyvä kaupunki ei toimi kuin kone, vaan kuin puutarha.
Designpääkaupunkivuoden Paviljongin kesän ohjelman tekevät paremman kaupungin puutarhurit.
Kesä kasvattaa puutarhureiden määrää.”**

Tommi Laitio, Demos Helsinki (Laitio 2012b)

Tämä Demos Helsingin ajatus Paviljongin toiminnasta on minusta hyvin osuva ja osoittaa miten Paviljonki liittyy kaupunkiin ja kaupunkisuunnitteluun. Paviljongin kesää, sen 185 tapahtumaa, olivat tekemässä lähes 500 puutarhuria noin sadan organisaation, järjestön, yhdistyksen ja instituution kautta. Ilman näitä toimijoita Paviljonki ei olisi ollut Paviljonki. (Hakala 2012).

Demos Helsinki vastasi Paviljongin ohjelman kuratoinnista (WDC n.d. d). Paviljongin ohjelman keskeiset teemat johdettiin designpääkaupungin pääteemoista (kts. kappale 2.1). Ohjelman tarkoituksena oli konkretisoida designpääkaupunkivuoden sisältöä toiminnaksi ja rohkaista kaupunkilaisia itse jatkamaan Paviljongilla opittuja teemoja. Teemoiksi valittiin avoin suunnittelu, designin ja arkkitehtuurin hyödyntäminen paremmassa kaupungissa; museoiden ja kulttuurilaitosten uudet roolit yhteiskunnassa; opettaminen aktiiviseen kaupunkilaisuuteen; viisas asuminen ja eläminen; arkipäivän yllätyksellisyys ja uudet kohtaamiset sekä julkisen tilan luova käyttö. (Kaskinen 2012b).

Demos Helsingin toiminnan keskiössä on yhteiskunta, jossa tavalliset ihmiset ovat osallisina yhteisten ongelmien ratkaisuisissa ja jossa ihmisten kykyä ja osaamista arvostetaan ja osataan hyödyntää. Demos Helsingin ajatusmallissa tavallisella ihmisellä on ratkaiseva osa paremman kaupungin rakentamisessa. Muutos tapahtuu ruohonjuuritasolla, tavallisten ihmisten taidoista ja motivaatiosta ponnistaen. Yhteisten ongelmien ratkaisua ei voida jättää asiantuntijoiden tai poliitikkojen harteille. Demos Helsinki pyrkii ajattelemaan omaa toimintansa design-ajattelun kautta, kokonaisvaltaisena prosessina, jossa on tärkeää hahmottaa tehtävän jokainen osio, sillä jokaisella osiolla on vaikutus lopputulokseen. Ongelmat tulee kohdata avoimin mielin ja ilman ennakkokäsityksiä, jolloin ongelmasta saattaa paljastua odottamattomia syitä, joiden tarkastelu saattaa johtaa tehokkaampien ratkaisujen luo. Muun muassa näistä syistä Demos Helsingin ajatusmalli sopi täydellisesti Paviljongin ohjelman kuratointiin. Sekä Demos Helsingin, että Paviljongin tavoitteet olivat hyvin samankaltaiset. Demos Helsinki mielsi Paviljongin eräänlaisena ‘Entä jos..!’ –harjoituksena. Se oli mahdollisuus kokeilla erilaisia asioita. Vain mielikuvitus oli rajana. Entä jos Helsingissä olisi enemmän tilaa yhdessä tekemiselle? (Neuvonen n.d.).

Paviljongin kokonaisuus oli hyvin vaihteleva. Jotta siitä saataisiin helpommin käsitettävä ja viestittävä, Paviljongin viikko jaoteltiin eräänlaisiin ohjelmakategorioihin. Tiistaisin ja torstaisin tarjolla oli toiminnallisia tapahtumia, kuten erilaisia työpajoja, keskiviikot vierähtivät keskustelujen ja luentojen parissa, perjantait vietettiin rennompien after workien merkeissä ja viikonloput keskittyivät tiettyihin teemoihin, esimerkiksi designmarkkinoihin, Keskustakirjaston suunnitteluun tai Trash Designiin. Sunnuntai-illat pyhitettiin elokuville. Rauhoittamaan alati vaihtuvia päiviä ohjelmaan otettiin mukaan lounasajan vakiovuorot lukupiiri tiistaisin, kädentaitojen työpaja keskiviikkoisin ja lounasjooga torstaisin. (Salovaara 2013).

Kun Paviljongin viikko-ohjelma oli saanut muotonsa, sitä ruvettiin täyttämään pragmaattisesti ja järjestelmällisesti. Etusijalla olivat luonnollisesti yhteistyökumppanit Designmuseo ja Arkkitehtuurimuseo, joita pyydettiin miettimään mihin näyttelyyn liittyen he halusivat järjestää minkälaisia tapahtumia. Myös Aalto-yliopistolta pyydettiin sisältöehdotuksia. Seuraavana vuorossa olivat 'the usual suspects', eli sellaiset toimijat, jotka suoranaisesti liittyvät muotoiluun. Nämä olivat esimerkiksi Ornamo, Design Forum, Design District ja erilaiset muotoilutoimistot. Paljon toimijoita löytyi myös kartoittamalla mitä pääkaupunkiseudulla tapahtuu yleisesti kulttuurin saralla. Monet toimijat sijoittuvat ohjelmaan sellaisille ajankohdille, jolloin he muutoinkin olivat ajankohtaisia. Tästä hyvinä esimerkkeinä olivat EspooCinén ja Rakkautta & Anarkiaa -festivaalin elokuvanäytökset, jotka toimivat eräänlaisina 'teasereinä' itse festivaaleille tai Homokymppi, joka sijoittui Prideviikkoon. Toki koko ajan pidettiin myös mielessä, mihin toimijat voisivat sijoittua suhteessa Paviljongin viikkokalenteriin. Esimerkiksi monet museoiden luennot ja paneelikeskustelut istuivat luonnollisesti keskusteluiltoihin, kun taas katutaidekierros tuntui luontevalta sijoittaa toiminnalliseen iltaan. (ibid.).

Käytännössä Paviljongin kesään yritettiin löytää sellaisia toimijoita, joiden tiedettiin jo tekevän omissa porukassaan jotain mielenkiintoista, mutta joiden toimintaa haluttiin nostaa yleiseen tietouteen, jotka ovat aktiivisia yhteiskunnan kehittäjiä tai joiden toimintatapoja voitaisiin hyödyntää kaupungin elävöittämiseen. Näillä oli olemassa jo omat kohderyhmät, mutta ohjelman tuominen Paviljonkiin voisi tuoda toimijoille uutta yleisöä, kuten myös nämä toimijat Paviljongille. Keskeistä Paviljongin ohjelmassa oli yhdessä oppiminen ja muiden inspiroiminen. Paviljongilla haluttiin aidosti tarjota jokaiselle jotakin. Oli viikonloppua lapsille, senioreille ja nuorille, ohjelmaa niin ammattilaisille, satunnaisesti kiinnostuneille kuin opiskelijoillekin. Oli paremmasta elämästä kiinnostunutta, muutokseen tähtäävää ja hetkestä nauttivaa yleisöä. Haluttiin, että toimijat tekivät omannäköisensä tapahtuman Paviljongin puitteisiin, jotta juuri heidän kohderyhmänsä kokisivat itsensä tervetulleiksi Paviljonkiin. (ibid.).

Aina löytyy tietenkin toimijoita, jotka olisivat toiminnallaan täydentäneet Paviljongin ohjelmaa. Kaikkia ei millään saatu mahtumaan mukaan ja toisaalta kaikki eivät myöskään halunneet osallistua. Designpääkaupunkivuosi, kuten mikä tahansa kokonaan tai osittain yhteisillä verovarjoilla rahoitettava projekti, herätti laajaa keskustelua sen legitimitetistä, ja osa toimijoista ei halunnut olla kyseisen tahon kanssa missään tekemisissä. Joitakin kaupallisia konsepteja ei huolitettu mukaan, samoin kuin joitain toimijoita, joilta ei löytynyt Paviljongin teemoihin istuvia toimivalta tuntuvia konsepteja, vaikka muuten olisivatkin olleet innostuneita. Paviljongin ohjelmasta löytyi kuitenkin laaja kattaus kaupungin aktivisteja, joskaan ei kaikkia, innokkuutta ja halua jakaa toimintaa muiden kanssa, oppia uutta sekä opettaa ja inspiroida muita. (ibid.).

Tärkeä osa Paviljongin kesää oli myös toimijoiden tutustuttaminen toisiinsa yhteisten tekijätapaamisten kautta. Toivottiin, että aktiiviset toimijat löytäisivät toisensa uusia yhteistyökuvioita ajatellen. Monet toimijat innostuivatkin osallistumaan muiden tapahtumiin sekä osallistujina että aktiivisina toimijoina. Toimijatapaamisissa jaettiin myös kokemuksia Paviljongin tuotannoista, mitä kannatti huomioida, mihin kannatti panostaa erityisen paljon ja mikä ei ehkä toiminut niin hyvin. Paviljongilla pyrittiin muodostamaan luova ja avoin ilmapiiri, joka rohkaisisi uuteen, entistä parempaan toimintaan ja niin osaamisen kuin ilonkin jakamiseen. Väivihkaa pyrittiin tartuttamaan myös yleisöön toimijoiden innokkuutta ja aktiivisuutta ja saada heidät itse tekemään myös omia juttuja. (ibid.). Ohjelman tarkoituksena oli toisin sanoen houkutella ihmisiä kohtaamaan toisensa, jakamaan ajatuksensa ja inspiroitumaan yhdessä tekemisestä – tekemään yhdessä parempaa kaupunkia.

2.6 Tuotannollinen apu Paviljongilla

Paviljongin arjesta huolehti Compagnie Matin kahvilahenkilökunnan lisäksi kuusihenkinen tuotantotiimi, jonka pääasiallisiin tehtäviin kuului toimijoiden auttaminen ja tukeminen tuotannoissa. Toimin itse tuottajana tässä tiimissä. Moni kesän noin sadasta toimijasta ja 185 ohjelman toteuttajasta järjesti Paviljongilla ainoastaan yhden tai kahden tapahtuman, eikä heillä välttämättä ollut käsitystä kaikista paikan luomista mahdollisuuksista. Tuotantotiimin tarkoitus oli auttaa toimijoita tekemään tapahtumastaan mahdollisimman onnistuneen ja siinä missä Demos Helsinki auttoi heitä sisällön kirkastamisessa, tuotantotiimi auttoi heitä käytännön toteutuksen kanssa. (Hakala 2012).

Toimijoiden työ oli tehty mahdollisimman helpoksi tarjoamalla heidän käyttöönsä joitain kalusteita, lähinnä työpajoja ja katsomoa varten, sekä teknistä kalustoa, jonka käyttöön tuotantotiimi oli koulutettu. Suurin osa tarvittavasta esitystekniikasta löytyi Paviljongilta koko kesän ajan. Pienimuotoisia keikkoja varten Eastway:ltä tilattiin paikalle teknikko sekä mahdollinen tarvittava lisäkalusto. Toimijoiden paperityö oli rajattu mahdollisimman vähäiseksi. Heiltä pyydettiin etukäteen selvitys tapahtuman teknisistä tarpeista sekä tapahtuman lupaus ja jälkikäteen kuvaus tapahtuman perinnöstä eli manifesti (kts. kappale 2.7). Kaikki tarpeelliset luvat ja ilmoitukset hoidettiin heidän puolestaan. Poikkeuksena tästä olivat elokuvien esitysluvat ja ilmoitukset tekijänoikeusjärjestöille, joista kuitenkin luvat oli valmiiksi olemassa. Myös tapahtumien turvallisuuspuoli hoidettiin toimijoiden puolesta. Paviljongilla oli aina paikalla tarvittavat järjestyksenvalvojat, joko tuottajien muodossa tai tilattuina G4S:ltä. Viimein tapahtumapäivän koittaessa oltiin avuksi käytännön toteutuksessa. Paviljongilla oli paikalla lähes poikkeuksetta kaksi tapahtumatiimin jäsentä. Kaikki tämä hoidettiin toimijoiden puolesta, jotta he voisivat keskittyä olennaiseen – tapahtumansa sisältöön. (ibid.).

Toimijoita Paviljongin kesässä oli noin sata. Nämä edustivat kaikkea instituutioista, kuten museot, aktiivisiin järjestöihin ja yhdistyksiin, kuten Dodo ry tai elokuvafestivaaliyhdistykset, yhteisöihin, kuten We Love Helsinki tai Helsinki Poetry Connection, ja innokkaiisiin kaupunkiaktivisteihin, kuten Elissa Erikssonin luotsaamassa Urban Art –viikonloppussa tai Kaisa Ruotsalaisen koordinoimassa Mennään mökille –viikonloppussa. Jotta kaikki saisivat tarvittavat tiedot oman tapahtuman tuottamiseen, toimijat koottiin useampaan otteeseen yhteisiin tapaamisiin, joissa käytiin läpi Paviljongin käytäntöjä ja toimintaperiaatteita. Kun Paviljongi oli ollut auki jonkun aikaa, pystyttiin jakamaan myös huomioita hyväksi osoittautuneista toimintatavoista. Paviljongin ohjelma toteutui pitkälti eri toimijoiden innokkuuden siivittämänä. Toimijatapaamisen tarkoituksena oli tutustuttaa toimijat toisiinsa ja sitä kautta kannustaa yhteistyöhön tulevaisuudessa sekä mahdollistaa oppiminen myös toisiltaan. Koska vapaaehtoisvoimien varassa oleville toimijoille maksettiin vain nimellinen korvaus kattamaan tapahtuman kustannukset, tärkeintä ohjelman toteutuksen kannalta oli toimijoiden motivaatio ja halu olla osa Paviljongin ainutlaatuista konseptia. Ilman heidän panostaan Paviljongi ei ikinä olisi menestynyt, ohjelma ei yksinkertaisesti olisi toteutunut. Heidän 185 tapahtumaa vaikutti olennaisesti Paviljongin, viileästä kesästä huolimatta, lämpimään tunnelmaan. (ibid.).

Tuotantotiimi pyysi toimijoita ilmoittamaan ennen tapahtumaansa mitä olivat tekemässä sekä tekniset tarpeensa tuotantolomakkeen avulla. Tämän lomakkeen avulla tapahtuma käytiin läpi yhdessä toimijan kanssa ennen itse tapahtuma. Melkein kaikki toimijat kävivät henkilökohtaisesti Paviljongilla tutustumassa paikan tarjoamiin mahdollisuuksiin sekä sopimassa tarkemmin yksityiskohdista yhdessä tuotantotiimin kanssa. Toimimista itse tapahtuman aikana helpotti, kun

toimija itse tiesi mikä Paviljongilla oli mahdollista, mitä Paviljongilta löytyi ja mitä toimijan tulisi itse tuoda mukanaan. Tuotantotiimi taas pysyi kärryillä siitä, mistä tapahtuma koostui ja mitä toimija tarvitsi tapahtumansa aikana. Tällöin toimijaa osattiin auttaa optimaalisella tavalla. Tietämällä etukäteen mitä päivä toisi tullessaan, tuotantotiimi osasi myös varautua päivän kaikkiin tarpeisiin ja osasi suunnitella valmiiksi päivän kulun. Harva Paviljongin päivistä oli pyhitetty ainoastaan yhdelle ohjelmalle ja yhdelle toimijalle. Tuotantotiimi vastasi myös tapahtumatietojen päivittämisestä Paviljongin verkkosivuille, joten oli oleellista, että tiedossa oli jokaisen päivän kaikki tapahtumat. (ibid.).

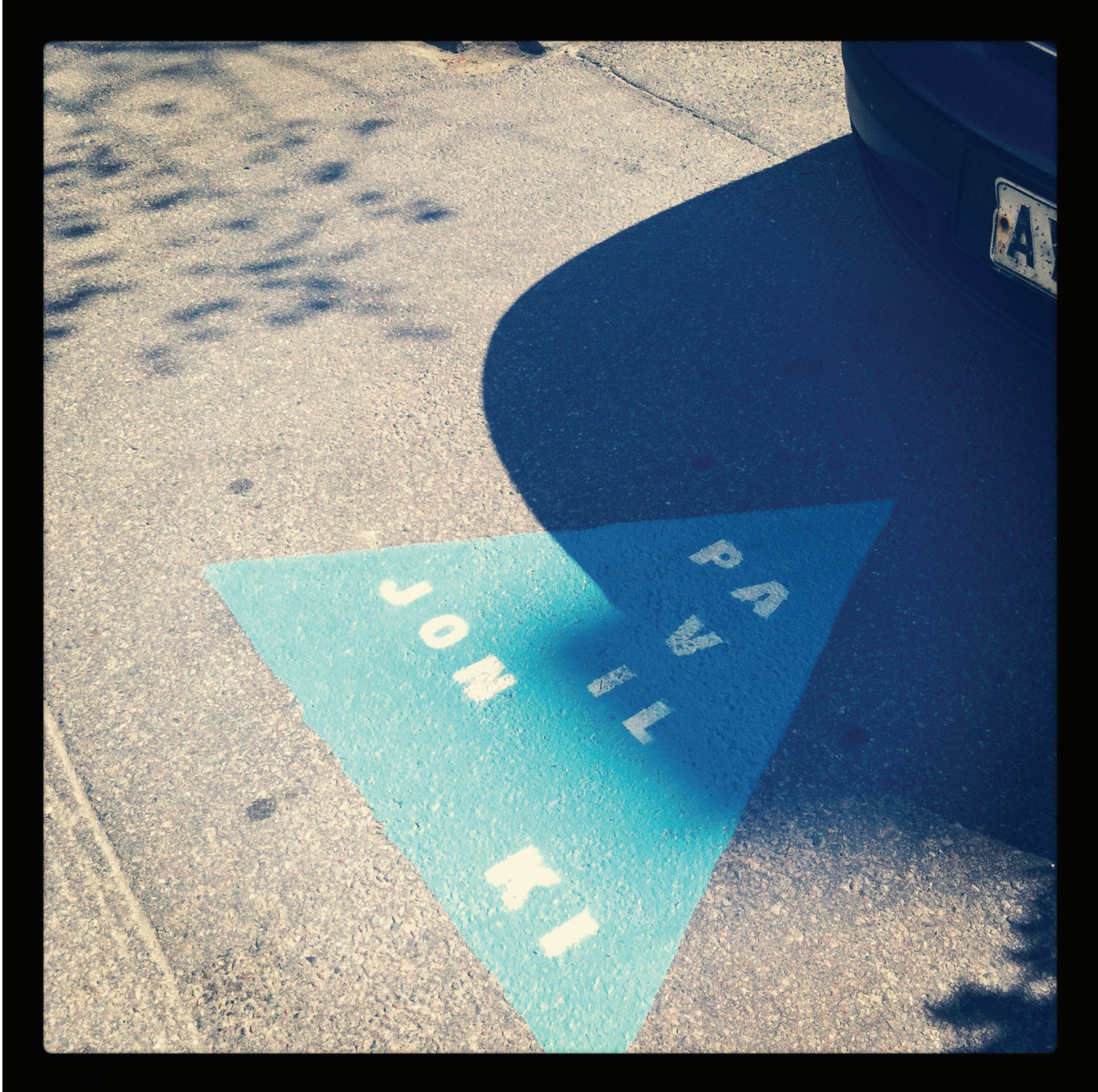
2.6.1 Paviljongin markkinointi

Designpääkaupunki vastasi Paviljongin markkinoinnista yleisellä tasolla. Suunnittelutoimisto Kokoro & Moi, joka vastasi designpääkaupungin ilmeestä, teki Paviljongille oman visuaalisen ilmeen, jota luonnollisesti käytettiin kaikissa markkinointimateriaaleissa. Paviljongin fyysisestä muodosta johdettiin tunnukseksi sininen kolmio, jossa lukee Paviljonki. Katukuvassa Paviljonki näkyi lähinnä Helsingin keskusta-alueella. Asfalttiin maalatut Paviljongin logot johtivat niitä seuraavaan useampaa reittiä Paviljongille. Tavaratalo Stockmannin näyteikkunassa oli useamman kuukauden ajan Paviljonki-installaatio, joka antoi esimakua Paviljongin muotokielestä sekä ohjelmakonseptista. Kasarmikatua pitkin Paviljonkia lähestyvän tietä viitoittivat lippusiimat. (ibid.).

Paviljonkia designpääkaupunki markkinoi kokonaisuutena. Ohjelman monialaisuuden vuoksi yksittäisten tapahtumien markkinointi olisi ollut mahdotonta, eikä siihen käytännössä ollut resursseja. Markkinoinnissa hyödynnettiin designpääkaupungin markkinointiviestinnän konseptin mukaan yhteistyökumppaneiden medioita. Paviljonki näkyi Clear Channelin ulkomainontapainnoissa, MTV3 ja SubTV -kanavilla sekä useassa Sanoma Magazinesin lehdessä. Myös Paviljongin yhteistyökumppanit, Designmuseum, Arkkitehtuurimuseo, Aalto-yliopisto ja UPM, sitoutuivat viestimään Paviljongista yleisellä tasolla. (Aalto 2011).

Paviljongin ohjelma löytyi kokonaisuudessaan designpääkaupungin verkkosivuilta, jota päivitettiin tuotantotiimin toimesta. Designpääkaupunki koosti viikoittaisen uutiskatsauksen Paviljongin tapahtumista. Tuotantotiimi toimitti myös Helsingin Sanomien menopalstalle viikoittain listan tulevista tapahtumista. Paviljonki löytyi Facebookista omana tapahtumanaan, jonka seinälle toimijat pääsivät linkittämään omia tapahtumiaan. Facebookille ei tainnut neljän kuukauden mittainen tapahtuma olla kovin luontainen ilmiö, sillä valitettavan pian tapahtuma lakkasi löytymästä Facebookin omien hakutoimintojen kautta. Tapahtumaan pääsi käsiksi ainoastaan suoralla linkillä. Paviljongin toimijoille perustettiin myös oma ryhmä, jonka kautta pääsi jakamaan omia kokemuksiaan, näkemään mitä muut toimijat puuhasivat ja oppimaan toisiltaan. (Hakala 2012).

Toimijat vastasivat itse omien tapahtumiensa markkinoinnista ja yleisön keräämisestä. Siksi olikin oleellista, että toimijoilla oli olemassa valmiit kohderyhmät ja kontaktit. Markkinointia varten heillä oli käytössään Paviljongin kolmion muotoinen logo, jonka avulla he pystyivät tukeutumaan designpääkaupungin tuottamaan yleiseen markkinointiviestintään. Toimijoiden tuottamat materiaalit tuli hyväksyttävä tuotantotiimillä, sillä esimerkiksi designpääkaupungin hyvin vahvasti säädeltyä omaa logoa ei saanut käyttää, ellei siitä ollut erillistä kirjallista sopimusta. Kesän kokemukset osoittivat, että ne toimijat, jotka osasivat kiteyttää tapahtumansa sisällön selkeimmin ja joilla oli valmiit kontaktit, onnistuivat parhaiten houkuttamaan yleisöä paikalle. Markkinoinnissa Paviljonki olisi voinut olla vielä paremmin avuksi ja toimijoiden tukena. (ibid.).

Kuva 5. Paviljonki katukuvassa. Kuva Demos Helsinki 2012.

2.7 Paviljongin manifestit

105 aukiolopäivän aikana Paviljongilla järjestettiin noin 185 eri tapahtumaa noin sadan toimijan toteuttamana. Jokainen tapahtuma pyrittiin taltioimaan manifestien avulla. Alkukesästä jokaisesta tapahtumasta koottiin lupaus osallistujalle, toisin sanoen kuvaelma siitä, mitä tapahtumassa tullaan tekemään. Nämä koottiin omalle verkkosivulleen, Paviljongin arkistoon (WDC n.d. a). Sitä mukaa kun tapahtumat toteutuivat, toimijoita pyydettiin kirjoittamaan tapahtumastaan manifesti, eli pieni julistus siitä, mitä tapahtumassa tehtiin ja opittiin. Manifesti sisälsi myös tee-se-itse –ohjeet Maija ja Matti Meikäläiselle, jotka eivät syystä tai toisesta itse osallistuneet tapahtumaan. Ne kerättiin toimijoilta ohjeet sisältävän lomakkeen avulla (kts. liite 1). Niiden tarkoituksena oli toimia muistutuksena tapahtumista ja niiden opetuksista sekä inspiroida tekemään itse helppojen vinkkien avulla. Ne antoivat myös toimijalle mahdollisuuden jakaa tapahtumansa hedelmät suuremman yleisön kanssa. Manifestien yhteydessä toimijoilta kerättiin myös palautetta tapahtumiensa kulusta ja yhteistyöstä niin Paviljongin henkilökunnan kuin Demos Helsingin kanssa. (Demos Helsinki n.d. a).

Manifestit saatiin kerättyä yhteensä 121 tapahtumalta, eli noin 65 % tapahtumista. Toistuvilla lounasajan tapahtumilla, tiistain lukupiirillä ja torstain lounasjoogalla, oli toistuva manifesti. Keskiviikon kädentaitojen työpajoista ei kirjoitettu manifesteja. Nämä (18) edustivat reilua neljäsosaa puuttuvasta 64 manifestista. Toiseksi eniten (11) manifesteja puuttui sunnuntain elokuvailloista. Alkukesästä todettiin palautteen perusteella, että vaiva manifestin kirjoittamisesta oli yhden elokuvan esittämisestä liian suuri ja päästettiin elokuvailtojen järjestäjät velvoitteesta. Se tosin ei estänyt elokuvailtoja järjestäviä toimijoita kirjoittamasta manifesteja. Suutarin lapsilla ei ole kenkiä – näin myös yhteistyötahojen tapahtumista jäi kirjoittamatta useampia manifesteja. Manifestit puuttuvat viidestä Aalto-yliopiston tapahtumasta ja kuudesta Arkkitehtuurimuseon tapahtumasta. Loput 24 puuttuvaa manifestia ovat yksittäisten toimijoiden tapahtumista. (ibid.).

Manifesteista erottui hyvin Paviljongin henki. Keskeiset esiin nousseet teemat jäljensivät hyvin Paviljongin teemoja. Parempaa kaupunkia suunniteltiin ja mietittiin, kuinka tähän suunnitteluun voi vaikuttaa yksilötasolla. Hyvinvointia ja onnellisuutta pohdittiin sekä kuinka pienillä seikoilla voi vaikuttaa omaan ja muiden elämään. Opittiin asioita yhdessä ja toisilta sekä jaettiin kokemuksia. Kestävä elämäntyyli ja asioiden sekä ilmiöiden uusiokäyttö oli esillä useassa tapahtumassa. Myös julkisen ja luovan kaupunkitilan vaikutuksia ja mahdollisuuksia käsiteltiin toistuvasti eri keinoin. Muotoilu oli luonnollisesti osa koko Paviljongin kesää. Muotoilun keinoja hyödynnettiin eri ongelmien ratkaisuisissa, oli kyse sitten hyvinvoinnista, kaupunkitilan käytöstä tai kestävästä elämäntavoista. Aktiivisuuteen kannustaminen yhdisti kaikkia tapahtumia, ilman aktiivisuutta ei voida saavuttaa mitään. (WDC n.d. a).

K U U

16.5.
Muotoile Suomi

17.5.
Lounasjoogaa

22.5.
Rantaviivoja:
Pääkaupungin
saaristo

24.5.

Unelmiesi kaupunki - tässä ja nyt!

Kaupunki ei ole kiveen hakattu. Kulttuuri on jatkuvassa muutoksen tilassa, ja on meidän tehtävämme määrittää, mihin se seuraavaksi liikkuu. UrbanUtopia kehottaa meitä astumaan näkymättömän kaivinkoneen ohjaamoon ja rakentamaan kaupungistamme sen, mitä se voisi olla.

Tee se Itse: Näin muokkaat kaupunkia!

1. Valitse paikka tai alue, jota haluat muuttaa.
2. Suhtaudu kaikkeen olemassa olevaan muokattavissa olevana materiaalina.
3. Muodosta paikalle uusi käyttötapa tai merkitys.
4. Opetä käyttötapa muille ja kehota heitä levittämään sitä.

Terveisin: Todellisuuden tutkimuskeskus

17.5.
Shorelines: Proj
Baltia

20.5.
Leffailta: The
Economics of
Happiness

23.5.
Ompelua ja
origameja -paj

Kuva 6. Esimerkki manifestista: Todellisuuden tutkimuskeskuksen Urban Utopia 15.5. Kuva WDC Helsinki 2012.

3. PAVILJONGIN AJANKOHTAISUUS

Paviljonki oli menestys, sitä tuskin kukaan kiistää. Se oli ajankohtaisuudessaan polttava. Siinä yhdistyi esimerkillisesti Helsingin kulttuuristrategiaa (Helsingin kulttuurikeskus 2011) ja metropolialueen kilpailukykystrategiaa (Culminatum Innovation 2009). Samalla se olisi voinut olla esimerkki suoraan luovien kaupunkien käsikirjasta. Luovien kaupunkien guruna tunnettu Charles Landry ylisti Paviljonkia luennossaan sen päätösviikonloppuna.

Paviljonki oli monella tapaa ajankohtainen. Pop-up –kulttuuri on kotimaassa yleistynyt niin kaupallisissa ympäristöissä kuin kansalaisaktiivisuuden välineenä. Totuttuja kaupunkien toimintamalleja on ruvettu kyseenalaistamaan. Maailman globalisoitumisen myötä on avautunut mahdollisuuksia asua ja työskennellä lähes missä vain. Samaan aikaan heikko taloustilanne saa kaupungit kisaamaan osaavista ihmisistä, menestyvistä yrityksistä ja kansainvälisistä investoinneista (Culminatum Innovation 2009). Asettamalla Paviljonki kontekstiinsa, voimme ymmärtää miten se liittyy kaupungin kilpailukykyyn tai kaupunkisuunnitteluun ja ennen kaikkea miksi se oli niin tärkeä. Tutustutaan ensin luovaan kaupunkiin ja mitä sillä tarkoitetaan. Käsite ei ole uusi, mutta edustaa uudenlaista tapaa ajatella kaupunkisuunnittelua ja on väline kaupunkien muutokseen (Landry 2000). Tilapäisistä käytöistä taas on olemassa paljon erilaisia esimerkkejä ympäri Eurooppaa ja ne voivat parhaimmillaan olla kaupunkisuunnittelun väline, mahdollisuus löytää paras ratkaisu kokeilujen kautta (Lehtovuori, Hentilä & Bengs 2003).

3.1 Luova kaupunki ja sen kilpailukyky

Yhteiskuntamme rakenne on nopeassa muutoksessa. Elettyämme vuosituhat maatalouteen perustuvassa yhteiskunnassa, muutuimme kahdeksisadaksi vuodeksi teollisuuteen perustuvaksi yhteiskunnaksi, josta siirryimme noin kolmeksikymmeneksi vuodeksi informaatioyhteiskunnaksi ja siitä edelleen tietoyhteiskunnaksi. Nyt olemme parhaillamme siirtymässä luovuutta painottavaksi yhteiskunnaksi. On sanomattakin selvää, että kaupunkien on muututtava yhteiskunnan rakenteen mukaan. Jokainen muutos tuo tullessaan uuden sosiaalisen järjestyksen ja uutta kilpailupohjaa. Sosiaaliset ja kulttuuriset prioriteetit muuttuvat, johtamistapoja kyseenalaistetaan ja menestyksen mittarit muuttuvat. Kaupunkimalli, joka toimi teollisessa yhteiskunnassa on auttamattomasti vanhentunut, emmekä voi olettaa sen toimivan luovassa taloudessa. (Landry 2012).

Elämme kaupunkien vuosisataa. Vuodesta 2008 yli puolet maailman väestöstä on asunut kaupungeissa (Bellows 2011), Euroopassa luku on pitkään ollut yli 75 %. Tämä tarkoittaa luonnollisesti kaupunkien kasvua ja kasvun tuomia uusia ongelmia. Kaupungeista on pakonomaisesti tullut *”laboratorioita, jotka kehittävät ratkaisuja kasvun tuomiin ongelmiin”*. Kaupungeilla on näin ollen suuri vaikutus elämäämme ja siihen miten koemme yhteiskunnan. Meidän täytyy kuitenkin muistaa, etteivät kaikki asu kaupungeissa omasta tahdostaan. Vuonna 1997 Iso-Britanniassa tehdyn kyselyn mukaan 84 % väestöstä haluaisi asua pienessä kylässä, kun todellisuudessa vain 4 % asui niissä. Sitä suuremmalla syyllä kaupungeista tulisi kehittää hyviä paikkoja asua ja elää. (Landry 2000).

Kaupungeissa kehittynyt uusi urbaani talous perustuu luoviin toimintoihin ja luoviin ihmisiin. Avoimuus ja suvaitsevaisuus ovat edellytyksiä tälle luovuudelle ja vallitsevat todennäköisimmin suurissa kaupungeissa. (Hall 2004). Luovuudesta on

tullut taloudellisen kasvun ponnahduslauta. Florida on osoittanut, että yritykset muuttavat luovan luokan perässä. Floridan luovan luokan määritelmä ulottuu perinteisten luovien alojen lisäksi tieteen ja tekniikan aloille, tutkimukseen ja kehitykseen, teknologiateollisuuteen ja tietoon pohjautuviin ammatteihin terveydenhoidossa, rahoitusallalla tai oikeustieteissä. Yksinkertaisesti luova talous perustuu ihmisen älykkyyteen, tietoon ja luovuuteen. Vuonna 2000 luovaa luokkaa edusti 28,6 % Suomen työvoimasta, mikä oli Eurooppalaisessa mittakaavassa kärkiluokkaa. (Florida & Tinagli 2004). Pelkästään luovat alat työllistivät Helsingissä 8 % työvoimasta vuonna 2006, osuuden kasvaessa kovaa vauhtia (Ruoppila, Lehtovuori & von Hertzen 2007). Nämä taas edustavat puolta koko maan kulttuurialoista (Helsingin kulttuurikeskus 2011).

Kaupungeilla on yksi elintärkeä resurssi – ihmiset. Kaupunkeja hallinnoivien ja niiden asukkaiden luovuus määrittelee kaupungin luovuuden ja menestyksen. (Landry 2000, 2012). Kaupungeissa on pitkään ymmärretty luovuus osana innovatiivisuutta ja sen kautta luovuuden tärkeys kaupungin menestykselle (mm. Ruoppila, Lehtovuori & von Hertzen 2007; Culminatum 2005; Helsingin kaupunki 2009). Osaaminen, oppiminen ja innovatiivisuus on oivallettu osaksi kaupunkien kilpailukykyä (Culminatum 2005). Puhutaan innovaatioympäristöistä, joissa 'pehmeät' elementit kohtaavat 'kovat' elementit, eli joissa hyvä infrastruktuuri, keskeiset instituutiot ja opinahjut kohtaavat suotuisan paikallisen kulttuurin, sosiaaliset verkostot ja ihmisten kanssakäymisen (Landry 2000; Ruoppila, Lehtovuori & von Hertzen 2007). Helsingin metropolialueella on panostettu koulutus- ja teknologiakeskittymiin, julkisiin palveluihin ja innovaatiotoiminnan tukemiseen (Culminatum 2005). Myöhemmin huomio on kohdentunut myös hyvän elämänlaadun ja turvallisen elinympäristön merkitykseen sekä käyttäjälähtöisyyteen (Culminatum Innovation 2009). Landry (2012) puhuu vielä henkisestä infrastruktuurista, eli tavasta jolla kaupunki kohtaa mahdollisuudet ja ongelmat. Ruoppila, Lehtovuori ja von Hertzen (2007) muistuttavat Jacobsin esittäneen jo 60-luvun lopulla, että kaupungit ovat historiallisesti katsottuna aina olleet innovatiivisuuden ja taloudellisen kasvun alustoja. Esimerkkeinä hän mainitsee keskiaikaiset kauppakaupungit ja teollisen kapitalismin, joissa ihmisten kerääntymiseen tietylle alueelle on ollut keskeisessä roolissa.

Luova kaupunki vie luovuuden uudelle tasolle. Sen sijaan, että kaupungit keskittyisivät rakentamaan brändejä luovuuden ja innovaatioiden ympärille, ne pyrkivät toiminnassaan olemaan luovia ja innovatiivisia. Tämä ei ole aivan helppoa ja vaatii uudenlaista ajattelutapaa. Kaupungeilta vaaditaan laajempaa ymmärrystä asioiden yhteyksistä ja parhaimmillaan tämä toteutuu rakentamalla työyhteisöjä eri alojen asiantuntijoista. Esimerkiksi liikennesuunnittelijan opinnot saavat hänet lähestymään suunnittelua tietyllä ennalta määritellyllä tavalla, kun taas alaan vihkiytymätön ratkaisee samat ongelmat eri näkökulmasta, päätyen ehkä luovempaan ratkaisuun. Organisaatio kaupungin sisällä saattaa olla omalla alallaan luova, verkottunut ja yhteistyöhaluinen, mutta olennaista onkin organisaation kyky löytää syyn yhteiseen luovuuteen eri alojen välillä. Kaupunkia tulisi verrata koneen sijaan elävään organismiin, jotta sen uudet ratkaisut eivät olisi mekaanisia ja tavanomaisia vaan pikemminkin mielikuvituksellisia ja omavaraisia. (Landry 2000, 2012). Tämä tuo mieleen Demos Helsingin kuvan Paviljongista Puutarhana (kts. kappale 2.5).

Landryn (2000, 136) mukaan Hall (1998) toteaa, etteivät luovat kaupungit ole vakaita tai mukavia paikkoja, mutta niissä ei kuitenkaan vallitse täysi epäjärjestys. Ne ovat paikkoja, joissa vakiintunut järjestys on jatkuvasti uusien luovien ryhmittymien painostuksen alla. Tällä Hall viittaa siihen, että muutoksen tarpeeseen herätään usein vasta kriisin koittaessa tai merkittävien ongelmien kohdatessa. Kyseessä voi olla ihmisten muuttovirta pois kaupungista tai sosiaaliset ongelmat

Kuva 7. Kaupunkisuunnittelua Paviljongilla. Kuva Nina Haukkovaara 2012.

kuten hälyttävä nuorisotyöttömyys. Luovuuden saavuttaminen on helpointa ongelman tai kriisin kautta (Landry 2012). Innovatiivisten tai luovien kaupunkien rakentaminen on hidas ja yllätyksellinen prosessi. Kaupunki joka on rakennettu kulttuurin kuluttamiseen, houkuttelee usein urbaania turismia, mutta eroaa kaupungista, joka on rakennettu kulttuurin tuottamiseen. Joissain tapauksissa kuluttamiseen rakennettu kaupunki voi muuttua kulttuuria tuottavaksi, jos olosuhteet verkostojen luomiseen ovat suotuisat ja epämuodollista oppimista tuetaan. (Hall 2004). Ratkaisut luovan kaupungin rakentamiseen löytyvät kaupungista itsestään. Ne ovat moninaisia ja usein paikkasidonnaisia. Ne eivät välttämättä ole itsestään selviä, ja kysyvät mielikuvitusta. Joskus ne ovat vain olemassa olevien vahvuuksien korostamista, joskus taas heikkouksien kääntämistä voitoksi. Helsingissä hyviä esimerkkejä jälkimmäisestä ovat vuosina 1995–2009 toiminut Valon voimat –festivaali ja uudempana tulokkaana Lux Helsinki -festivaali, jotka käyttävät hyväkseen talven pimeyttä. (Landry 2000).

Parhaimmillaan luova kaupunki on enemmän kuin kaupungin elävöittämistä. Se tarjoaa lukemattomia korkeatasoisia oppimismahdollisuuksia, niin muodollisia kuin epämuodollisiakin. Se on monikulttuurinen ja siellä vallitsee jakamisen kulttuuri niin toiminnan kuin ideoiden ja kokemusten tasolla. Siellä kehittyvä ja muutokseen sopeutuva yhteisö on avainasemassa. Se on rikas kaupunkikokemus, jossa kansalaiset ovat tekijöitä ja osallistuvat kaupungin asioihin. Kaupunkia luodaan käyttäjälähtöisesti yhdessä kaupunkilaisten kanssa. Hierarkkisista struktuureista ollaan siirtymässä verkostomalleihin ja eri alojen toimijoita sekoitetaan kokonaisvaltaisuuden saavuttamiseksi. Luovassa kaupungissa ihmisillä on mahdollisuus vaikuttaa. Heidän kykyjään valjastetaan yleisen hyvän saavuttamiseen ja he tuntevat itsensä merkityksellisiksi. (Landry 2012). Luova kaupunki on elinikäinen oppija ja kehittyy jatkuvasti. Se tukee henkilökohtaista kasvua, luo yhteisen vision kaupungista ja soveltaa alati kehittyviä ajatusmalleja. (Landry 2000). Paviljongilla kyse oli perimmiltään oppimisesta sekä kokemusten ja ideoiden jakamisesta. Siellä kehitettiin yhteisöä niin toimijoiden kuin kävijöidenkin kesken. Toimijat pääsivät tekemään sitä missä ovat hyviä ja sitä kautta innostamaan muita. Esille pyrittiin nostamaan Helsingin tämänhetkistä parhaimmistoa. Siellä rakennettiin aktiivisten kaupunkilaisten verkostoa, pohdittiin yhteiskunnalle merkittäviä teemoja ja rohkaistiin vaikuttamaan yhteiskunnan muutokseen. Siellä tehtiin designpääkaupungin kantavan ajatuksen mukaan parempaa kaupunkia. Voisi väittää, että Paviljonki oli luova kaupunki pienoiskoossa.

3.2 Kaupunkisuunnittelu ja tilapäiset käytöt

**”Kun lapsia pyytää rakentamaan kaupungin
he aloittavat viheralueista, koivuista ja kivistä.
Seuraavana kuvaan tulee kirjasto ja asuintalo sekä reitit näiden välille.”**

Manifesti: Designmuseo, Tulevaisuuden rakentajat –perheviikonloppu 11.–12.8.

Kaupunkisuunnittelijoiden tehtävä on tunnistaa, hallita ja hyödyntää kaupungin resursseja vastuullisesti. Tähän vaaditaan luovuutta ja eläytymistä muiden asemaan, kykyä tunnistaa kaupungin sosiaalisten ja kulttuuristen ryhmien arvot ja normit. Kulttuurisesti rikas paikka tarvitsee kriittisen määrän erilaista kulttuurista toimintaa. Sen arkkitehtuuri on luonteva sekoitus uutta ja vanhaa. (Landry 2000). Helsingin kaupungin tavoitteena on kaupunkikulttuurin monipuolistaminen ja esteettisen kaupunkiympäristön turvaaminen (Helsingin kulttuurikeskus 2011). Paviljongilla ohjelmaa oli tarjolla moneen makuun ja monelle eri kohderyhmälle. Esteettisenä uudisrakennuksena se istui kahden arvokkaan museorakennuksen väliin siltana uuden ja vanhan välillä. Paviljongin tarkoitus oli myös etsiä museoille uuden ajan tapoja toimia museona, joten vertaus sillasta uuden ja vanhan välillä toimii useammalla tasolla.

Perinteisessä kaupunkisuunnittelussa kansalaisilla on ollut mahdollisuus reagoida suunnitelmaehdotuksiin, mutta havaittavissa on muutos kohti uutta suunnitteluparadigmaa, jossa suunnitelmat nousevat kaupunkilaisten ehdotuksista, ajatuksista ja toimista, jossa suunnittelija toimii ikään kuin kaupunkilaisten äänenä (Lehtovuori, Hentilä & Bengs 2003). Tiet ja asuinalueet ovat suunniteltavissa olevia konkreettisia elementtejä, toisin kuin innovatiivinen toiminta. Innovatiivinen toiminta vaatii ihmisten ja erityisesti avaintoimijoiden osallistumista. Kansainvälisesti aidosti kiinnostavan alueen kehittäminen on haasteellista. Edellytyksinä ovat elämänlaatuun ja eläviin julkisiin tiloihin keskittyminen. Houkuttimeksi tarvitaan paikka, joka toimii kanssakäymisen tilana ja julkisena ikonina, jossa toiminnallisuus ja hauskuus yhdistyvät. (Ruoppila, Lehtovuori & von Hertzen 2007). Uskaltaisn väittää, että Helsinki on oikeilla jäljillä ja että designpääkaupunkivuosi ja viimeistään Paviljonki onnistui tekemään Helsingistä kansainvälisesti kiinnostavan. Arvostettu brittiläinen elämäntapalehti Monocle valitsi Helsingin maailman parhaaksi asuinpaikaksi vuonna 2011 (Brulé & Leigh 2011). Perusteeksi he kertovat perustavanlaatuisen rohkeuden määrittellä uudelleen kaupungin käyttö ja kyky hallita luovuutta ja ideoita ja toteuttaa niitä.

Menestyäkseen kaupungin täytyy onnistua kehittämään tapoja, joilla luovuutta voidaan tukea ja edistää (Landry 2012). Oldenburg (1996-97) puhuu kolmannesta tilasta. Se on paikka, jossa vietämme aikaa kodin, ensimmäisen tilan, ja työn, toisen tilan, lisäksi. Se on neutraali epämuodollinen kokoontumispaikka, joka tuo iloa sen käyttäjille kanssakäymisen kautta. Sille on ominaista, ettei se keskity kuluttamiseen. Se on olennainen osa aluetta, siellä muodostetaan ja vahvistetaan yhteisöjä. Valitettavan usein kaupunkirakenteessa ei ole 'tilaa' tällaiselle paikalle. Kaupungeissa nämä tilat on korvattu semi-julkisilla tiloilla, kuten kauppakeskuksilla tai muulla yksityisen tahon tarjoamalla toiminnalla. Riekkisen (2012) mukaan Gehl (1987) määrittelee ihmisten läsnäolon tärkeimpinä elementteinä kaupungin vetovoimalle. Mikään rakennus tai tila niiden välissä ei ole merkityksellinen ilman ihmisiä. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston toimintasuunnitelmaan (2012) on kirjattu tavoitteiksi viihtyisän ja toimivan kaupunkitilan syntyminen ja edistäminen sekä kestävien elämäntapojen tukeminen. Paviljonki oli juuri tätä. Se oli tila, johon saattoi tulla viihtymään, osallistumaan ohjelmaan, tapamaan tuttuja tai tutustumaan

Kuva 8. Lasten suunnitelmia kaupungista. Kuva Janne Salovaara 2012.

uusiin ihmisiin. Halutessaan, siellä pääsi nauttimaan kahvilan antimista, mutta se ei ollut tilan käytön perusedellytys. Se oli tila ja kokemus, josta saattoi tehdä itselleen sopivan.

Rakennetulla ympäristöllä on suuri vaikutus kaupungin luovuuteen. Teollinen kaupunki näyttää, tuntuu, toimii ja käyttää resurssiaan eri tavalla kuin tietotalouteen tai luovuuteen perustuva kaupunki. Teollisuus eristettiin aikanaan kaupungin laiduille, syrjään ihmisten asuinalueilta. Nyt teollisuuden vähentyessä, tilat jäävät ylimääräisiksi. (Landry 2012). Pääkäytöstään poistuneet tilat voidaan sopeuttaa uuteen käyttöön ja tarjota vuokralle alle markkinahinnan, jolloin ne luovat toimintamahdollisuuksia tieto- ja luovan alan toimijoille ja lisäävät yritystoiminnan kirjoa (Lehtovuori, Hentilä & Bengs 2003). Helsingin kaupunki on linjannut, että kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten pääomavuokrilla voidaan olla asettamatta tuottotavoitteita, jolloin rakennusten vuokraaminen kulttuurikentälle helpottuu ja väliaikainen kulttuurikäyttö mahdollistuu. Kaupunki haluaa edistää paikallista ja omaehtoista kulttuuritoimintaa tukemalla kaupunkilaisten aloitteita ja varmistamalla toimintaan tarvittavien tilojen saatavuus eri kaupunkiosissa. (Helsingin kulttuurikeskus 2011).

Innovatiivisen toiminnan ja kaupunkitilan yhtenäisiksi tekijöiksi ovat maailmalla nousseet keskeiset kaupungit ja erityisesti lähellä historiallisia keskuksia sijaitsevat vanhat teollisuusalueet. Teollisuudelta vapautuneet tilat edustavat rouheaa estetiikkaa, joka vetoaa taiteilijoihin, muotoilijoihin ja muihin luovan alan ammattilaisiin. Näiden tilojen uusiokäyttö, ja sen myötä uudet sosiaaliset verkostot sekä liiketoimintamallit, johtavat oikeisiin innovaatioihin. (Ruoppila, Lehtovuori & von Hertzen 2007). Mahdollisuudet taloudelliseen, tilalliseen ja kulttuuriseen uudistukseen piilee juuri kaupungin tiloissa ja toimijoissa (Lehtovuori & Ruoppila 2011). Luovia tiloja voidaan suunnitella, kuten Paviljongin kohdalla, toisaalta luova luokka löytää itse potentiaalisten kaupunkitilojen luo ja ne muutetaan ajan myötä luoviksi tiloiksi, kuten Kaapelitehtaan kanssa kävi (Ruoppila, Lehtovuori & von Hertzen 2007). Taiteilijat ja muut luovan alan edustajat ovat kautta aikain elävöittäneet hylättyjä alueita ja sitä kautta houkuttelleet keskiluokan mukanaan alueen palveluiden kehityttyä (Landry 2000).

”Paviljonki on ollut kuin Suomen kesä: vaihteleva ja lyhyt.

Juuri tilapäisyys on vetänyt porukat mukaan.

Ihmiset ja porukat ovat ymmärtäneet, että tämä mahdollisuus ei toistu.”

Tommi Laitio, Demos Helsinki (Laitio 2012a)

Tilapäiset käytöt ovat kaupunkisuunnittelun voimavara. Ne ovat vaihtoehto kaupunkien samanlaistamiselle ja toimivat tukena viisaammalle päätöksenteolle tilan erilaisten käyttövaihtoehtojen kokeilujen kautta. (Lehtovuori, Hentilä & Bengs 2003). Tilapäisellä käytöllä tarkoitetaan kestoltaan määräaikaista ja luonteeltaan kokeilevaa käyttöä. Se voi olla kaupallista tai voittoa tuottamatonta tai yhdistelmä kumpaakin. Tilapäistä käyttöä voidaan hyödyntää esimerkiksi kaupunkirakenteen muuttuessa. Silloin kun tilan vanha käyttö on päättynyt, mutta uutta käyttötarkoitusta ei ole vielä määritelty, tilaa voidaan käyttää hyväksi väliaikaiseen toimintaan, kuten esimerkiksi VR:n makasiinien kohdalla tehtiin. Vaihtoehtoisesti käytössä olevan tilan käyttöastetta voi lisätä hyödyntämällä tilaa eri vuorokauden- tai vuodenaikoina kuin tilan varsinainen käyttäjä. Kyse voi olla myös paikan merkityksen muuttamisesta ja uusien kohderyhmien houkuttelusta. Maailmalta esimerkkejä tilapäisistä käytöistä löytyy paljon: kadunvaltauksia, yhteisötaidetta, pop-up ravintoloita ja -kauppoja, arkisten kaupunkitilojen elävöittämistä ja erilaisia kaupallisia tapahtumia. (Lehtovuori & Ruoppila 2011).

Kuva 9. Paviljongin siivouspäivä. Kuva Janne Salovaara 2012.

”Paviljonki muutti pysäköintialueen merkitykselliseksi paikaksi, joka tuntuu nyt tyhjältä. Toivon että olemme vauhdittaneet keskustelua paitsi kaupunkitilan käytöstä niin myös Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon tilakysymyksestä.”

Kaarina Gould, designpääkaupungin ohjelmajohtaja (WDC 2012b)

Tilapäisten käyttöjen kehityskaaria on monia. Ne eivät aina muutu pysyviksi käytöiksi, eikä niiden ole aina tarkoituskaan. Niissä voi olla kyse väliaikaisesta tyhjän tilan hyödyntämisestä, pysyvän instituution siirtymisestä tilapäisiin tiloihin esimerkiksi remontin alta tai kuten Paviljongin tarkoitus oli, osoittaa mahdolliseksi tilan uudenlainen käyttö. (Lehtovuori, Hentilä & Bengs 2003). Tilapäisillä käytöillä on myös taloudellisia hyötyjä. Parhaassa tapauksessa ne rohkaisevat yrittäjyyteen ja vahvistavat itse tekemisen kulttuuria. Ne luovat usein uusia työpaikkoja ja generoivat sekä vuokra- että verotuloja. Tilapäisillä käytöillä voidaan elävöittää tyhjiksi jääneitä tiloja, avata aiemmin suljettuja tiloja kaupunkilaisille ja sitä kautta vähentää niihin kohdistunutta ilkeävaltaa. (Lehtovuori & Ruoppila 2011).

Helsingissä käyttämätöntä ja vajaakäytössä olevaa tilaa on eurooppalaisessa mittakaavassa niukasti. Teolliset tyhjäksi jääneet tilat ovat kysytyjä ja ne on helppo saada vuokrattua markkinahintaan. (Lehtovuori, Hentilä & Bengs 2003). Toinen Helsinkiä koskeva ongelma on byrokraattisuus. Mikäli rakennelman elinaika on alle kaksi viikkoa, se saa kevyemmän käsittelyn. Muutoin sitä käsitellään uudisrakennuksena. Kaupungin määritelmiin tarvittaisiin kipeästi kolmas vaihtoehto, joka olisi jotakin tilapäisen tapahtuman ja pysyvän rakentamisen väliltä. (Lehtovuori & Ruoppila 2011). Toisaalta byrokraattisuus ja kaupunkisuunnittelun hitaus tuovat mahdollisuuksia tilapäisille käytöille (Lehtovuori, Hentilä & Bengs 2003).

Helsingin kaupungin muuttuvasta asenteesta tilapäiskäyttöjä kohtaan kielii Paviljonki. Vaikka se oli paikallaan neljä kuukautta, se määriteltiin väliaikaiseksi rakennelmaksi ja sai kevyemmän käsittelyn. Tilapäiset käytöt tarvitsevat kaupungin tai valtion taustatuen, vähintäänkin julkisen hyväksynnän muodossa, mutta mahdollisesti myös alennetuissa vuokrissa (Lehtovuori & Ruoppila 2011). Helsinki on valmis lisäämään kaupungin hallinnoimien tyhjien tilojen väliaikaista kulttuurikäyttöä. Tyhjiä tontteja ja rakennuksia on jo nyt käytössä kaupunkilaisten omaehtoiseen toimintaan, kuten kaupunkiviljelyssä, yhteisötaiteessa ja ulkoilmakonserteissa. (Helsingin kulttuurikeskus 2011). Eräs Helsingistä lähtöisin oleva tilapäisiin käyttöihin perustuva kaupunkitilaa elävöittävä tapahtuma on jo levinnyt maailmalle: Ravintolapäivä.

3.3 Ajankohtaiset teemat

Paviljongin ohjelman teemat johdettiin designpääkaupungin pääteemoista (kts. kappale 2.1), jotka jo itsessään liittyvät vahvasti uudenaikaiseen tapaan katsoa kaupunkia. Paviljongin teemat (kts. kappale 2.5) olisi yhtä hyvin voitu poimia luovan kaupungin määritelmästä (Landry 2000).

Toimijoita pyydettiin tekemään sitä, mitä parhaiten osaavat. Heidän kanssaan käytiin läpi Paviljongin teemat ja heitä pyydettiin miettimään, mihin teemaan heidän ohjelmansa voisi kuulua. Jokainen toimija oli sellainen, joka omalla tavallaan jo teki kaupungista parempaa paikkaa. Heille painotettiin Paviljongissa järjestettävän ohjelman opettavaisuuden tärkeyttä. Ideana oli välittää yleisölle omaa osaamistaan ja yhdessä tekemisen kautta innostaa yleisöä löytämään omia tapoja kaupungin muokkaamiseen. Toimijoita ohjattiin tiettyyn suuntaan ohjelman suunnittelussa, mutta itse ohjelman sisältöön ei puututtu. (Salovaara 2013).

Kun luodaan puitteet luovalle ympäristölle, on olennaista antaa ihmisille toimivalta ja vapaus tehdä asiat parhaaksi näkemällään tavalla. Heiltä ei saa odottaa mahdottomia, mutta heille on annettava mahdollisuus kasvaa. Luovuudelle tärkeää on julkinen arvostus ja palkitseminen. (Landry 2012). Paviljongilla saimme nähdä, että ihmiset vastaavat odotuksiin, usein jopa ylittävät ne, jos heihin vain uskoo ja luottaa ja heille antaa tilaa. Luovuus kysyy kommunikointia, kuuntelemista, yhteisön rakentamista tai diplomatiaa, arvojen välittämistä ja verkostoitumista. Luovaa organisaatiota ei ole ilman luovia ihmisiä eikä luovaa ympäristöä ilman luovia organisaatioita. (Landry 2000). Paviljongilla taustaorganisaatio väistyi toimijoiden luovuuden tieltä. Lopputulos oli moninaisempi kuin olisimme itse ikinä pystyneet järjestämään ja mahdollisesti laajemman yleisön tavoittamisen kuin koko kesän ohjelma yhden järjestäjän tuottamana olisi tavoittanut. Siellä rakennettiin yhteisöä toimijoiden kesken, niin virtuaalisella tasolla kuin kasvotustenkin. Toimijoiden yhteisissä tapaamisissa tutustuttiin uusiin ihmisiin ja siihen mikä ajaa heitä eteenpäin kaupungin muokkaamisessa. Jaettiin siellä yksi jos toinen vinkki ja omakohtainen kokemuskin.

Manifestit osoittavat, että toimijat pysyivät annetuissa teemoissa, vaikkei ohjelmasisältöihin puututtu tarkemmin. Niissä painotettiin jakamista, opettamista ja oppimista. School Of Activism *”kannusti kansalaisaktiivisuuteen, rakensi siltoja yhteiskunnan eri rakenteiden välille ja jakoi opittua osaamista avoimesti.”* (Manifesti: School of Activism 18.8). Taiteen keskustoimikunta julisti, että *”meillä täällä Pohjolassa on enemmän voitettavaa jakamisesta kuin kilpailusta. Pohjoismaalaisten tulisi nähdä toisensa hyväntahtoisina testiympäristöinä uusille tuotteille ja ideoille.”* (Manifesti: Taiteen keskustoimikunta ja Demos Helsinki, Design Round Table 8.6.).

Parempaa kaupunkia pohdittiin ja ratkaisuja sen saavuttamiseksi tarjottiin. Todellisuuden tutkimuskeskus kehotti meitä kaikkia *”astumaan näkymättömän kaivinkoneen ohjaamoon ja rakentamaan kaupungistamme sen, mitä se voisi olla”*. (Manifesti: Todellisuuden tutkimuskeskus, UrbanUtopia 15.5.). Pohjalaisten tanssikerho ehdotti *”tanssin viemistä ulos tanssisaleista ja virallisista tanssipaikeista ilahduttamaan ihmisiä ja elävöittämään kaupunkia”*. (Manifesti: Pohjalaisten tanssikerho, Syystanssit 11.9.).

Kuva 10. Tanssiorkesteri Pyöriäiset viihdyttävät lavatansseissa. Kuva Heli Hakala 2012.

Kestäviä elämäntapoja, uusiokäyttöä ja tavaroiden uusi elämä puhutti monessa tapahtumassa. Dodon Tuunaamo esitti, että *”joka kaupunginosaan tulisi kohota oma Tuunaamo, jossa olisi mahdollisuus entisöidä, korjausommella, luoda uutta kestävän kehityksen merkeissä”*. (Manifesti: Dodon Tuunaamo, DIY-superviikonloppu 8. –9.9.). Energiakriisin ja ilmastomuutoksen vaatima muutos tunnistettiin *”haasteen lisäksi myös valtavaksi mahdollisuudeksi”* ja pohdittiin *”tuotteita ja palveluita, joilla taklataan ilmastomuutosta ja tehdään samalla bisnestä”*. (Manifesti: Peloton-jengi ja Demos Helsinki, Peloton Club 1.8.).

Hyvinvointia lähestyttiin hyvin eri kulmista. Fiskarsin käsityöläiset, muotoilijat ja taiteilijat näkivät hyvinvoivana *”ihmisen joka uppoutuu ja keskittyy täysin omaan tekemiseen ja unohtaa kaiken muun”*. (Manifesti: Fiskarsin käsityöläisten, muotoilijoiden ja taiteilijoiden osuuskunta, Fiskars Design Village Goes Paviljonki 5–6.6.). Suomen degrowth-verkosto ja Luonto-Liitto totesivat *”onnellisuuden olevan lähempänä kuin ajattelemme: lähiyhteisöissä, paikallistaloudessa”*. (Manifesti: Suomen degrowth-verkosto ja Luonto-Liitto, The Economics of Happiness 20.5.).

Julkisen tilan luovaan käyttöön löytyi monia ratkaisuja. Venetsialaiset osoittivat, että *”puutarhan voi rakentaa mihin tahansa, kasvattaakseen, oppiakseen, jakaakseen aikaa ja ruokaa ja viettääkseen aikaa yhdessä, myös kaupungeissa”*. (Manifesti: Gaetano Di Gregorio ja Michele Savorgnano – Spiazzi & Massimo Barbierato ja Riccardo Varini – Università di San Marino IUAV, Helsinki- Venice design workshop I: Creative City Gardens 29.5.). Keskustakirjaston ja Kirjasto 10:n väki totesivat *”kaupungin keskustan tarvitsevan lisää toiminnan tiloja. Kaupunkilaiset otettiin mukaan Keskustakirjaston suunnitteluun”*. (Manifesti: Keskustakirjaston ja Kirjasto 10:n väki, Unel-moi! keskustakirjasto todeksi 16. –17.6.).

Luovuus on matka tai prosessi, ei määränpää tai staattinen tila. Jokaisella luovuuden tuotteella on elinkaari, ja aikanaan on mukauduttava uusiin olosuhteisiin. (Landry 2000). Luovuus kysyy uteliaisuutta, avoimuutta, rohkeutta kyseenalaistaa vallitsevia normeja, kykyä vetäytyä syrjään kuuntelemaan ja arviomaan asioita uudelleen ja kykyä nähdä sekä ymmärtää asioiden olennaisuus ja havaita niiden sijainti suuremmassa kuviossa (Landry 2012). Paviljonki toteutti ohjelmassaan näitä kaikkia.

Yleinen muutos on havaittu Helsingin päättäjätasolla. Vaalittavina ja vahvistettavina elementteinä eri strategioihin on kirjattu muun muassa avoimuus ja monimuotoisuus, kulttuurin kasvu ja uudistuminen (Helsingin kulttuurikeskus 2011), kaupungin elävöittäminen, paikallisidentiteetin ja -yhteisöjen sekä nuorten omaehtoisten hankkeiden tuki (Helsingin kaupunki 2009), koulutus ja osaaminen sekä verkostoituminen (Culminatum Innovation 2009). Jää nähtäväksi saadaanko strategiat aidosti siirrettyä käytäntöön. Paviljongilla näitä jo harjoiteltiin. Ohjelmien kuratoinnissa pyrittiin monimuotoisuuteen ja matalan kynnyksen myötä paikalle toivotettiin tervetulleiksi erilaiset kohderyhmät. Mukaan pyydettiin pieniä aktiivisia toimijoita, joille toiminnan laajemmalla tunnettuudella saattaisi olla suotuisa vaikutus ja joiden toiminnalla oli jo positiivisia vaikutuksia lähiympäristön identiteettiin ja yhteisöllisyyteen. Kaupunkikulttuurilla ja sitä kautta sen kehittämällä oli Paviljongin ohjelmassa suuri sija. Muiden inspirointi, osaamisen jakaminen ja uudenlaiset oppimisen ympäristöt nousivat ohjelman keskiöön. Paviljongin toimijoita autettiin ja rohkaistiin verkostoitumiseen, sekä toistensa että yleisön kanssa. Kokonaisuudessaan Paviljonki elävöitti designpääkaupunkia ja oli sen asukkaille aihe ylöpeyteen.

Kuva 11. Hengailua Paviljongilla. Kuva Janne Salovaara 2012.

4. PAVILJONGIN ONNISTUMISET

Luova organisaatio on vahva, sillä se onnistuu muuttamaan kollektiivisen mielikuvan arvostamaan tiimiä kokonaisuutena ja vakuuttamaan, että kokonaisuus on suurempi kuin sen osallisten yhteenlaskettu summa. Se saa katsomaan organisaatiota osana systeemiä ja ymmärtämään niiden keskinäistä suhdetta. (Landry 2000). Paviljongin onnistumiseen vaikutti moni asia. Suurimmat resurssit olivat Paviljongin toimijat. Ilman heitä Paviljonki olisi ollut kahvila tai katettu terassi muiden joukossa, korkeintaan designpääkaupungin tiedonjakopiste ja monumentti näyttävälle arkkitehtuurille. Ei sillä, että tahtoisin väheksyä mitään edellä mainituista. Ne ovat kaikki hyviä asioita, ehdottomasti viime kesän parhaimmista. Kokonaisuutena Paviljongista kuitenkin muodostui vaikuttava, mielenkiintoinen ja eheä.

Jotta onnistumisesta irtoaisi jotain konkreettista tuleville avoimien tilojen tuottajille, tarkastelen niitä asioita, jotka olennaisesti vaikuttivat Paviljongin kokonaisuuteen. Alla olevat onnistumiset perustuvat toimijoiden kirjoittamiin manifestien palauteosioihin (kts. kappale 2.7) sekä designpääkaupungin eri messuilta keräämiin yleisöpalautteisiin. Messukävijöiltä kysyttiin yksinkertaisesti *”Mikä on sinun paras muistosi designpääkaupunkivuodesta?”*. Jotta nämä eivät jäisi vain irrallisiksi lauseiksi, kokosin niistä Paviljongin hengen mukaisesti samantyyppiset tee-se-itse –ohjeet kuin toimijat tuottivat omista tapahtumistaan. Avaan ohjeet toimijoiden ja yleisön kommentteilla ja omilla kokemuksillani Paviljongilta. Ohjeista käy ilmi ne seikat joita toimijat ja yleisö arvostivat Paviljongilla ja jotka avoimuutta tuottaessa on hyvä ottaa huomioon.

4.1 Avoimuus

4.1.1 Ihmisten kohtaamispaikka

”WDC-paviljonki on ihan huippu paikka. Sopivan avoin, että sinne voi vain mennä.”

Yleisöpalaute: Nainen, 35

Paviljonki oli avoin, katettu tila – päivin, öin. Oikeastaan se ei olisi voinut muuttua enää avoimemmaksi. Tilan ainoat suljettavat tilat olivat kaksi kolmiota, joista toisessa toimi kahvila ja toisessa säilytettiin Paviljongin irtaimistoa öisin. Päivisin ne sai avattua osaksi terassialuetta. Paviljonkiin oli helppo tulla, se oli niin kutsuttu matalan kynnyksen paikka. Se toivotti kaikki tervetulleiksi.

**”Paviljonki jäi mieleen kohtaamispaikkana, joka toi monenlaiset ihmiset saman katon alle.
Kaupunkirakenteellisena lisänä puinen rakenne oli piristävä lisä.”**

Yleisöpalaute: Nimetön

Avoimuus ja monimuotoisuus ovat luovuuden perusta. Luova kaupunki tarjoaa tiloja sosiaaliseen kanssakäymiseen ja mahdollisuuksia tutustua muihin kaupunkilaisiin. Luova kaupunki tarvitsee ylläpitäviä tuottavia maamerkkejä. Kun ihmisillä on itseluottamusta, he ovat valmiita tutkimaan, olemaan uteliaita ja yllättymään. (Landry 2012). Paviljongilla oli tarjolla ohjelmaa monenlaiselle eri kohderyhmälle. Se houkutti paikalle tutustumaan arkkitehtuuriin, kokemaan jotakin designpääkaupunkiin

liittyvää tai osallistumaan ohjelmaan, jonka koki omakseen Paviljongin 185 tapahtuman tarjonnasta. Iltoja saattoi piristää hymyilevät kasvot, jotka kuuluivat satunnaiselle ohikulkijalle, jonka elävän tilan äänet oli houkutellut poikkeamaan tavalliselta reitiltään. Ei sillä aina ollut niin väliä kenelle ohjelma oli suunnattu, tunnelma sai jäämään.

”Paviljongissa kävin viikoittain ja nautimme siitä, auringosta sekä askartelusta.”

Yleisöpalautte: Nimetön

Paviljonki oli tekemistä ja yhteisestä ajasta nauttimista. En pysynyt mukana laskuissa Paviljonkia ylistävistä kommentteista. Muistan eräänkin perheen, joka tapahtuman jälkeen löysi tiensä työpajapöydän ääreen. Pöydältä löytyi vielä piirustusvälineitä ja papereita. Hetken perhettä jututettuani kävi selväksi, että perheen noin kuusivuotias poika oli erittäin innostunut piirtämään taloja. Vinkkasin heille seuraavan päivän lapsille suunnatusta kaupunkityöpajasta jossa rakennettiin kaupunkia, jolloin pojan ilme kirkastui. Seuraavana päivänä perhe vietti koko iltapäivän Paviljongilla.

TEE-SE-ITSE: IHMISTEN KOHTAAMISPAIKKA

1. Suunnittele paikasta avoin ja helposti lähestyttävä.
2. Toivota kaikki tervetulleiksi paikkaan. Viesti se niin sanoin kuin teoin.
3. Järjestä erilaista ohjelmaa erilaisille kohderyhmille.
4. Jätä tilaa kanssakäymiselle ja toisiinsa tutustumiselle.
5. Mahdollista satunnainen poikkeaminen paikkaan.
6. Koukuta ihmiset paikkaan. Rohkaise heitä palaamaan.

4.1.2 Osallistumisen tavat

”Tilaan voi saapua, ihmetellä ja osallistua.”

Yleisöpalautte: Mies, 27

Paviljongilla toiminut Compagnie Matin pyörittämä kahvila muodostui Paviljongille tärkeämmäksi kuin suunnitteluvaiheessa osattiin ikinä kuvitella. Se mahdollisti ohjelman seuraamisen sivusta, vaikka kahvikupin ääreltä. Suljetuissa tiloissa ohjelma on pääroolissa. Ohjelmasta muodostuneen ennakkokäsityksen perusteella on päätettävä haluaako ohjelmaan osallistua. Tämä nostaa henkistä kynnystä osallistua ohjelmaan, varsinkin jos sen konsepti ei ole entuudestaan tuttu. Paviljongille tuleminen ei edellyttänyt ohjelmaan osallistumista. Se ei myöskään edellyttänyt nauttimista kahvilan antimista. Sinne sai tulla luvan kanssa vaikka vain katsomaan ympärilleen. Jos tunnelma miellytti, sinne sai jäädä. Kokemuksesta sai tehdä täysin omanlaisensa. Tätä etäisyydeltä ohjelmaan tutustumista voidaan nimittää perifeeriseksi osallistumiseksi (Laitio 2012). Termi on peräisin kalifornialaisilta oppimisen tutkijoilta Etienne Wengeriltä ja Jean Lavelta, jotka määrittelevät perifeerisen oppimisen osaksi situationaalista osallistumista tai oppimista. Siinä merkityksellistä on yhteisön kyky motivoida ihmiset yhdessä hyödyntämään jaettuja tietoja ja kokemuksia. (Kaskinen 2012a).

”Paviljonki tarjosi kukkia, joista suunnitella jotain. Sijoitimme kokonaisia kimppuja yllättäviin kohteisiin. Ihmiset olivat yllättyneitä, saimme reaktioita aikaan. Se oli parasta.”

Yleisöpalautte: Nainen

Saako tuohon työpajaan osallistua? Mihin minä ilmoittaudun? Mitä se maksaa? Nämä olivat varmasti kesän yleisimpien kysymysten joukossa. Turisteille oli käsittämätöntä, että materiaalia oli tarjolla kaikille halukkaille – ainakin useimmiten. KAKSITVÄN tuunattavia Helsinki-kasseja oli tarjolla sadalle ensimmäiselle, tuunaukseen tarkoitettua materiaalia yllin kyllin. Meidät kaikki, niin tuotantotiimin kuin KAKSITVÄN suunnittelijatkin, löi ällikällä kassien loppuminen alle tunnissa työpajan alkamisesta. Innokkaimmat työpajaan osallistujat kävivät tämän jälkeen hakemassa omat kangaskassit lähikaupasta.

Työpajat muodostuivatkin kesän kestopuosikeiksi. Jos vain Paviljongilla oli ihmisiä, työpajoissa riitti tekijöitä oli kyse sitten kaupunkitaiteesta tai origamin taittelusta. Ihmiset olisivat mielellään jatkaneet tekemistä vielä työpajojen loputtua ja usein niitä venytettiin mahdollisuuksien mukaan. Luovat ja innostuneet ihmiset vetävät puoleensa uusia tekijöitä (Landry 2012). Toimijoiden aito innostuneisuus omasta tekemisestä paistoi heistä läpi ja tarttui ohjelman osallistujiin.

”Ystäväni maailmalta tuli pikaisesti käymään ja halusi lounasaikaan ’edes vähän’ tutustua design-vuoteen. Menimme Paviljonkiin, nautimme lounaan ja opimme tangoa.”

Yleisöpalautte: Nainen, 59

Luovassa kaupungissa meidän täytyy muuttaa käsitystä siitä, milloin ja missä opimme. Uudet oppimisympäristöt ovat ennen kaikkea epämuodollisia, joko ilmeisiä tai yllättäviä. (Landry 2000). Paviljonki edusti uudenlaista oppimisympäristöä, jossa opetusaineena oli aktiivinen kaupunkilaisuus. Oppiminen oli huomaamatonta, hauskaa ja vapaaehtoista. Monta kertaa se kävi täysin yllättäen.

Paviljongin ohjelma innosti usein osallistumaan vaikka ei olisi suunnitellut jäävänsä. Se rohkaisi aktiivisuuteen ja tempaisi mukaansa. Kun hetken seuraa vierestä kirveen varren veistämistä halosta, tekee itsekin mieli veistää jotakin. Ei välttämättä mitään niin työlästä kuin kirveenvarsi, mutta ehkä voiveitsen.

**”Piipahdin kaverin kanssa ihan ex tempore Paviljongissa.
Ihasteltiin kaikkia veikeitä design-luomuksia: koruja, vaatteita ja lelujakin.
Nähtiin kaupan päälle sirkuksen esitys ja virkattiin matonkuteista pannulappujen alut.”**

Yleisöpalautte: Nainen, 24

Ohjelmasta on vaikea muodostaa lyhyttä ja täysin ymmärrettävää kuvausta viestintää varten. Se osoittautui ehkä yhdeksi kesän haasteellisimmaksi tehtäväksi. Välillä tapahtumat olivat niin monimuotoisia, ettei kaikkea saanut millään mahtumaan mukaan kuvaukseen. Moni kävijä ei lukenut ohjelmien kuvauksia ennen kuin saapui Paviljongille, ehkä ohjelmisivujen hankaluudesta johtuen. Joku ei etukäteen tiennyt tulevansa Paviljongille ja joku ei edes tiennyt, että Paviljongissa voisi joutua tapahtumien keskelle. Paviljongissa toteutui kesän aikana noin 185 tapahtumaa, jokaiselle aukiolopäivälle lähes kaksi tapahtumaa. Näiden joukosta löytyi paljon yllätyksiä, myös tuotantotiimille, vaikka tapahtumat oli käyty läpi ennakkoon toimijoiden kanssa. Suuri syy tapahtumien yllätyksellisyyteen oli varmasti eri järjestäjät. Jokaisen toimijan tapahtumasta heijastuu toimijan ajattelutavat, odotukset ja innostus. Jos jokainen tapahtuma olisi ollut saman tahon järjestämä, kesän loppua kohden niistä olisi jo erottunut tietty kaavamaisuus.

TEE-SE-ITSE: SAA IHMISET OSALLISTUMAAN

1. Tarjoa kävijälle tilaisuus tutustua ohjelmaan etäisyydeltä ennen päätöksentekoa osallistumisesta.
2. Anna kävijän muodostaa kokemuksesta omanlaisensa.
3. Järjestä helposti lähestyttävää ja innostavaa ohjelmaa.
4. Anna kävijöiden osallistua tekemiseen.
5. Opetta asioita. Tee oppimisesta helppoa, hauskaa, oivaltavaa ja mukaansatempaavaa.
6. Anna ohjelman yllättää. Pyydä eri tahoja järjestämään ohjelmaa.

Kuva 12. Paviljongilla veistettyjä kirveenvarsia. Kuva Janne Salovaara 2012.

Kuva 13. Kaupunkitaidetta Paviljongilla. Kuva Nina Haukkovaara 2012.

4.1.3 Julkinen kaupunkitila

”Paviljonki oli yllättävän positiivinen asia. Koin sen tärkeänä jopa vain olemassaolossaan. Vahinko, että se on purettu. Se otti vastaan kaikki erilaiset ihmiset, sai olla juuri niin kauan kuin tarvetta. Jäin jopa lukemaan pienen kirjaston kirjoja!”

Yleisöpalautte: Nainen, 68

Julkinen tila on luovan ympäristön sydän. Se on neutraali ympäristö, joka kannustaa ihmisiä luovuuteen tuomalla heidät pois omista perhe-, ammatillisista ja sosiaalisista yhteyksistä. Näissä tiloissa ihmiset ovat mukavan rentoja, samalla kun heterogeeninen ympäristö stimuloi ja haastaa heitä. Ne ovat paikkoja, joissa luodaan yhteistä identiteettiä ja rakennetaan yhteisöjä. (Landry 2000). Julkinen tila käsitetään yleisesti kaikkien omaksi yhteiseksi tilaksi. Jos paikan puitteet ja sen henki ovat oikeanlaiset, julkinen tila voi houkutelaa paikalle myös kauempaa kuin lähialueelta. (Riekkinen 2012).

Paviljonki onnistui olemaan aidosti julkinen tila, jonka kaupunkilaiset ottivat omakseen. Se houkutteli ulkomailta tulleiden turistien lisäksi kotimaan turismia. Eräs australialainen luovan alan toimija muutti matkasuunnitelmiaan käytyään kerran Paviljongilla. Hän kertoi käyneensä sovituisissa palaverissa muissa pohjoismaissa, mutta halusi ehdottomasti palata Suomeen oppimaan enemmän meidän designista. Paviljongilla hän viihtyi kolmena iltana. Vakiokäyttäjiä Paviljongille löytyi koko pääkaupunkiseudulta.

”Toivottavasti saadaan seuraavinakin kesinä yhtä hyvä matalan kynnyksen yhteisöllinen kaupunkikohtaamispaikka.”

Manifesti: Ornamo, World Industrial Design Day 29.6.

Kaupunkilaisina tarvitsemme apua kohtaamispaikkojen luomiseen. Aiemmin tämä tapahtui lähes itsestään: kaupungeissa pienissä lähikaupoissa, toreilla ja kauppahalleissa; maalla pienissä kyläkaupoissa, jotka usein harjoittivat myös posti- ja pienimuotoista pankkitoimintaa; posteissa, joista päivän posti noudettiin itse ja kyläyhdistysten tiloissa, joissa innokkaimmat kyläläiset itse järjestivät tapahtumia. Naapureita autettiin ja asioita tehtiin usein talkoiden avulla. Palvelut sijaitsivat ihmisten lähellä ja pakollisten asioiden hoitamisen ohella ihmiset tapasivat lähistöllä asuvia tuttujaan. Tämä on edelleen mahdollista pienissä yhteisöissä, joissa palvelut sijaitsevat lähellä ihmisiä. Ihmisten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että heillä on tiloja, joissa tavata tuttuja ja joissa viettää aikaa heidän kanssaan. Kiire on tämän päivän vitsaus, mutta kanssakäymiselle löytyy aikaa, jos vain tilat sille löytyvät kodin lähistöltä tai työmatkan varrelta. (Oldenburg 1996-97). Paviljonki tarjosi puitteet kaupunkilaisten kohtaamispaikaksi. Siellä kehoitettiin viettämään aikaa ja tapaamaan muita. Matalalla kynnyksellä onnistuttiin tuomaan Paviljonki lähelle kaupunkilaisia.

”Asuin Paviljongin vieressä ja ajattelin joka päivä että käyn siellä. Lopulta pääsin sinne viimeisenä päivänä.”

Yleisöpalautte: Nainen, 23

Kaupunkilaiset oppivat lyhyessä ajassa arvostamaan Paviljonkia yhteisenä kaupunkilaisten omana tilana. Ja tärkeä se olikin, vaikka siellä ei syystä tai toisesta viettänytkaan niin paljon aikaa. Julkinen tila on aivan liian usein alue joka on 'jäänyt yli' suunnitelmaa tehdessä, sen sijaan että se olisi osa suunnitelmaa ja sen tarkoituksena olisi palvella julkisena tilana (Landry 2000). Paviljonki oli suunniteltu julkinen tila, joka käytti hyväkseen yli jääneen tilan, elävöitti sen ja toi sen kaupunkilaisten tietoisuuteen. Se herätti selkeästi pelkällä olemassaolollaan keskustelun vakituisen vastaavanlaisen tilan tarpeesta. Onhan meillä Helsingissä toki lukuisia puistoja ja toreja, mutta emme oikein osaa käyttää niitä luovasti. Usein ne jäävät pienen lähialueen piiriin tietoisuuteen.

TEE-SE-ITSE: JULKINEN KAUPUNKITILA

1. Tee paikasta mahdollisimman julkinen ja neutraali.
2. Anna kävijöiden ottaa paikka omakseen ja vaikuttaa siihen.
3. Jätä tilaa vapaalle kanssakäymiselle.
4. Tuo paikka kaupunkilaisten lähelle ja heidän tietoisuuteensa.

4.2 Tuotannon helppous

”Henkilökunta oli asiantuntevaa ja kaikkeen varautunutta.”

Manifesti: Työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Creadesign & Hill + Knowlton Strategies, Muotoile Suomi -työpaja 16.5.

Osa toimijoista järjesti vain yhden tapahtuman Paviljongilla kesän aikana. Tällöin tueksi tarvittiin ehdottomasti tuotantotiimi, joka tiesi mitä tehdä, mistä löytää tavarat ja joka ei pelännyt tarttua toimeen. Kun vierailee tilassa ensimmäistä tai toista kertaa, ei voi ymmärtää tilan kaikkia käyttömahdollisuuksia. Kutsuimme jokaisen toimijan Paviljongille käymään läpi tapahtuma etukäteen. Kävimme läpi tapahtuman aikataulun ja keskustelimme sen asettamista mahdollisuuksista ja haasteista sekä kalustetarpeista ja esitystekniikasta. Arvioimme yhdessä katsomon koon ja sijainnin ja arvioimme tarvitaanko lavaa. Mietimme tilan käyttöä käytännössä ja saatoimme sijoittaa työpajapöydät piirtämällä Paviljongin pohjapiirrookseen. Sovimme kaikki yksityiskohdat mahdollisuuksien mukaan etukäteen. Näin pystyimme varautumaan tapahtumaan jo hyvissä ajoin etukäteen. Mahdolliset yllätykset saatiin hoidettua, kun tapahtuman aikana ei tarvinnut säätää enää tapahtuman perusasioita. Tai näin tapahtumatuotanto hoitui ideaalitalanteessa. Aina ei ollut aikaa tavata etukäteen, eikä kaikilta toimijoilta saatu edes selkeää tapahtumaohjelmaa ennen tapahtumaa. Nämäkin tilanteet opimme käsittelemään. Salapoliisityö tuottaa välillä aika tarkkaakin tulosta ja loogisesta päättelykyvystä on apua.

Kuva 14. Pallot ilmassa. Kuva Nina Haukkovaara 2012.

**”Tapahtuman järjestäminen oli helppoa Paviljongin avuliaan henkilökunnan ansiosta.
Päivästä jäi hyvä mieli niin järjestäjille, kuin osallistujillekin. Kiitos!”**

Manifesti: School Of Activism työpaja 18.8.

Byrokrazia, luovuus ja oppiminen eivät yhdisty kovin helposti. Luovuus ei pääse valloilleen, ellei byrokraattista ajattelutapaa voida ohittaa. Se rajoittuu, hakeutuu muualle tai kadottaa itsevarmuuden. Byrokratian kautta instituution elämä muuttuu tärkeämmäksi kuin sen agenda. (Landry 2000). Paviljongilla byrokrazia oli karsittu minimiin. Toimijoilta pyydettiin ennen tapahtumaa lyhyt tapahtumakuvaus, tapahtuman aikataulu kaikkine tapahtuman osa-alueineen ja kaluste- sekä esitystekniikan tarpeet. Normaalisti julkiseen tilaan tuotettavan tapahtuman järjestäjä joutuu kohtaamaan melkoisen byrokratian. Tapahtuman järjestäjän vastuulla on hoitaa kuntoon kaikki lupa-asiat, kuten tilan luvat sekä anniskelu- ja myyntiluvat, vain muutamia mainitakseni. Vaikka Helsinki on koonnut kaikki tarpeelliset luvat ja ilmoitukset samaan paikkaan, nivaska on aikamoinen. Nyt toimijat saattoivat keskittyä tapahtuman sisältöön, sillä kaikki luvat ja ilmoitukset hoidettiin Paviljongin puolelta. Ainoat poikkeukset olivat elokuvien esitysluvat, jotka toimija hoiti ja tarvittaessa maksoi itse sekä ilmoitukset tekijänoikeusjärjestöille, jotka toimija hoiti Paviljongin vastatessa kuluista. Lopputuloksena meillä oli onnistuneita tapahtumia ja iloisia toimijoita, kaksi asiaa joista sietää olla tyytyväinen.

”Tekniikka ja muut palvelut paviljongin puolesta oli tehty järjestäjälle helpoksi ja toimivaksi.”

Manifesti: Ornamo Design Event: Lahti: Biennale '13 esittäytyy 14.09.

Koska suurin osa tapahtumista vaati työpajakalusteet, pöytiä ja tuoleja, sekä vaihtelevan määrän esitystekniikkaa, olisi ollut älytöntä vaatia jokaista toimijaa järjestämään nämä itse. Se olisi tullut paljon kalliimmaksi ja ollut paljon epävarmempaa. Lisäksi kaupungin kaluste- ja esitystekniikan vuokraajat olisivat repineet hiukset päästään, jos heille olisi vuoronperään soittanut jokainen Paviljongin toimija. Hankkimalla kaikille yhteiset varusteet, tuotantotiimillä oli mahdollisuus opetella tekniikan käyttö itse ja säästää toimijat myös siltä vaivalta.

”Joustavuutta löytyi myös tarvittaessa!”

Manifesti: Design District, Design District Market 9.-10.6.

Jokainen, joka joskus on järjestänyt jonkinlaisen tapahtuman tietää, että kaikkea sattuu matkan varrella. Näihin sattumiin luovuus on paras ratkaisu, syyllisen etsiminen ei johda mihinkään. Kaikkea ei vain voi tulla ajatelleeksi etukäteen. Hyvällä asenteella kaikki yleensä järjestyy. Toimijat olisivat yhtä hyvin voineet olla tekemässä jotain muuta kuin järjestämässä tapahtumaa Paviljongille. Ilman heitä Paviljongia ei olisi ollut samaisessa muodossaan. Tämä asetti tuotantotiimille myös tietynlaisen paineen. Turhaa olisi ollut pilata kaikkien päivää kiukuttelulla asiasta, jolle ei voi jälkikäteen kuin yrittää löytää paras mahdollinen ratkaisu. Vaikka kyllä minäkin syyllistyin välillä muutaman ärripurin päästämiseen, varsinkin väsyneenä pitkän työviikon loppupuolella.

TEE-SE-ITSE: AUTA OHJELMAN TOTEUTTAJIA

1. Tue ohjelman tekijöitä. Huomioi heidän puolestaan mahdolliset skenaariot ja jaa osaamisesi heidän kanssaan.
2. Tunne ohjelman kulku etukäteen.
3. Erotta byrokratia ja luovuus. Anna ohjelman tekijöiden keskittyä siihen, mitä he osaavat parhaiten – ohjelman sisältöön.
4. Rakenna tapahtumille hyvät puitteet.
5. Ole joustava, avoin ja kannustava.

4.3 Ainutlaatuinen tila

”Mielestämme kaikki sujui moitteettomasti ja tilanakin Paviljonki toimi erinomaisesti niin työpajan kuin keikan osalta.”

Manifesti: Helsinki Poetry Connection, Runon esittämisen työpaja ja Einon Leinon päivän runotapahtuma 5.–6.7.

Paikasta tulee merkityksellinen, silloin kun ihminen liittyy siihen omakohtaisen kokemuksen tai muiston. Useamman ihmisen ollessa läsnä samassa tilassa, kynnys kanssakäymiseen madaltuu. (Riekkinen 2012). Mikkiin tarttuminen on monelle tilanne joka jännittää hyvällä tavalla ja jää varmasti mieleen. Jos Paviljonki sattuu olemaan vielä esityspaikka, voisi kuvitella, että muistijälki on vielä voimakkaampi. Paviljonki muokkautui erinomaisesti runon esittämisen estradiksi, kuten niin moneksi muuksikin asiaksi kesän aikana. Runonlausuntaa ei häirinnyt satunnainen laitapuolen kulkija, joka ilmaantui katsomoon kommentoimaan runoja kovaan ääneen. Se kuulemma kuului tapahtuman konseptiin. Eikä sitä häirinnyt tasaisin väliajoin Paviljongin ohittavan raitiovaunun kolina, joka muuten ylitti ympäristöviranomaisten Paviljongille asettaman desibelirajoituksen. Se toi vain urbaanin lisänsä tilaisuuteen.

”Tila oli oikein viihtyisä, vaikka aluksi pelkäsimmekin, että on liian valoisaa tummanpuhuvan elokuvan katsomiseen. Tila kuitenkin pimemi juuri tarpeeksi elokuvan alkuminuuteilla.”

Manifesti: Pridekino, Forever’s Gonna Start Tonight 1.7.

Luova paikka tarjoaa mukavuuden ja tuttuuden tunteen. Se on toimiva sekoitus uutta ja vanhaa. Se edustaa vaihtuvuutta ja valintoja ja tasapainoilee rauhallisen ja virkistävän, riskin ja varovaisuuden välillä. (Landry 2012). Paviljonki tilana ei ollut liian täydellinen, pikemminkin tyylikkäällä tavalla kotoisa. Se tarjosi omat jännitysmomenttinsa, milloin tilan valoisuuteen liittyen ja milloin taas esimerkiksi tilan kuivuuteen. Uskon, että jos tila olisi ollut liian sliipattu, tavalliset kaupunkilaiset eivät olisi uskaltaneet sinne. Paviljongin kokemus oli kuitenkin loppuun asti mietitty. Kaunis ja tunnelmallinen valaistus

Kuva 15. Paviljonki suljettuna. Kuva Janne Salovaara 2012.

paljasti Paviljongista uuden puolen illan hämärtyessä. Lämpöisillä huovilla varmistettiin, etteivät kaupunkilaiset palelleet katsoessaan elokuvia viileämmässä sunnuntai-illassa. Tila toimi oikein hyvin myös sateen suojana, ainakin niiltä kohdin, joista kattorakenteet eivät vuotaneet.

”Vein ulkomaisen ystäväni WDC-Paviljonkiin käymään. Tarkoituksemme oli vetää kunnon museokierros, mutta Paviljongin atmosfääri houkutteli meidät viettämään siellä koko illan.”

Yleisöpalautte: Mies, 21

Paviljongin ilmapiiri oli erityinen. Sitä ei voi oikein sanoa kuvailla, mutta toivottavasti tämän työn kuvat viestivät jonkinlaista mielikuvaa Paviljongista ja sen tunnelmasta (kts. kuvat 1-23). Ihmiset todella viihtyivät siellä ja ottivat tilan omakseen. Erikoista oli, ettei Paviljongia kertaakaan töhritty, vaikka sen vaaleat puupinnat olisivat olleet otolliset erilaisille graffiteille tai tageille. Sen rakenteisiin oli ruuvattu kalliit kaiuttimet, jotka olisivat lähteneet väärille teille poran ja pienen vaivan siivittämänä. Tästä voisi ehkä päätellä, ettei kukaan halua tuhota yhteisöllistä kaupunkitilaa. Paviljongista tuli merkityksellinen. Vandalismi ja yleinen piittaamattomuus koituvat merkityksettömien tilojen kohtaloksi. Jos voimme vaikuttaa tilaan, sen merkitys muuttuu. (Riekkinen 2012). Paviljongissa sai vaikuttaa. Siitä sai tehdä itselleen sellaisen kuin halusi. Vaikutusmahdollisuudet lisäävät motivaatiota, sitoutumista ja kansalaisympeyttä (Landry 2000). Koko kesän aikana naapureilta ei tullut yhtään valitusta. Tähän syy lienee se, että heidät kutsuttiin mukaan alusta saakka. He olivat Paviljongin ensimmäiset kävijät sekä avajais- että päätösviikonloppuna. Heidät huomioitiin erikseen ja heitä pyydettiin osallisiksi kesään.

”Mat&Co:lle erityismaininta sujuvasta cateringista ja iloisesta palvelusta.”

Manifesti: Demos Helsinki & Clear Village, MakeHelsinki 19.6.

Paviljongin konsepti oli viimeiseen asti harkittu kokonaisuus. Compagnie Mat tarjoili lähellä tuotettua ja luomua. Keittiöön haettiin inspiraatiota Demos Helsingin ja Compagnie Matin yhteisestä työpajasta. Suunnittelussa hyödynnettiin Demos Helsingin kausiruokakirjaa. Ruoan esteettisyys istui pelkistettyyn puuhun ja yhdessä nämä viestivät puhtaasta kotimaisuudesta. Kahvilahenkilökunta oli erittäin kohteliasta ja ammattitaitoista. Työhön suhtauduttiin siihen kuuluvalla vakavuudella, unohtamatta kuitenkaan pientä pilkettä silmäkulmassa.

TEE-SE-ITSE: AINUTLAATUINEN PAIKKA

- 1. Luo paikasta merkityksellinen.*
- 2. Luo paikasta laadukas ja kotoisa. Liian täydellinen tila on tylsä eikä houkutteleva.*
- 3. Anna ihmisten vaikuttaa paikkaan.*
- 4. Luo paikalle konsepti ja ajattele kokonaisvaltaisesti. Kaikki asiat vaikuttavat kävijän kokemukseen.*

4.4 Yhteisöllisyys

Verkostoituminen ja luovuus ovat olennaisesti toisistaan riippuvaisia. Mitä useampi solmukohta verkostosta löytyy, sen taipuvaisempi se on pohtivaan oppimiseen ja innovaatioihin. Varsinkin jaetussa kokemuksessa muiden luovuus johtaa usein omaan luovuuteen. Henkilökohtaiset sidokset edistävät yhteistyötä ja kannustavat muutokseen. (Landry 2000). Paviljongin toimijoiksi haettiin sellaisia, jotka omassa toiminnassaan pyrkivät kohti parempaa kaupunkia. Sellainen toiminta vaati useimmiten vahvaa yhteisöllisyyttä. Tämän he onnistuivat välittämään yleisölle tapahtumissaan.

”Olin kesäkuussa Paviljongissa, siellä Heath Nashin työpaja. Teimme mobileja, jotka vietiin Fiskarsiin näyttelyyn. Kävin katsomassa omaa työtäni Fiskarsissa!!”

Yleisöpalautte: Nainen, 59

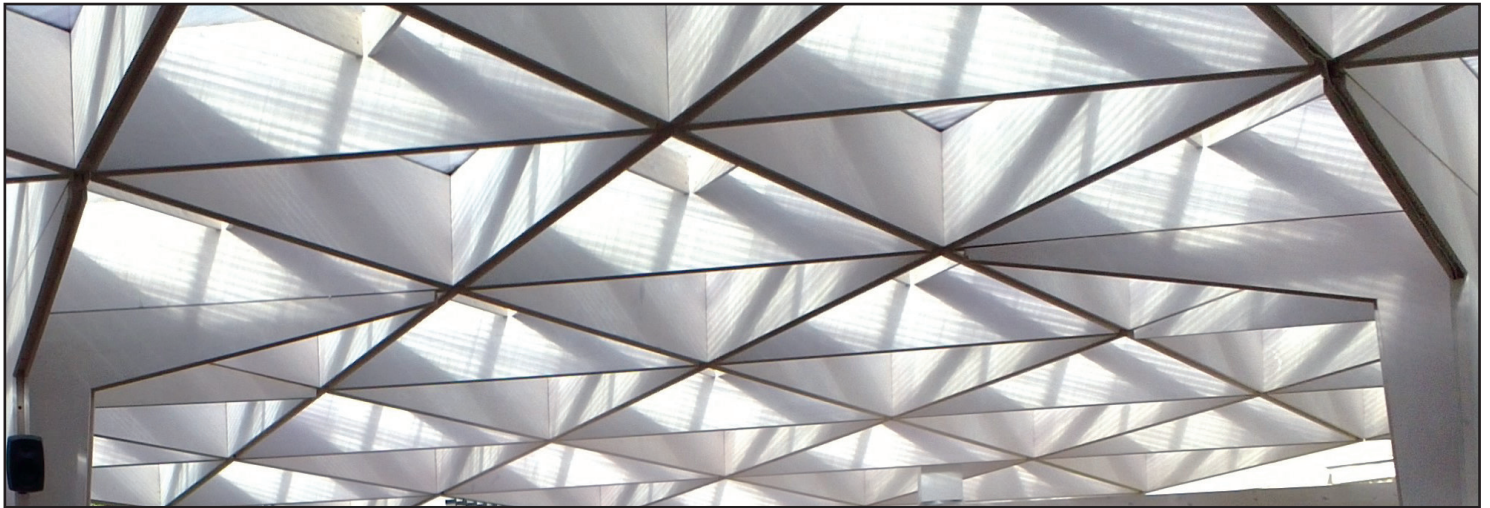
Tapahtumat liittyivät olennaisesti toimijoiden Paviljongin ulkopuoliseen toimintaan. Tuomalla toimintansa Paviljonkiin, toimijoiden oli mahdollista kokeilla konseptiaan laajemmalla yleisöllä ja löytää lisää aktiivisia ihmisiä varsinaisen toimintansa piiriin. Yleisö pääsi vaikuttamaan toimijoiden tapahtumiin ja sitä kautta kaupunkikulttuuriin. He saattoivat löytää itseään kiinnostavia toimijoita, joiden toimintaa seurata jatkossa. Toimijat saivat mahdollisuuden viestiä toiminnastaan laajemmalle yleisölle. Paviljongilla muodostui tekemisen verkosto, johon kuuluivat niin toimijat kuin yleisö.

Noin sata toimijaa sitoutui tekemään osansa Paviljongin konseptin rakentamiseen nimellistä korvausta vastaan tai jopa maksutta. Paviljongin täytyi siis tarjota näille toimijoille jotakin vastineeksi. Toimijoiden verkostoa pyrittiin rakentamaan Paviljongin varsinaisen toiminnan takana toimijatapaamisten kautta. Toimijoita tutustutettiin toisiinsa ja ajatuksena oli, että he innostuisivat rakentamaan yhteisten intressien pohjalta uutta luovaa kaupunkikulttuuria. Heillä oli näköalapaikka toistensa toimintaan ja osa toimijoista oli vahvasti mukana muiden toimijoiden järjestämässä ohjelmassa. Heidän toivottiin jakavan keskenään myös vinkkejä toimivista tai vähemmän toimivista elementeistä. Facebookin Paviljongin toimijoille perustettiin oma ryhmä, jonka toimintaa ei ohjattu.

Yleisölle Paviljonki tarjosi paikan, jossa tavata samanhenkistä porukkaa ja tekemisen kautta tutustua muihin paremmin. Eräässä työpajassa ulkomailta Helsinkiin opiskelijavaihtoon tullut tyttö tapasi samanhenkisiä paikallisia. Iltapäivä kului tutustuessa toisiin. Tekeminen mahdollisti useamman tunnin kestäneen rennon jutustelun, jossa vaihdettiin kokemuksia omista kotikaupungeista ja jaettiin vinkkejä Helsinkiin. Työpajan päätteeksi vaihdettiin yhteystietoja ja luvattiin ryhtyä kavereiksi Facebookissa. Voi olla, että sovittiin jopa uusi tapaaminen johonkin toiseen tapahtumaan Helsingissä.

TEE-SE-ITSE: YHTEISÖLLISYYS

1. Luo verkostoitumiselle suotuisat olosuhteet.
2. Pyydä toimintaan mukaan luovia ihmisiä, jotka osaavat innostaa muita.
3. Katso, että ohjelma liittyy laajempaan kontekstiin.
4. Jätä tilaa vuorovaikutukselle.
5. Luo yhteisen tekemisen kautta mahdollisuus tutustua ihmisiin ja toimijoihin.

Kuva 16. Valon leikki Paviljongin kattorakennelmassa. Kuva Heli Hakala 2012.

5. EI RUUSUJA ILMAN RISUJA – MYÖS EPÄONNISTUMISISTA VOIDAAN OPPIA

Vaikka olenkin keskittynyt tässä työssä Paviljongin onnistumisiin, niin myös virheitä kannattaa tutkia. Ne pitää hyväksyä, analysoida ja osata kääntää voitoksi. Kritiikkiä Paviljonki sai osakseen hyvin vähän ja se oli useimmiten lempeästi muotoiltua. Suorimpiin kritiikkeihin laskeutui varmasti eräänä yönä Paviljongin seinään teipattu nimetön palaute: *“Can’t you come up with something else than this Aalto-copy? So fucking boring the whole Helsinki design. And the graphic designer should be ashamed.”*

”Joitain pieniä ongelmia ilmeni äänentoiston kanssa ja muita teknisiä ongelmia, mutta ei mitään vakavaa.”

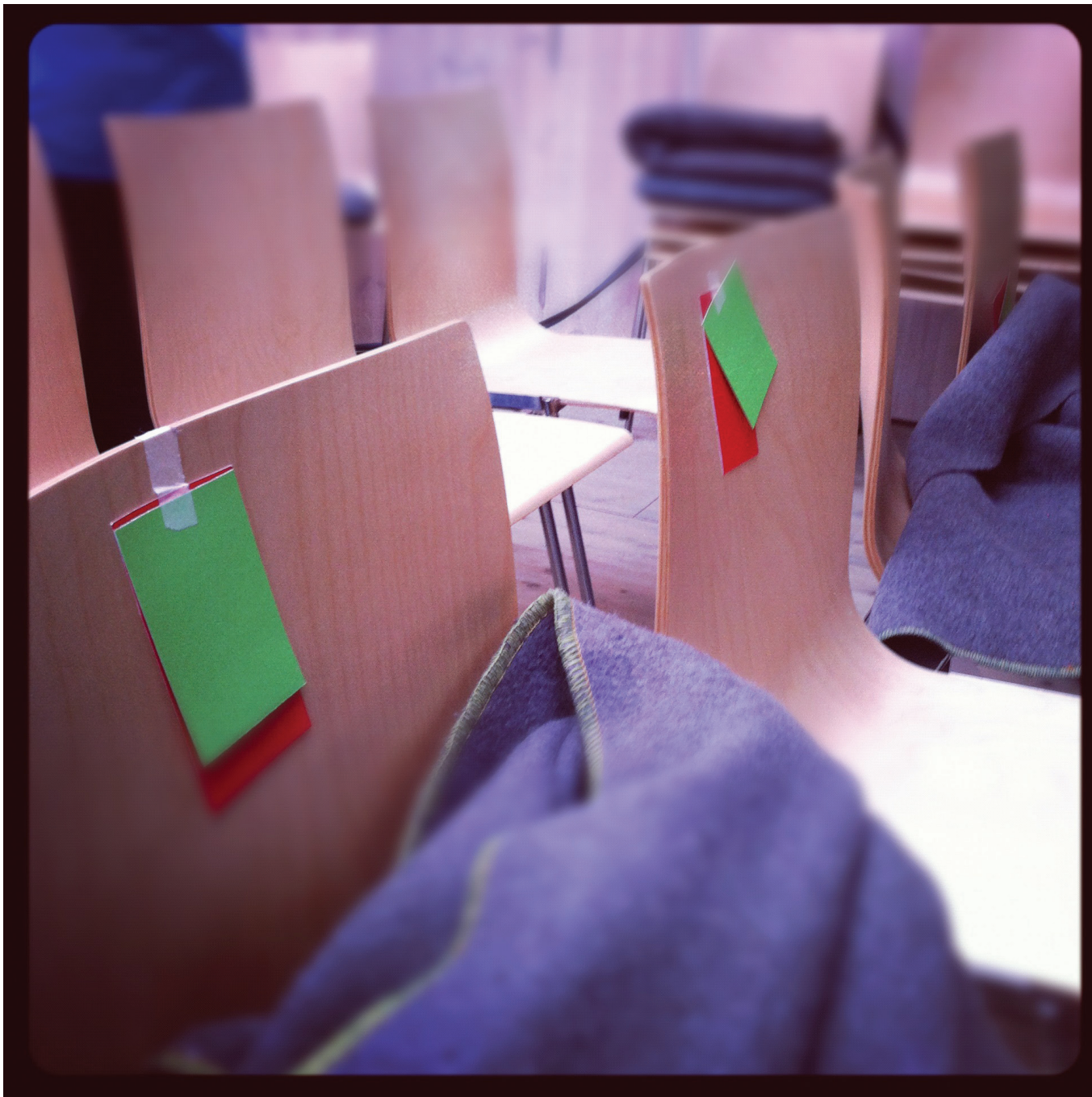
Manifesti: Young Scientists in Public, ScienceSLAM 13.6.

Tekniikka aiheutti eniten harmitusta Paviljongin puitteissa. Tuotantotiimi sai kyllä perehdytyksen laitteistoon, mutta joitain pieniä ongelmia ilmeni siitä huolimatta. Piuhoja Paviljongilla riitti, osa niistä oli upotettu tilan rakenteisiin, joten jonkun piuhan pettäessä, sen vaihtaminen ei ollut ihan yksinkertaista. Harmillista oli myös videotykin ja tekniikkavarastossa sijaitsevan monitorin yhteyden puuttuminen. Lukuisista yrityksistä huolimatta, emme tuotantotiimin kesken onnistuneet saamaan kuvaa näkyviin. Tarkkaavaista yleisöä tämä saattoi huvittaa, sillä elokuvan käynnistäminen vaati kaksi tuotantotiimin jäsentä ja puhelinyhteyden. Salin puolella oleva sai ‘ohjata’ tekniikkavarastossa olevaa kaukosäätimen käytössä puhelimitse, sillä näköyhteyttä ei ollut. Tuotantotiimin perehdytys äänentoistoon ei ollut aivan riittävä. Vaikka järjestelmän piti olla idioottivarma, esimerkiksi paneelikeskustelujen aikana ääni saattoi silti kiertää tilassa. Ratkaisu tähän olisi ollut tekniikan syvällisempi koulutus tuotantotiimille tai ammattilaisen tekniikon käyttö yksinkertaisemmissakin tapahtumissa. Näistä ensimmäinen versio olisi ollut edullisempi ja myös järkevämpi. Nyt ammattilaista tekniikkaa käytettiin ainoastaan musiikkikeikoissa, joiden hieman monimutkaisemmassa äänentoistossa tuotantotiimi ei olisi pärjännyt. Tekniikka oli Paviljongilla huippuluokkaa, joten olisi ollut suotavaa, ettei sen käyttö olisi ollut niin haavoittuvaa.

”Tiedotusapua olisin kaivannut, koska en ollut tietoinen mihin kaikkialle WDC tiedotti. Se olisi asia, mihin muutenkin olisi kaivannut uusia ideoita, ehkäpä jakaa niitä muiden tekijöiden kanssa.”

Manifesti: Helsingin lyhytelokuvafestivaali, Muistojen Helsinki 15.7.

Omien ohjelmien tiedotus ja markkinointi olivat toimijoiden vastuulla ja heidän suurimmat kompastuskivensä. Harmillista sinänsä, sillä moni todella mielenkiintoinen ohjelma ei kerännyt läheskään koko potentiaalista yleisömäärää. Kummatkin ovat vaikeita lajeja, varsinkin jos oma tapahtuma osuu ajankohtaan jolloin tapahtuu paljon muuta. Toimijoiden kanssa olisi ehkä voitu järjestää yhteinen luova työpaja tiedotuksesta ja markkinoinnista. Tämä olisi voitu yhdistää esimerkiksi yhteen

Kuva 17. Samaa mieltä vai eri mieltä? Kuva Janne Salovaara 2012.

toimijatapaamiseen. Aikataulut olivat erittäin tiukat Paviljongin käynnistämisen suhteen, joten erityisesti alkukesän toimijat olisivat tarvinneet enemmän huomiota. Soppaa hämmennettiin niin monella lusikalla, ettei viesti siitä, kuka kertoo, mitä ja missä välttämättä tavoittanut kaikkia toimijoita. Olisimme voineet olla tässä asiassa hieman selkeämpiä, sillä itse Paviljongin markkinointikampanja oli erittäin näkyvä ja siitä olisi voinut hyötyä paljon ajoittamalla tapahtumamarkkinointi oikein.

”Harmillinen ennakkojärjestelyihin liittyvä kömmähdys oli se, ettei tapahtuman tuoreinta infoa ollut päivitetty minnekään, esim. nettisivuille, vaan kellonajat ja sisältö oli aivan väärää. Tämä siitä huolimatta että olimme toimittaneet muuttuneen tapahtumainfon hyvissä ajoin WDC:lle.”

Manifesti: Designmuseo, Tulevaisuuden rakentajat -seminaari 21.8.

Vastuunjako Paviljongin, designpääkaupungin ja Demos Helsingin välillä sekä toimijoiden ja Paviljongin välillä ei ollut selkeimmästä päästä. Matkan varrella tuotantotiimille tippui lisää tehtäviä esimerkiksi designpääkaupungin viestinnästä. Toisaalta nämä tehtävät olivat sellaisia, jotka tuotantotiimin oli ollut tarkoitus hoitaa alun alkaenkin. Kommunikaatio tuotantotiimin sisällä ei ollut sujuvinta. Tuotantotiimi muotoutui lopulliseen muotoonsa vasta kesäkuun puolella ja heinäkuun lopulla koko tiimin oli mahdollista istahtaa saman pöydän ääreen ensimmäistä kertaa keskustelemaan työtehtävistä ja työnjaon toimivuudesta.

Demos Helsingin tehtävänä oli ohjeistaa toimijat, myös viestintään ja markkinointiin. Kaikki olennaiset tiedot löytyivät verkosta yhden sivun alta. Lisäksi asiaa käytiin läpi toimijatapaamisissa. Tietoa oli todella paljon, joten tämä yksittäinen asia saattoi hukkua asian paljouteen. Toimijat tietysti huomasivat Paviljongin kaupunkinäkyvyydet ja olettivat ehkä että yksittäisiä tapahtumia myös markkinoitaisiin. Näin jälkiviisaana voisi todeta, että yksittäisten tapahtumien markkinointiin olisi ollut hyvä olla resursseja myös Paviljongin tai designpääkaupungin puolelta.

Kukaan ei tiennyt millainen Paviljongista tulisi ja millaisia työmääriä se vaatisi. Työ itsessään muotoutui vasta työn mukana. Nämä kommunikaatiokatkokset aiheuttivat sekaannuksia pitkin matkaa, näkyvin puute oli ehkä verkkosivujen päivitys hitaalla aikavälillä. Näin ollen osa tiedoista meni väärinä esimerkiksi Helsingin Sanomien menotoimitukselle. Tämä ei tietenkään ollut reilua toimijoita kohtaan ja ymmärrän, että se herätti ihmetystä. Tästä voisimme ottaa opiksemme tiimityön tärkeyden. Jos vain mitenkään mahdollista, työtehtävät ja muut henkilökunnan väliset keskinäiset suhteet tulisi selvittää mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Ohjelmakalenteri oli kokonaisuudessaan hieno ja oikein käytettynä se olisi voinut tuoda Paviljongille vielä lisää kävijöitä. Idea oli yksinkertainen. Tule Paviljongille keskiviikkona, jos kaipaat keskustelua. Ohjelma alkoi lähes poikkeuksetta klo 17.00. Tiistaisin ja torstaisin tarjolla oli toimintaa klo 18.00. Ajatus oli, että vaikka ei tiennyt mikä tietty ohjelma Paviljongilla oli kyseisenä päivänä, tiesi kuitenkin minkä tyyppistä ohjelmaa oli tarjolla. Lounasajan vakiovuoroista lounasjooga löi itsensä parhaiten läpi. Parhaimmillaan osallistujia oli yli kahdeksankymmentä, minkä jälkeen katsottiin viisaaksi rajoittaa osallistumismäärä kuuteenkymmeneen, määrään joka sovinnolla mahtui Paviljongille katoksen alle.

Kuva 18. Jooga ja ennätysyleisö. Kuva Heli Hakala 2012.

Kuva 19. Matkalla katutaidekierrokselle. Kuva Heli Hakala 2012.

6. PAVILJONGIN PERINTÖ

Kuten Landry (2000) on todennut, tulosten näkyminen on menestyvälle luovalle kaupungille tärkeää – sadalla itsevarmalla kaupunkilaisella on suuri vaikutus kaupunkiin. Paviljongin kontekstissa sata itsevarmaa kaupunkilaista on vähättelyä. Toimijoiden riveistä löytyy jo noin 500 paremman kaupungin puutarhuria ja toivottavasti itsevarmuutta on tarttunut myös osalle puutarhan satoa maistaneille. Harvemmin olen nähnyt sellaista tekemisen intoa ja hyvää mieltä, joka Paviljongilla vallitsi. Ilmapiiri oli uskomattoman kannustava, siellä oltiin kiinnostuneita, välitettiin omaa osaamista ja haluttiin todella oppia uutta.

Paviljongin rakennusmateriaali palautui kesäkauden loputtua UPM:n omistukseen. Paviljongille etsittiin pitkään jatkosijoituskohdetta, mutta sen uudelleenpystyttämistä tuli kustannuskysymys, eikä sopivaa tilaa tuntunut löytyvän. Paviljongin puurakenteet vaativat kuivan sisätilan, sillä jo kesän kosteus osoitti, että puu oli herkkää sään vaihteluille. Pitkien kartoitusten jälkeen, uuden sijoituspaikan edelleen puuttuessa, UPM päätti lahjoittaa materiaalin Trash Designin käyttöön. Paviljongin kahvilan ja lukunurkkauksen E2-kuormalavakalusteet olivat heidän käsialaansa. He ovat osallistuneet kahteen edelliseen Habitare-messuun. Vuoden 2011 teema oli kuvitteellinen koti, vuoden 2012 Trash Hotel. Vuonna 2013 he kutsuvat kansainvälisiä arkkitehteja suunnittelemaan Paviljongin rakennusmateriaaleista erilaisia rakennelmia, Paviljongin hengessä tietenkin. Ratkaisu tyydytti kaikkia osapuolia. Paviljongin tarina saa arvoisensa jatkon. (WDC 2012b).

Helsingin kaupungin Rakentamisen Ruusu 2012, rakennuslautakunnan tunnustuspalkinto jaettiin Paviljongille konseptina. Palkinnon perusteena olivat Paviljongin tilapäisyyden osoittamat piilevät mahdollisuudet kahden arvostetun museorakennuksen välisen tyhjän tontin käytölle, rento olemus sekä konseptin toteuttama avoimuus. Toinen Rakentamisen Ruusu jaettiin Helsingin yliopiston Kaisa-talolle. (Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto 2013). Paviljongin palkinto osoitti ennen kaikkea, että tilapäiset käytöt hyväksyttiin julkisesti osaksi kaupunkisuunnittelua, mikä on merkittävä saavutus.

Paviljonki onnistui elävöittämään kaupunkia yhdeksi kesäksi sekä luomaan uuden pidetyn ja kaupunkilaisten omaksi ottaman kaupunkitilan. Se osoitti kaikessa yksinkertaisuudessaan kaupunkitilan ja uudenlaisen oppimisympäristön tarpeen ja piristi kaupunkikuvaa. Se vei Helsinkiä eteenpäin matkalla kohti luovaa kaupunkia ja avoimempaa Helsinkiä. Osa Paviljongin toimijoista on yhdessä muiden Helsingissä toimivien kaupunkikulttuurien luovien ja kansalaisvaikuttamisen parissa työskentelevien toimijoiden kanssa perustaneet yhteisen verkoston, Prototype Helsingin. Verkoston ajatuksena on toimia neutraalina kehyksenä eri toimijoiden toiminnalle, yhdistää eri toimijat ja jakaa vuosien varrella kertynyttä hiljaista tietoa niin verkoston sisällä kuin päättäjien ja muiden kansalaistoiminnasta kiinnostuneiden tahojen kanssa. Verkostoon kuuluvat, kaupunkilaisia aktivoivat ja kaupunkikulttuuria edistävät kaupunkiprojektit ovat saaneet alkunsa vuosina 2010–2012. Sen tarkoituksena on muodostaa laajempaa yhteistyötä verkoston sisällä sekä tulevaisuudessa toimia esimerkkinä uudenlaisesta kaupunkisuunnittelusta ja kaupunkikulttuurin kehittämisestä. (Hannula 2012). Kuulostaa siltä, oli idea sitten lähtöisin Paviljongilta tai ajasta ennen Paviljonkia, että he ovat viemässä Paviljongin henkeä eteenpäin.

Helsingissä on muutaman viime vuosien aikana perustettu lukuisia erilaisia, kaupunkikulttuuria edistäviä tapahtumia, joista tunnetuin ja eniten myös kansainvälistä huomiota on saanut Ravintolapäivä. Toukokuussa 2011 ensimmäistä kertaa

järjestetty Ravintolapäivä on ruokakarnevaali, jossa kuka tahansa saa olla päivän ajan ravintoloitsija. Ravintola voi olla millainen tahansa ja sijaita missä tahansa, avoimuus on ratkaisevassa osassa Ravintolapäivän toiminnassa. Toimintaa oli esimerkiksi viime marraskuussa 702 ravintolan verran yli 130 kaupungissa 25 maassa. Pohjimmiltaan tapahtumassa on kyse yhdessä tekemisestä, kaupunkitilan ottamisesta omaksi ja hauskanpidosta. Helsingissä muutoin hyvin tarkat viranomaiset katsovat sormien läpi toimintaa toistuvien karnevaalipäivien aikana. Ravintolan perustamiseen ei tarvita lupia, eikä viranomaisen tule tarkastamaan toimintaolosuhteita. Ravintolapäivän tervetulleeksi ja ehdottoman tärkeäksi todistaa lukuisat tapahtuman saamat palkinnot. Opetus- ja kulttuuriministeriö palkitsi Ravintolapäivän Suomi-palkinnolla 2011, Kulttuuri- ja kirjastolautakunta Vuoden kulttuuritapahtuma 2011 –palkinnolla ja kaupunkilaiset äänestivät Ravintolapäivän Vuoden 2012 parhaaksi tapahtumaksi Helsingin kaupungin matkailu- ja kongressitoimiston järjestämässä äänestyksessä. Jussi Pajunen on kehunut Ravintolapäivää ***”juuri sellaiseksi hankkeeksi, joka määrittelee tulevaisuutemme. Ravintolapäivä on inspiroinut kaupunkilaisia kyseenalaistamaan kuinka asiat hoidetaan, kokeilemaan ja edistämään uusia ideoita siitä miten jokapäiväistä elämää voidaan parantaa tulevaisuudessa.”*** (Restaurant Day n.d.). Melkoisia tunnustuksia kaikki. Eikä Ravintolapäivä suinkaan ole Helsingin ainut. Muita samankaltaisia tapahtumia, esimerkiksi Siivouspäivä tai Punajuuri Block Party, on myös järjestetty rohkaisemaan kaupunkilaisia yhteisölliseen toimintaan ja kaupunkitilan valtaamiseen.

Yhteisöllisyyden tavoittelu erilaisten tapahtumien avulla ei ole uusi ilmiö. Kyläjuhlia on järjestetty esimerkiksi Käpylässä vuodesta 1992 ja Kumpulassa vuodesta 1991. Nämä peilaavat menneisyyttä, jossa kylien toreilla ja tapahtumissa tavattiin tuttuja ja jaettiin kuulumisia. Kaupunkilaistumisen myötä kiire sai vallan, asiat tuli hoitaa tehokkaalla tavalla, eikä uusia naapureita erityisesti suurimmilla kasvualueilla enää tavattu yhtä usein, puhumattakaan siitä, että heitä olisi opittu tuntemaan. Ihmisillä on kuitenkin edelleen sama kaipuu yhteisöllisyyteen, jonka kautta ihmisten elämässä säilyy ‘elämänilö’ (Oldenburg 1996-97). Ero esimerkiksi Ravintolapäivään on se, että kyläjuhlissa toimintaa organisoii tietty ydinporukka. Ydinporukkaan pääsee toki mukaan, mutta se vaatii pitempiaikaista sitoutumista toimintaan. Ravintolapäivässä toiminta taas on kiinni jokaisesta yksittäisestä ravintoloitsijasta. Ilman ravintoloitsijoita ei ole Ravintolapäivää, mutta jokainen voi itse päättää osallistumisesta, eikä yhden ravintoloitsijan poisjääminen vaikuta olennaisesti muiden toimintaan. Ravintolapäivän ydinporukka ei ole toiminnan keskiössä, joskin heidän aktiivisuutensa alun perin sai aikaan lumipallon lailla kasvavan toiminnan.

Hieman Paviljongin kaltaista toimintaa harjoitetaan Helsingin yliopiston Tiedekulmassa. Siellä tuodaan huippututkimus kaupunkilaisten ulottuville erilaisten tietoisuuksien, tutkijataapaamisten, demonstraatioiden, kilpailujen ja näyttelyiden kautta. Ohjelma on pääsääntöisesti kaikille avointa ja sen teemat vaihtuvat muutaman viikon välein. Näin haun jatko-opintoihin ollessa käynnissä, siellä keskitytään uravalintoihin ja mitä mahdollisuuksia opiskelu yliopistolla tuo tullessaan. Samoin kuin Paviljongilla, Tiedekulmalta löytyy kahvila, joka madaltaa ohjelmaan osallistumisen kynnystä ja mahdollistaa sen seuraamisen hieman etäämmältä. Lisäksi sieltä löytyy myös kirjakauppa. Tiedekulma on selkeästi löytänyt kävijäkuntansa. Koska ohjelma on rajatumpi kuin Paviljongilla, kohderyhmäkin on luonnollisesti kapeampi. (Helsingin yliopisto n.d.).

Helsingin kaupunki on Paviljongin menestyksen siivittämänä ollut kiinnostunut perustamaan jotakin Paviljongia muistuttavaa foorumia, jossa eri virastoja voitaisiin avoimesti tuoda kaupunkilaisten luo. Tämä ei varsinaisesti ole Paviljongista jatkoversio, mutta yhtä kaikki se edistäisi kaupungin avoimuutta. Tästä opinnäytetyöstä voisi löytää jonkinlaista tartuntapintaa kyseisen

Kuva 20. Dominot läpikulkumatkalla. Kuva Nina Haukkovaara 2012.

hankkeen edistämiseksi. Hankkeelle ei ole kuitenkaan vielä löytynyt omistajaa. Keskustakirjasto, jonka on tarkoitus valmistua 2017, on Helsingin kaupungin hanke, joka voisi hyvin toteutua Paviljongin kehiteltynä versiona. Sen toiminnan suunnittelu on aloitettu jo ottamalla kaupunkilaiset mukaan suunnittelutyöhön muun muassa pyytämällä heiltä ehdotuksia siitä, millainen uuden ajan kirjasto voisi olla. Kaupunkilaisia on pyydetty mukaan myös kirjaston budjetointitalkoisiin. Sillä välin kuin kirjaston kohoamista odotellaan, on esitetty toiveita Paviljongin ympärivuotisen jatkoversion rakentamisesta kirjaston tontille. (Valleala & Miettinen 2012; Valleala 2013).

Kun pohditaan uuden ajan kirjastoa, olisi varmasti syytä pohtia myös, millainen uuden ajan museo on. Paviljongin oli sijaintinsa puolesta tarkoitus avata Designmuseon ja Arkkitehtuurimuseon toimintaa kaupunkilaisille. Rakennuslautakunnan mielestä Paviljonki onnistui pitämään museoille joskus ominaisen jäykkyyden poissa (Helsingin kaupungin rakennusvirasto 2013). Museoilla oli Paviljongilla mahdollisuus näyttää, millaista hartaasti toivotun museoiden välikappaleen toiminta voisi olla. Heidän panoksensa Paviljongin ohjelmaan osoittautui kuitenkin melko perinteiseksi museotoiminnaksi. He järjestivät luentoja ja keskusteluja sekä erilaisia työpajoja, jotka Paviljongin puuttuessa olisi järjestetty museoiden omissa tiloissa. Olisi ollut mielenkiintoista nähdä, millaisia tuloksia olisi tuotettu työpajassa, jossa olisi erilaisen toiminnan kautta kysytty kaupunkilaisilta millaista toimintaa he uuden ajan museolta toivoisivat. Vähän kuten Keskustakirjasto, joka osana omaa ohjelmaansa Paviljongilla kysyi kaupunkilaisilta millainen tulevaisuuden kirjaston tulisi olla. Uuden ajan museon toimintaa spekulointiin kyllä keskusteluissa, mutta keskustelua kävivät museoiden edustajat itse. Tässä he sortuivat perinteiseen museotoimintaan, jossa museo on auktoriteetti, jolla on legitimizeetti päättää, mitä museoissa esitellään. En tietenkään tarkoita, että museoiden auktoriteettia tulisi poistaa, henkilökunnan asiantuntijuus on olennainen osa museon laadukkaan toiminnan tuottamista. (Kallio 2012). Muutos vaatii kuitenkin uudenlaista luovaa ajattelutapaa. Mitä jos avoimin mielin pyydetäisiin muita kuin museoalojen ammattilaisia suunnittelemaan ehdotuksia uudelle museotoiminnalle yhteistyössä museoiden ammattilaisten kanssa. Kummankin museon tavoitteisiin kuuluu oman alansa ymmärryksen lisääminen. Voisiko tähän toimintaan löytyä uusia, luovia, perinteisistä museoissa käytetyistä keinoista eroavia menetelmiä? Tämä voisi toisaalta olla kokonaan erillisen tutkimuksen aihe.

Jossain vaiheessa kesää, kun vaikutti siltä, että asetettu 80 000 kävijämäärätavoite toteutuu, mietittiin mitä Paviljonki olisi ollut, jos se olisi sijainnut esimerkiksi Esplanadin puistossa. Olisiko yleisömäärä ollut huomattavasti suurempi? Paviljongin toteutunut sijainti koettiin hieman syrjäiseksi. Ihmiset eivät hahmota, että Ullanlinnankadulle on Esplanadilta matkaa vaivaiset kolme korttelia. Tämä etäisyys kuulostaa mitättömältä, mutta henkinen etäisyys on paljon pitempi. Etäisyydellä on merkitystä kun valitaan esimerkiksi ruokapaikka keskustassa (Miten olisi kesäinen Teatteri? Tai ehkäpä Kappeli? Espan lavalla näyttäisi soittavan bändi, Kappelin terassilta voi nauttia myös esityksestä. Paviljongilla toisaalta olisi mielenkiintoinen keskustelu, mutta sinne on kyllä aika pitkä matka...). Olisiko Paviljonki saanut Esplanadilla vielä enemmän näkyvyyttä ja olisiko se vaikuttanut olennaisesti Paviljongin vaikutuksiin? Entä millainen olisi Paviljonki Kansalaisaukiolla, tulevan Keskustakirjaston tontilla? Toisiko keskeinen sijainti Paviljongille lisää yleisöä? Millainen vaikutus naapurissa sijaitsevilla Kiasmalla ja Musiikkitalolla olisi Paviljongin toimintaan? Toisaalta Paviljongilla toteutui hyvin intiimi tunnelma, joka ei välttämättä olisi toteutunut Esplanadin vilinässä. Turisteja Paviljongilla riitti sijainnista huolimatta, välillä ryhmä japanilaisturisteja saattoi heti aamupäivästä tyhjentää keittiön ruokavarastot ja heidän keskuskeittiöltään jouduttiin hälyttämään pikaisesti lisää raaka-aineita.

Kun edistetään luovuutta kaupungissa, on lähdettävä liikkeelle paikalle ominaisista piirteistä. On turha kopioida Helsinkiin konseptia joka on toiminut Kölnissä tai Manchesterissa. Ne ovat hengeltään niin erilaisia kaupunkeja. Landry (2000) kehottaa nostamaan yleiseen tietouteen kaupungissa onnistuneita ilmiöitä, sillä luovuus ruokkii luovuutta. Voisimmeko me siis juhlistaa Paviljongin onnistumista avoimuuden festivaalilla? Olisi mielenkiintoista luoda konsepti nimenomaan avoimuuden ympärille. Miten festivaalin sisältö ja osallistajat tulisi rajata? Vai voiko avoimuutta yleensäkin rajata, viemättä siltä pohja? Mitä on absoluuttinen avoimuus ja voiko sitä ikinä saavuttaa erilaisissa tuotannoissa? Uudenlainen epämuodollinen oppiminen sai jo oman festivaalin viime elokuussa, jolloin nautittiin ensimmäisen Koulu-festivaalin annista. Se oli Demos Helsingin ja Helsingin Juhlaviikkojen yhteinen kokeilu, jossa kahden päivän aikana kuka tahansa sai opettaa mitä tahansa muulle festivaalikansalle. Festivaali keräsi noin kahdeksansataa kävijää, joista yli kaksisataa osallistuivat itse opettamiseen. Festivaalilla kasvokkain tapahtuvan vuorovaikutuksen, opettamisen ja oppimisen kautta *”syntyi inspiraation positiivinen kehä ja vapautunut tunnelma”*. (Leppänen 2012).

6.1 Mitä on avoimuus ja oliko Paviljonki todella sitä?

Paikan kohdalla avoimuus voi tarkoittaa lukuisia eri asioita. Aloitetaan fyysisistä ominaisuuksista. Paviljonki oli lähes täysin avoin tila. Ainoastaan ohjelmakolmio ja kahvilakolmio olivat öiksi suljettavia tiloja. Muutoin Paviljongille oli pääsy kenellä tahansa, mihin vuorokaudenaikaan tahansa. Paviljonkia piti kuitenkin silmällä vartiointiliike, joka kävi häätämässä öiset juhlijat. Tämä jotta tila pysyisi siistinä ja välttyttäisiin vahingonteoilta. Terrassialueelle yöksi jäävät kalusteet lukittiin toisiinsa vaijereilla, jotta ne eivät häviäisi yön aikana eivätkä houkuttelisi ihmisiä jäämään yöllä viettämään aikaa Paviljonkiin. Paviljonki oli esteetön ja toivotti näin ollen niin lastenvaunut kuin pyörätuolitkin tervetulleiksi. Tosin pyörätuoleja oli vaikea saada mahtumaan kahvilapöytien ääreen, ne olivat joillekin liian matalat. Suurimpaan osaan ohjelmaa pystyi osallistumaan pyörätuolilla. Kesän parhaiden palautteiden joukossa oli varmasti palaute pyörätuolissa istuvalta naiselta, joka osallistui eräänä torstaina lounasjoogaan.

Paviljonki oli kävijöille avoin kokemus. Tarkoitus oli, että kävijä voi halutessaan osallistua ohjelmaan, nauttia ruoasta tai juomasta, rauhoittua lukunurkkauksen kirjojen äärellä ja kohdata ihmisiä. Jokainen saattoi itse päättää, mikä oli itselleen sopivin tapa hyödyntää Paviljonkia. Paviljonki oli julkinen tila siinä mielessä, ettei se vaatinut kuluttamista. Kahvilan asiakas oli yhtä tervetullut kuin ohjelmaan osallistuja tai arkkitehtuuria ihasteleva. Tarkoitus oli myös, että Paviljonkia olisi voinut käyttää omiin tarkoituksiinsa, sulassa sovussa muiden käyttäjien kanssa. Käytännössä tämä näyttäytyi lähinnä erilaisina pienimuotoisina kokouksina ja tapaamisina. Kerran järjestetyn ohjelman kanssa törmäsi erään yrityksen kick-off tilaisuus, jossa tunnelma oli katossa. Tilaisuuden järjestäjä olisi halunnut keskeyttää Paviljongin ohjelman omien puheiden ajaksi, joita varten hän toivoi mikrofonia käyttöönsä. Kun selitin ystävällisesti, että se olisi epäreilua ohjelmaan osallistuneita kohtaan, eikä ohjelmassa haluttu pitää taukoa, puheet pidettiin oman äänen voimalla, päällekkäin ohjelman kanssa. Tässä kohtaa tilan avoimuus oli pieni ongelma, jonkinlainen tilanjakaja olisi ollut tarpeen. Vaikka ohjelman järjestäjille oli kesän alussa painotettu, että Paviljongin yleisö on juuri se oikea yleisö, tällaiset ovat aina ikäviä yllätyksiä. Suotavaa olisi tietenkin, että yleisö olisi yleisöä eikä yrittäisi kilpailla ohjelman kanssa huomiosta. Toisaalta Paviljongilla vietettiin useammat polttarit ja syntymäpäivät ohjelmaa häiritsemättä, joten avoimuudesta saatiin myös hyviä kokemuksia.

Kuva 21. Väkeä riitti kauniina päivänä. Kuva Nina Haukkovaara 2012.

Byrokratian poissaolo oli Paviljongin suurimpia ylpeydenaiheita ja siinä onnistuttiinkin oikein hyvin. Toimijoiden ei tarvinnut välittää hurjasta paperityöstä, joka yleensä kuuluu tapahtuman järjestämiseen. Tämä osaltaan helpotti tapahtumien järjestämistä, myös suunnittelematta järjestettyjä. Jälkimmäisiä ei kuitenkaan nähty kovin montaa Paviljongilla. Tarkoitus oli alun perin, että sinne voisi vain tulla ja järjestää jotain oma-aloitteisesti, ottaa niin sanotusti kaupunkitila haltuun. Jotkut tahot kuitenkin kysyivät saisivatko hyödyntää Paviljongia omiin pienimuotoisempiin tapahtumiinsa. Lapsille esimerkiksi toivottiin enemmän ohjelmaa Paviljongille ja eräs porukka olisi halunnut järjestää lounasaikaan mammaklubia. He tarjoutuivat hankkimaan lapsille jopa yleisen käyttöön lelulaatikon. Jostain syystä Paviljongilla pelättiin, että tämä tuottaisi lisää työtä tuotantotiimille ja hieman nihkeän vastaanoton seurauksena niin mammaklubi kuin lelulaatikko jäi järjestämättä. Uskoisin, että jos tähän hankkeeseen olisi suhtauduttu positiivisemmin, Paviljongille olisi saattanut ilmestyä enemmänkin vapaamuotoista ohjelmaa varsinaisen tapahtumakalenterin lisäksi. Tapahtumakalenterista muodostui ikään kuin vapaamuotoisempaa ohjelmaa rajoittava tekijä ja lopulta Paviljongilla toteutuivat ne ohjelmat, jotka otettiin mukaan ohjelmakalenteriin.

Kun tapahtumakalenteri oli suurimmilta osin kuratoitu, täytetty ja lyöty lukkoon toukokuun alkupuolella, vastuu tapahtumista siirtyi Paviljongille. Demos Helsinki oli jättänyt joitain tapahtumapäiviä auki siinä uskossa, että kun Paviljongi avattaisiin, uusia ehdotuksia alkaisi tarjoutua. Haluttiin pitää kiinni mahdollisuudesta lisätä tapahtumakalenteriin ohjelmaa sellaisilta toimijoilta, jotka eivät entuudestaan olleet niin tuttuja ja joilla oli mielenkiintoista tarjottavaa. Haluttiin välttää tilanne, jossa Paviljongin ohjelma olisi lyöty kokonaan lukkoon, eikä avoimuutta uusia ohjelmia kohtaan löytyisi. Ja uusia ohjelmia ilmaantuikin, samalla kuin joitain peruuntui olosuhteiden pakosta ja korvaantui toisilla ohjelmilla. Ohjelmakalenterin täytöstä muodostui pienoinen haaste. Kenelläkään niin Paviljongilla, designpääkaupungilla kuin Demos Helsingilläkään ei ollut täysin selkeää kuvaa siitä, miten tyhjiä ohjelmapaikkoja täytettäisiin ja kenen vastuulla tämä olisi. Tämän seurauksena moni ohjelmaehdotus jäi pitkiksikin ajoiksi pyörimään eri sähköposteihin, ilman että kukaan oikein osasi ottaa kantaa ohjelman hyväksymisestä tapahtumakalenteriin. Osa ohjelman ehdottajista turhautui täysin pitkäksi venyvään prosessiin ja peruuttikin ehdotuksensa.

Ohjelmakalenterilla oli selkeä runko. Tiistaisin ja torstaisin tarjolla oli toimintaa, keskiviikkoisin keskusteluja, perjantaisin vapaampaa after work –ohjelmaa ja viikonloppuisin vaihtuvien toimijoiden ohjelmakokonaisuuksia. Tämän hyödyntäminen viestinnässä jäi hieman huteraksi, enkä usko että yleisö olisi kysyttäessä osannut nimetä päivien ohjelmakategorioita. Kun joitain tapahtumia tippui pois kalenterista, niitä ei välttämättä korvattu samaan ohjelmakategoriaan kuuluvalla ohjelmalla. Käytännössä tiistaina saatettiin näyttää elokuvaa tai torstaisin keskustella johonkin toimintaan liittyvästä aiheesta. Toimijoille annettiin vapaat kädet järjestää omannäköistä ohjelmaa. Käytännössä ohjelmaa olivat kuitenkin rajaamassa niin ohjelmakategoriat kuin Paviljongin teemat. Voidaan keskustella siitä, rajoittivatko nämä Paviljongin avoimuutta vai olivatko ne välttämättömiä Paviljongin ohjelmaa kantavia voimia. Toisaalta, miten toimisi tila, jossa ei olisi minkäänlaisia rajoituksia ja jossa kuka tahansa olisi voinut järjestää mitä tahansa? Olisiko kyseessä puhdas utopia vai voisiko sellainen tila toimia käytännössä? Paviljongin ohjelman kuratointi oli välttämätöntä halutun viestin välittämiseksi. Teemoilla oli tärkeä rooli Paviljongin nostamisessa avoimuuden, kaupunkisuunnittelun ja kaupunkikulttuurin puheenaiheeksi. Paviljongi onnistui herättämään keskustelua Helsingin kaupungin ja tämän hetkisen yhteiskunnan kannalta tärkeistä kysymyksistä.

7. LOPUKSI

Opinnäytetyöprosessissa luova kaupunki ja tilapäiset käytöt veivät minut mennessäni. Oli vaikeaa keskittyä alkuperäiseen aiheeseen, kun ajatukset pyrkivät väkisin muuttuvan kaupunkikulttuurin ja –tilan pariin. Toisaalta muuttuva kaupunkikulttuuri oli vahvasti osa Paviljongin agenda. Heräsin oikeastaan vasta Paviljonkia tutkiessa siihen, miten ajan hermolla Helsinki juuri nyt onkaan. Tosin Helsingistä käsin on vaikea sanoa onko ajankohtaisuuden tunne puolueellinen vai vastaisiko hieman pitempään Helsingissä aikaansa viettäneen ulkomaalaisen mielikuva kaupungista minun, Helsingissä kasvaneen, mielikuvaa? Selkeästi minun mielikuvaani on vaikuttanut myös työni designpääkaupungin parissa. Otto Talvio (2012) kirjoitti osuvasti, että ulkomaalaiset, varsinkin toimittajat, etsivät designpääkaupunkivuoden aikana *”johdonmukaisesti ja valistuneina merkkejä suomalaisesta designista”*, sillä välin kuin meille paikallisille moni asia on itsestäänselvyys. Osaammeko siis edes arvostaa Helsingin edistyksellisyyttä?

Lähdin tutkimaan Paviljongin avoimuutta: missä onnistuimme ja ennen kaikkea miksi? Viesti toimijoilta ja yleisöltä oli selkeä. Tavoitimme laajan yleisön kirjon. Paviljongista tuli enemmän kuin luovien alojen toimijoiden pöhinää, siitä muodostui koko kansan kohtaamispaikka. Siellä satunnainen kävijä kohtasi ammattilaisen, seniori kaupunkiaktivistin ja lapsi muotoilijan. Avoin tila ja ohjelma kutsuivat osallistumaan paremman kaupungin tekemiseen. Innokkaat toimijat välittivät osaamistaan ja tekemistään yleisölle. Yleisölle annettiin mahdollisuus tutustua ohjelmaan etäisyydeltä ennen päätöstä siihen osallistumisesta. Kaikille annettiin mahdollisuus osallistua, mutta ketään ei pakotettu mukaan. Paviljonki oli helppo tapa astua ulos omalta mukavuusalueelta ja olla luova, jos niin tahtoi. Ohjelmatarjonta oli monipuolinen, siitä löytyi jokaiselle jotakin. Paviljongin tilapäisyys oli tiedossa alusta alkaen, vaikka toive sen pysyvyydestä säilyi sen viimeiseen aukiolopäivään asti. Se rohkaisi tarttumaan osallistumisen mahdollisuuteen niin toimijoiden kuin yleisön kohdalla. Moni halusi olla osa ainutkertaista ilmiötä.

Entä miten näitä onnistumisia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa? Kysyntää samankaltaiselle kohtauspaikalle olisi ehdottomasti. Kuten johdannossa totesin, en aio suunnitella uutta konseptia Paviljongin pohjalta. Tarkoitukseni on välittää Paviljongin tarina, kuvailla missä onnistuimme ja sitä kautta haastaa tulevien tilojen suunnittelijat ja hankkeiden vetäjät unelmointiin. Konkreettiset tee-se-itse –ohjeet luovat alustan tulevaisuuden tilan suunnittelulle, mutta eivät tietenkään ole ohjenuora, jota seurata orjallisesti. Jokainen tila ja toiminta ovat omanlaisiaan ja vaativat niihin sovelletut raaminsa.

Minulle Paviljonkiin liittyi voimakkaasti avoimuus. Se miten avoin se lopulta oli, ei kuitenkaan määritellyt sen onnistumista, vaikka sillä olikin osansa onnistumiseen. Se mikä onnistumisen kannalta oli erittäin tärkeässä asemassa, oli ohjelmasisältö. Paviljonkia ilman ohjelmasisältöä voisi verrata Ravintolapäivään, josta puuttuu ruoka. Kaupunkitila olisi otettu haltuun pöydin ja tuolein ja kokoonnuttaisiin yhteen, mutta päivä jäisi silti tyhjäksi. Samaa voi sanoa Paviljongista ilman ohjelmasisältöä. Ilman sitä Paviljonki olisi ollut pelkkä terassi, kahvila tai kunnianosoitus suomalaiselle arkkitehtuurille – yksi muiden joukossa. Ohjelmasisältö nosti Paviljongin osaksi keskustelua kaupunkitilan käytöstä, kaupungin avoimuudesta ja kestävämmistä elämäntavoista. Paviljongin merkitys kaupungille syntyi vasta ohjelmasisällön, jokaisen toimijan ja yleisön kautta. Toivon että Paviljonki saa jatkoa jossakin muodossa ja että osaisimme vaalia Paviljongin saavuttamia muutoksia sekä kaupunkilaisten että kaupungin edustajien asenteissa. Andy Warhol lienee sanonut, että vaikka väitetään ajan muuttavan asioita, se ei pidä paikkaansa. Tosiasiassa meidän täytyy muuttaa asioita itse.

Kuva 22. Tekemisen intoa. Kuva Nina Haukkovaara 2012.

Kuva 23. Sunnuntaielokuva. Kuva Heli Hakala 2012.

LÄHTEET

Kirjat, lehdistötilaisuudet, muistiinpanot

Aalto, L. (2011). *WDC Helsinki 2012 markkinointi ja viestintä liittyen Rakennustaiteen museon ja Designmuseon väliin tulevaan rakennukseen – työnimenä "Paviljonki"*. Designpääkaupungin sisäinen markkinointi- ja viestintäohje koskien Paviljonkia.

Demos Helsinki (n.d. a). *Paviljongin 105 parasta kesäpäivää*. Demos Helsingin julkaisematon raportti Paviljongin kesän dokumentoinnista.

Hakala, H. (2012). *Vuosi designpääkaupungin parissa*. Työpäiväkirja 1.11.2011–21.9.2012.

Kaskinen, T. (2012a). *Paviljonki parempaa kaupunkia luovan tirkistelyn areenana*. Toistaiseksi julkaisematon artikkeli Aalto-yliopiston tulevaan julkaisuun.

Landry, C. (2000). *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. Lontoo: Earthscan Publications.

Landry, C. (2012). *The Origins & Futures of the Creative City*. Gloucester: Comedia.

Lehtovuori, P., Hentilä, H.-L. & Bengs, C. (2003). *Tilapäiset käytöt – kaupunkisuunnittelun unohdettu voimavara*. Helsinki: Teknillinen korkeakoulu, Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus C 58.

WDC (2012a). *Designpääkaupunki saavutti tavoitteensa*. Lehdistötilaisuus Helsingissä 27.11.2012

Välipalapaviljonki 2012 (2011). Aalto-yliopiston Puustudion ideakilpailun toimeksianto 3.2.2011.

Sähköiset lähteet

Aalto-yliopisto (n.d.). *Puustudio*. Artikkelin Aalto-yliopiston Arkkitehtuurin laitoksen verkkosivuilla. Haettu 1.2.2013. <http://arkkitehtuuri.tkk.fi/oppituolit/prak/opintojaksot/3510.html>

Arkkitehtuurimuseo (n.d.). Artikkelin Arkkitehtuurimuseon verkkosivuilla. Haettu 1.2.2013. <http://www.mfa.fi/toiminta>

Bellows, K. (2011). *Cities are the key – One on One with Richard Florida*. National Geographic Traveller May/ June 2011. Haettu 24.1.2013. <http://travel.nationalgeographic.com/travel/traveler-magazine/one-on-one/richard-florida/>

Brûlé, T. & Leigh, G. (2011). *Most Liveable City: Helsinki*. Monocle, videoreportaasi. Haettu 10.2.2013. <http://monocle.com/film/affairs/most-liveable-city-helsinki/>

Cooperrider D. L. & Whitney D. (n.d.). *A Positive Revolution in Change: Appreciative Inquiry*. Haettu 4.2.2013. <http://www.tapin.in/Documents/2/Appreciative%20Inquiry%20-%20Positive%20Revolution%20in%20Change.pdf>

Culminatum Innovation (2009). *Menestyvä metropoli – metropolialueen kilpailukykystrategia*. Haettu 5.2.2013. http://www.hel2.fi/Helsinginseutu/Pks/PKS_kilpailukykystrategia_020609.pdf

Culminatum (2005). *Yhdessä huipulle – Helsingin seudun innovaatiostrategia*. Haettu 10.1.2013. http://www.culminatum.fi/content_files/Yhdessahuipulle.pdf

Demos Helsinki (n.d. b). *Demos Helsinki*. Artikkelin Demos Helsingin verkkosivuilla. Haettu 2.2.2013. http://www.demos.fi/demos_hki

Demos Helsinki (n.d. c). *Tekijän opas*. Opas Paviljongin toimijoille Demos Helsingin verkkosivuilla. Haettu 1.2.2013. <http://demos.fi/paviljonkiaktivistit>

Designmuseo (n.d.). Artikkelin Designmuseon verkkosivuilla. Haettu 1.2.2013. <http://www.designmuseum.fi/info/>

Florida, R. & Tinagli, I. (2004). *Europe in the Creative Age*. Haettu 24.1.2013. <http://www.demos.co.uk/files/EuropeintheCreativeAge2004.pdf?1240939425>

Hall, P. (2004). *Creativity, Culture, Knowledge and the City*. Built Environment vol 30 no 3. Haettu 5.2.2013. <http://studiereis.fondsbkvb.nl/wp-content/uploads/2010/06/Hall-Peter-Creativity-culture-knowledge-and-the-city.pdf>

Hannula, S. (2012). *Prototype Helsinki*. Hanke-esittely Helsingin kaupungin Demokratia-pilotin verkkosivuilla 29.9.2012. Haettu 11.2.2013. <http://pilotti.forumvirium.fi/2012/09/29/prototype-helsinki/>

Helsingin kaupungin rakennusvalvontavirasto (2013). *Rakentamisen ruusut 2012 Kaisa-talolle ja Paviljongille*. Uutinen Rakennusvalvontaviraston verkkosivuilla 31.1.2013. Haettu 11.2.2013. http://www.hel.fi/hki/Rakv/fi/Uutiset/Rakentamisen_Ruusut_2012_jaettiin

Helsingin kaupunki (2009). *Strategiaohjelma 2009-2012*. Haettu 5.2.2013.
<http://www.hel2.fi/taske/julkaisut/2009/Strategiaohjelma.pdf>

Helsingin kulttuurikeskus (2011). *Helsingin kulttuuristrategia 2012-2017 ja taustaselvitys*. Helsingin kulttuurikeskuksen julkaisuja. Haettu 24.1.2013. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/49e4ac004b43e1f9a6b0e63875a92d39/Kulttuuristrategia_2012_17_ebook_16821.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=49e4ac004b43e1f9a6b0e63875a92d39

Helsingin uutiset (2012). *Valon voimat lakkasi tuomasta valoa pimeään*. Helsingin uutiset 1.12.2010. Haettu 10.2.2013.
<http://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/9660-valon-voimat-lakkasi-tuomasta-valoa-pimeaan>

Helsingin yliopisto (n.d.) *Tiedekulma*. Artikkelin Helsingin yliopiston blogissa. Haettu 15.2.2013.
<http://blogs.helsinki.fi/wdc-2012/tiedekulma/>

Kallio, K. (2012). *Valtakunnalliset erikoismuseot – Selvitys erikoismuseojärjestelmän tilasta ja tulevaisuudesta*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:27. Haettu 1.2.2013.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM27.pdf?lang=fi>

Karsimus, O. & Koivulehto, L. (2012). *Kaupunkisuunnitteluviraston toimintasuunnitelma vuosille 2012-2014: toiminnan perusta ja keskeiset tehtävät*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisuja 2012:1. Haettu 30.1.2013.
http://www.hel2.fi/ksv/julkaisut/julk_2012-1.pdf

Laitio, T. (2012a). *13 kertaa Paviljonki*. Kolumni designpääkaupungin verkkosivuilla 17.9.2012. Haettu 28.1.2013.
<http://wdchelsinki2012.fi/kolumnit/2012-09-17/13-kertaa-paviljonki>

Laitio, T. (2012b). *Paviljonki: 105 päivää parempaa kaupunkia*. Blogikirjoitus Demos Helsingin verkkosivuilla. Haettu 2.2.2013. <http://www.demos.fi/paviljonki-105paivaa>

Lehtovuori, P. & Ruoppila, S. (2011). *Kaupunkikiihdytin – Tilapäiset käytöt kehittämisen voimavarana*. Helsinki: Livady Oy. Haettu 15.12.2012. http://www.livady.fi/303/kaupunkikiihdytin_pieni.pdf

Leppänen, J. (2012). *Koulu oli menestys! Oppimisen festivaaleilla inspiroiduttiin ja tehtiin yhdessä*. Blogikirjoitus Demos Helsingin sivuilla 27.8.2012. Haettu 15.2.2013. <http://demos.fi/node/1339/>

Neuvonen, A. (n.d.) *Paviljonki muuttaa designin yhdessä tekemiseksi*. Blogikirjoitus Demos Helsingin sivuilla. Haettu 15.2.2013. <http://demos.fi/node/1326>

Oldenburg, R. (1996-97). *Our Vanishing "Third Place"*. Planning Commissioners Journal no 25 winter 1996-97. Haettu 10.2.2013. <http://walimemon.com/wp-content/uploads/2010/09/Olden-Burg.pdf>

Restaurant Day (n.d.). Artikkelin Ravintolapäivän verkkosivuilla. Haettu 15.2.2013. <http://www.restaurantday.org/about/>

Riekkinen, M. (2012). *Kaupunkilaisten talo - julkinen olohuone Kaartinkaupungissa*. Aalto-yliopiston muotoilun laitoksen maisterivaiheen oppinnäytetyö. Haettu 28.1.2013. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-201209143088>

Ruoppila, S., Lehtovuori, P. & von Hertzen, N. (2007). *Infrastructures for Innovation: Enhancing Innovation Activity through Urban Planning in Baltic Metropolises*. Haettu 15.12.2012.

[http://www.baltmet.org/uploads/filedir/Infrastructures%20for%20Innovation\(2\).pdf](http://www.baltmet.org/uploads/filedir/Infrastructures%20for%20Innovation(2).pdf)

Talvio, O. (2012). *Ei-tiloille ei, tilalle kyllä-tiloja*. Kolumni nyt.fi verkkosivuilla 6.10.2012. Haettu 28.1.2013.

<http://nyt.fi/20121006-kolumni-ei-tiloille-ei-tilalle-kyllae-tiloja/>

UPM (n.d.). Artikkelit UPM:n verkkosivuilla. Haettu 2.2.2013. <http://www.upm.com/FI/UPM/Pages/default.aspx>

Valleala, S. & Miettinen, V. (2012). *Yhteisöjen yhteinen kirjasto*. Blogikirjoitus Keskustakirjaston verkkosivuilla 20.12.2012.

Haettu 15.2.2012. <http://keskustakirjasto.fi/2012/12/20/yhteisojen-yhteinen-kirjasto/#comments>

Valleala, S. (2013). *Esteet nurin, ovet auki – pyörätuoli saapuu!* Blogikirjoitus Keskustakirjaston verkkosivuilla 31.1.2013.

Haettu 15.2.2012. <http://keskustakirjasto.fi/2013/01/31/esteet-nurin-ovet-auki-pyoratuoli-saapuu/>

WDC (2011). *Designpääkaupunkivuoden kohtauspaikan arkkitehtuurikonsepti valittu*. Uutinen designpääkaupungin verkkosivuilla 26.5.2011. Haettu 1.2.2013.

<http://wdchelsinki2012.fi/uutiset/designpaakaupunkivuoden-kohtauspaikan-arkkitehtuurikonsepti-valittu>

WDC (2012b). *Designpääkaupungin tarina jatkuu*. Uutinen designpääkaupungin verkkosivuilla 1.11.2012. Haettu 18.1.2013.

<http://wdchelsinki2012.fi/uutiset/2012-11-01/designpaakaupungin-paviljongin-tarina-jatkuu>

WDC (2012c). *Designpääkaupunki saavutti tavoitteensa*. Uutinen designpääkaupungin verkkosivuilla 27.11.2012.

Haettu 18.1.2013. <http://wdchelsinki2012.fi/uutiset/2012-11-27/designpaakaupunki-saavutti-tavoitteensa>

WDC (n.d. a). *105 parasta kesäpäivää. Löydä omasi*. Paviljongin manifestien arkisto verkossa. Haettu 4.2.2013.

<http://wdcpaviljonki.fi/>

WDC (n.d. b). *Designpääkaupunkiviikonloppu*. Artikkelit designpääkaupungin verkkosivuilla. Haettu 28.1.2013.

<http://wdchelsinki2012.fi/ohjelma/2011-10-20/designpaakaupunkiviikonloppu>

WDC (n.d. c). *Organisaatio*. Artikkelit designpääkaupungin verkkosivuilla. Haettu 18.1.2013.

<http://wdchelsinki2012.fi/organisaatio>

WDC (n.d. d). *Paviljonki*. Artikkelit designpääkaupungin verkkosivuilla. Haettu 1.2.2013.

<http://wdchelsinki2012.fi/paviljonki>

WDC (n.d. e). *Teemat*. Artikkelit designpääkaupungin verkkosivuilla. Haettu 18.1.2013.

<http://wdchelsinki2012.fi/tags/teemat>

WDC (n.d. f). *World Design Capital Helsinki 2012*. Tiedote designpääkaupungin verkkosivuilla. Haettu 18.1.2013.

http://wdchelsinki2012.fi/sites/default/files/faktat_ja_luvut.pdf

Välipala (n.d.). Välipala-hankkeen Facebook-sivu. Haettu 1.2.2013. <http://www.facebook.com/valipala>

Henkilökohtaiset yhteydet

Aalto, L. & Gould, K. (2013). Designpääkaupungin ja ohjelmajohtaja. Sähköpostikeskustelu 9.2.2013.

Kaskinen, T. (2012b). Demos Helsinki. Sähköpostikeskustelu 22.11.2012.

Salovaara J. (2013). Demos Helsinki / Paviljongin tuotantotiimi. Sähköpostikeskustelu 27.1.2013.

Kuvat

Kuvat 1, 3, 8-9, 11-12, 15 & 17. Paviljongin tuotantotiimi: Salovaara, Janne (2012).

Kuvat 2, 7, 13-14 & 20-22. Paviljongin tuotantotiimi: Haukkovaara, Nina (2012).

Kuva 4. Paviljonkipuutarha. Demos Helsinki: Niemi, Rami (2012).

<http://www.flickr.com/photos/demoshelsinki/6962991528/>

Alunperin jaettu Creative Commons Nimeä-Epäkaupallinen-JaaSamoin 3.0 Muokkaamaton -lisensillä.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>

Kuva 5. Demos Helsinki (2012). <http://www.flickr.com/photos/demoshelsinki/sets/72157629524339960/>

Alunperin jaettu Creative Commons Nimeä-Epäkaupallinen-JaaSamoin 3.0 Muokkaamaton -lisensillä.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>

Kuvat 10, 16, 18-19 & 23. Paviljongin tuotantotiimi: Hakala, Heli (2012).

Liitteet

Liite 1: Paviljongin manifesti. Lomake tietojen keräämiseen toimijoilta.

Liite 1

PAVILJONGIN MANIFESTI

Hei!

Kiitos myös Demoksen puolesta pitämästänne tapahtumasta Paviljongissa! Nyt, kun tapahtumastanne on kulunut vasta vähän aikaa toivoisin, että kirjoittaisitte oheisen pienen testamentin tapahtumastanne. Aikaa siihen menee korkeintaan puoli tuntia.

Paviljonki on auki 105 päivää. Joka päivä on 1-2 tapahtumaa, ja jokaisesta jää jälki Paviljongin arkistoon www.wdcpaviljonki.fi. Arkisto kertoo Paviljongin vierailijoille, mitä tapahtumia tulossa ja mitä menneissä tapahtumissa on oivallettu. Arkisto myös kerää niiden tuhansien ammattilaisten, harrastelijoiden ja kiinnostuneiden tietopääomaa, jotka järjestävät Paviljongin tapahtumia tai osallistuvat niihin. Arkisto koostuu seuraavista elementeistä:

Lupaus, joka toimii tapahtuman etukäteismainoksena, (se on jo tehty)

Manifesti, joka täytetään tapahtuman jälkeen sekä

Tee-Se-Itse-ohjeet, jotka liitetään manifestin kanssa yhteen.

Itse manifestin pitäisi olla parin virkkeen julistus siitä, mitä teidän tapahtumassanne opittiin sen käsittelemästä aiheesta; jotain, mitä haluatte kertoa muulle maailmalle! Tee-se-itse-ohjeet puolestaan opastavat lyhyesti tekemään jotain, millä lukija voi itse toteuttaa julistustanne, tai vain parempaa arkea, toimivampaa kaupunkia – mitä vain.

Jokaisen kohdan yhteydessä on avuksi esimerkkivastaukset menneestä Helsinki-kirjaillasta.

Lopuksi voit vielä jättää palautetta järjestäjille, WDC-oraganisaatiolle ja Demos Helsingille.

Mikäli ohjeissa on epäselvyyksiä tai mitä tahansa muuta kysyttävää ilmenee, vastaan mielelläni lisäkysymyksiin.

Ystävällisin terveisin

Anna Vanninen
Demos Helsinki

Tapahtumasi nimi ja päivämäärä *

Manifestin otsikko *

Maks. 30 merkkiä, esim. Käyttäkää tekin hattua, monsieur!

Manifestin teksti *

Maks. 250 merkkiä, esim: Jos kirjailijoilta kysytään, Helsinki on tulevaisuudessa monikulttuurinen ja mukava suurkaupunki, jossa vastaantulijoita tervehditään – vaikka hattua kohottamalla. Vasta nyt Helsinki on saavuttamassa sen kansallisuuksien ja kielten kirjoon, joka kaupungissa vallitsi sata vuotta sitten.

Tee-Se-Itse -otsikko *

Maks. 30 merkkiä, esim: Tee se itse: Lähde promeneeraamaan!

Tee-Se-Itse-Ohjeet *

1-4 kohtaa, yhteensä maks. 200 merkkiä, esim: 1. Pukeudu sään mukaan, mutta siististi. Kaupungilla ei sovi näyttäytyä minkä näköisenä tahansa. 2. Kulje yksissä ystävän kanssa ja jutustele mukavia. 3. Poikkea vaikka kahvilaan tai tavara-taloon. 4. Katsele kotikaupunkiasi kuin turisti ulkomailla.

Allekirjoitus *

Ketkä (ihmiset) olivat tapahtuman takana? esim: Terveisin: Demos Helsinki ja kirjailijat

Palautetta järjestelyistä *

Miten tapahtumanne sujui noin muuten? Haluaisitteko jättää vielä jotain palautetta järjestäjille, WDC Helsingille ja Demos Helsingille?

